

การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและการติดตามผล

ปริญญานิพนธ์
ของ
ปราณี ปรียวาที

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2551

การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและการติดตามผล

ปริญญานิพนธ์
ของ
ปราณี ปรียวาทิ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและการติดตามผล

บทคัดย่อ
ของ
ปราณี ปรียวาที

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
พฤษภาคม 2551

ปราณี ปรียวาทิ. (2551). การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและติดตามผล. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ. อาจารย์ดร.ราชนัย บุญธิมา.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยการเล่า นิทานและการติดตามผล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ชาย - หญิง อายุ 5 – 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้น อนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบุรารักษ์ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัด สมุทรปราการ ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่าง อย่างง่าย 2 ขั้นตอนโดยคัดเด็กที่ได้คะแนนจริยธรรม ต่ำสุด 15 อันดับแรกมา15คน เพื่อเป็นกลุ่มทดลอง 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 20 นาที รวม ทั้งสิ้น 24 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเล่านิทานและติดตามคือ 1) นิทาน 2) แผนการจัด กิจกรรมการเล่านิทาน 3) แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น4) แบบติดตามผล มีค่าความเชื่อมั่น 0.70 แบบแผนการวิจัยใช้ แบบ One - Group Pretest - Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและ t - test Dependent

ผลการวิจัยพบว่า

เด็กปฐมวัยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานและติดตามผล มีการพัฒนา จริยธรรม หลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานอยู่ในระดับดีมาก แตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

DEVELOPMENT OF YOUNG CHILDREN'S ETHICS USING STORY TELLING
WITH FOLLOWUP

AN ABSTRACT
BY
PRANEE PARIYAVATEE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 2008

Pranee Pariyavatee. (2008). *Development of Young Children's Ethics Using Story Telling with Followup*. Master's Project, M.Ed. (Early Childhood Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Assoc. Prof. Dr. Kulaya Tantiphlachiva. Dr.Rachun Bunthima.

The purpose of this research was to study the development of young children's ethics using story telling with follow up. The sample consisted of 3rd year kindergarten boys and girls aged 5 - 6 years, in the 1st semester of the 2007 academic year at Buraruk School, Amphoe Muang Samut Prakan, Samut Prakan. They were acquired by 2-stage random sampling in which lower 15 ethics scores ranking students were appointed for the experiment group.

The experiment was conducted for 24 day within 8 weeks, 3 days a week, 20 minutes per day. The instrument used in the story telling with follow up consisted of 1) Stories 2) Ethics story telling 3) Early childhood ethics development test developed 4) Follow up form with a reliability of 0.70. The experiment was One - Group Pretest - Posttest design. The data analyses were conducted by mean and t - test Dependent.

The research findings reveal that:

After the young children were exposed to the story telling with follow up activities, their ethics development was at the very good level and was significantly different than that prior to the experiment at .01 level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและการติดตามผล

ของ
ปราณี ปรียวาทิ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร. ราชันย์ บุญธิมา)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาอย่างสูง ในการให้คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านอาจารย์ ราชันย์ บุญธิมา กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ กรรมการในการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ ลัดดาวัลย์ ศรีนิมิตแก้ว อาจารย์ จิตเกษม ทองนาค อาจารย์ จิรัชร แหวนทอง ที่ได้ให้คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอพระคุณท่านอาจารย์ จันทิมา คมสัน รองผู้รับใบอนุญาตฝ่ายปฐมวัย-ประถมศึกษา ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนครูทุกท่าน นักเรียนระดับปฐมวัย ห้อง 3/2 โรงเรียนบุรารักษ์ และ คณะครูระดับปฐมวัย ที่ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยทุกท่านที่ให้การอบรม สั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ที่มีค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ความสำเร็จใดๆ ในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ ฮวย ปรีวาที คุณป้าลัมัย ปรีวาที และบุคคลในครอบครัว บุคคลใกล้ชิดที่สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดาที่ได้อบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความอบอุ่น และพระคุณคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ให้แก่ผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้ประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่ง

ปราณี ปรีวาที

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	3
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	3
ตัวแปรที่ศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	5
สมมติฐานในการวิจัย	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย	7
ความหมายของการรับรู้	7
ความสำคัญของการรับรู้	7
องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้	8
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย	9
การรับรู้ของเด็กปฐมวัย	10
การรับรู้พัฒนาการของเด็ก	11
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย	13
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของเด็กปฐมวัย	15
ความหมายของจริยธรรม	15
ความสำคัญของจริยธรรม	16
องค์ประกอบของจริยธรรม	17
รูปแบบของจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	17
คุณลักษณะที่จะต้องพัฒนาทางด้านคุณธรรมจริยธรรม	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย	19
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย	21
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของพียาเจต์	21

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ)	
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก	21
ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมของฟรอยด์	22
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน	23
ความหมายของนิทาน	23
ความหมายของการเล่านิทาน	24
ประเภทของนิทาน	25
จุดประสงค์ของการเล่านิทาน	26
คุณค่าของนิทานที่มีต่อการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย	27
หลักในการเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟัง	29
เทคนิควิธีในการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย	30
รูปแบบการเล่านิทาน	31
องค์ประกอบของการเล่านิทาน	33
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน	34
การติดตามผล	35
การประเมินผล	35
วิธีประเมิน	36
การประเมินตามสภาพจริงกับเด็กปฐมวัย	37
เครื่องมือประเมินผลตามสภาพจริง	37
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	40
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	47
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	51
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	55
ความมุ่งหมายของการวิจัย	55
สมมติฐานในการวิจัย	55
ขอบเขตของการวิจัย	55
วิเคราะห์ข้อมูล	57
สรุปผลการวิจัย	57
อภิปรายผล	57
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	61
ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป	61
บรรณานุกรม	62
ภาคผนวก	70
ภาคผนวก ก	71
ภาคผนวก ข	78
ภาคผนวก ค	80
ภาคผนวก ง	89
ภาคผนวก จ	95
ประวัติย่อผู้วิจัย	102

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง	45
2 กำหนดการดำเนินการเล่นิทานในการวิจัย	46
3 ระดับการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง ภาพรวมและ จำแนกรายด้าน	52
4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองในภาพรวม	52
5 เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายด้าน	53

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	5
2 การเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังทดลอง	54

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จริยธรรมมีความสำคัญต่อสังคมประเทศชาติ เพราะเป็นองค์ประกอบที่ทำให้มนุษย์ไม่เบียดเบียนหรือทำลายซึ่งกันและกัน และส่งเสริมให้มนุษย์มีจิตใจที่ดีงาม มีความรักความสามัคคี ความเมตตา เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดี และเป็นประโยชน์ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม จึงเป็นสิ่งจำเป็น คุณธรรมจริยธรรม เป็นความดีที่พึงประพฤติ ปฏิบัติ ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม บุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรม จะเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม ถ้าสังคมใดมีคุณธรรมจริยธรรมจะทำให้สังคมนั้นพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว ในทางตรงกันข้ามถ้าในสังคมขาดคุณธรรม จริยธรรมจะมีผลต่อการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย (เพ็ญแข พุ่มพิมล. 2545: 2) การสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้น ต้องเริ่มสร้างตั้งแต่เด็ก เพราะเด็กในวัยนี้จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการสร้างสรรค์และพัฒนาประเทศชาติต่อไป โดยสถาบันที่จะทำหน้าที่พัฒนาจริยธรรมมีด้วยกันหลายสถาบัน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสื่อมวลชน

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เป็นการศึกษาที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กแรกเกิด - 6 ปี เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่กำลังพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ประสพการณ์ที่เด็กได้รับจะมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างความพร้อม และพัฒนาในขั้นต่อไป (บัญญัติ แสนทวี. 2541: 58; อ้างอิงจาก Bloom) และในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการจัดในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่เด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของเด็กแต่ละคน เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2540: 31)

การสร้างจริยธรรมให้กับเด็กเป็นพันธกิจสำคัญของโรงเรียน และครอบครัว เด็กที่มีจริยธรรมดีจะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จริยธรรมมีความสัมพันธ์กับคุณธรรม กล่าวคือ จริยธรรมเป็นการประพฤติทางความคิด คำพูด และการกระทำที่ดี ที่ทำให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2547: 212 - 213) การพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็ก มีหลายวิธี จากการศึกษาผลงานวิจัย พบว่า มีการใช้ทั้งนิทาน การละครและการเล่น สร้างจริยธรรมให้กับเด็ก ตัวอย่าง เช่น การใช้แม่แบบจากนิทานชาดก เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในเด็กปฐมวัย (วาริ นิยมธรรม. 2536) การจัดกิจกรรมละครสอดเสริมจริยธรรมและสนทนาเสริมจริยธรรมที่มีต่อการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ของเบญจพร สมานมาก (2540) การจัดกิจกรรมการเล่นนิทานคติธรรม การเล่นเกมร่วมมือ เพื่อศึกษาการรับรู้วินัยของ

เด็กปฐมวัย ของ สุภัก ไหวหากิจ (2544) นอกจากนี้ยัง พบว่า มีการสอนจริยธรรม โดยใช้ นิทานในการสอนวินัย โดยครูเป็นผู้แต่งนิทานขึ้นและทดลองสอนจริง เมื่อมีเหตุการณ์ที่เด็ก ขาดระเบียบ ผลของการปลูกฝังวินัยจากการเทียบเคียงจากนิทาน พบว่า เด็กพอใจและเข้าใจ ง่าย จดจำได้ (น้ำฝน ปิยะ. 2541: 20 - 24)

เด็กปฐมวัยนี้จะเริ่มเข้าใจและเริ่มมีจินตนาการ มีการเลียนแบบ นิทานจึงเป็นหัวใจ สำคัญของเด็ก ทำให้เด็กมีจินตนาการอันกว้างไกล เนื่องมาจากการมีนิทานเป็นสื่อ และในการจัด ประสบการณ์ต่างๆ กิจกรรม ครูควรจะใช้นิทานเป็นสื่อในการเรียนรู้ของเด็ก ผลจากการที่เด็ก ได้ฟังนิทาน ทำให้เด็กจดจำได้นาน และสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ถ้านิทานที่ครูเล่าให้เด็กฟังนั้นตรงกับชีวิตจริง และสามารถเชื่อมโยงกันได้ จุดสำคัญอยู่ที่ครูมี กลวิธีในการเล่านิทาน การกำหนดตัวแสดงในนิทานที่มีความหมายและให้บทบาทของการแสดง ที่เป็นสื่อให้เด็กจดจำได้ดี

การที่ครูใช้นิทานสอนเด็กปฐมวัยนั้น เพราะนิทานเป็นสื่อชนิดหนึ่ง ที่มีความใกล้ชิด กับเด็กแทบทุกวัย โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ จะถูกกลั่นกรองออกมา เป็นนิทานในหลายๆ ลักษณะที่ผู้ฟัง ฟังแล้วจะเกิดความเพลิดเพลินให้ความรู้ ทัศนคติ ตลอดจน การปลูกฝังค่านิยม ผู้ใหญ่จึงมักใช้นิทานเป็นสื่อที่จะช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน และช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ นิทานเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบทอดต่อกันมา โดยใช้วาจาเป็นสื่อของ การถ่ายทอด ซึ่งไม่ว่าจะบอกได้ว่าใครเป็นเจ้าของเรื่องนั้นๆ รู้แต่ว่าการเล่านิทานมีมาตั้งแต่ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และเป็นที่ยอมรับในหมู่มชนทุกชั้น นิทานจัดเป็นวรรณกรรมที่เก่าแก่ที่สุด และเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ในทำนองเดียวกัน การที่เด็กชอบสิ่งใดเด็กก็จะสนใจและกระทำ สิ่งนั้นได้นาน นิทานจึงช่วยสร้างสมาธิของเด็กให้ยาวนานขึ้น (เกริก ยूनพันธ์. 2539: 55 - 56) เมื่อเด็กมีสมาธิยาวนานขึ้น เด็กก็จะรับรู้สิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น ถ้านิทานเหล่านั้นได้รับการ เสริมสร้างให้น่าสนใจด้วยเทคนิคใหม่ นิทานยังช่วยผ่อนคลายอารมณ์ พัฒนาภาษา ปลูกฝัง นิสัยที่ดีให้กับเด็ก โน้มน้าวให้เด็กเปิดใจยอมรับพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นต้นแบบในการหล่อหลอม พฤติกรรมและบุคลิกภาพ (สมศักดิ์ ปริบูรณ์. 2542: 61 - 62)

การเล่านิทานเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเด็ก เพราะนิทาน เป็นเรื่องของจินตนาการที่ให้ความบันเทิง เต็มเปี่ยมไปด้วยความสนุกสนาน โลกของเด็ก เป็น โลกสดใสด้วยวัยที่มีจินตนาการ นิทานจะสร้างจริยธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ ในทางที่ดีงามและถูกต้อง ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ในปัจจุบันจริยธรรมถูกลบออกจากสมองของคนในสังคมไปหมด จึงเกิดปัญหามากมาย เช่น เด็กเล็กถูกทำร้าย ถูกข่มขืน อันตรายเกิดขึ้นได้ไม่เว้นแม้แต่บุคคลในครอบครัว (วารสารวิชาการ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 63 - 65)

จากเหตุผลและสภาพปัญหาที่กล่าวมา จึงทำให้ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนาการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยการใช้นิทานและติดตามผลด้านจริยธรรม โดยเน้นการรับรู้ซึ่งจะส่งผล ให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติในสิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะด้านการพูดและด้านการ

กระทำการด้วยการเล่านิทานให้เด็กนำไปปฏิบัติ แล้วติดตามผลการปฏิบัติตามนิทานแต่ละเรื่อง เป็นการย้ำให้เด็กจำและเข้าใจ ผลการวิจัยที่จะเป็นรูปแบบของการพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็ก เพื่อเป็นคนดีของสังคมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ต้องการศึกษานิทานกับการติดตามผลการปฏิบัติ ตามสารนิทาน จะมีผลต่อจริยธรรมของเด็กปฐมวัย อย่างไรโดยมีจุดมุ่งหมายการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาระดับการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยจากการใช้นิทานและการติดตามผลในการรับรู้ด้านการพูด และด้านการกระทำก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
2. เปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยจากการใช้นิทานและการติดตามผลในการรับรู้จริยธรรม ด้านการพูด ด้านการกระทำ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยใช้นิทานและการติดตามผลนี้เป็น การหารูปแบบ เพื่อเป็นการอบรมสั่งสอนให้เด็กประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม และเป็นประโยชน์ ต่อสังคม โดยเน้นเงื่อนไขการปฏิบัติตามตัวละครในนิทาน ซึ่งผลที่ตามมาจะทำให้ครูปฐมวัย ได้มีแนวทางของการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็ก รวมถึงการคิดรูปแบบอื่นๆ ที่มี คุณค่ามากยิ่งขึ้นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียน ชาย - หญิง ที่มีอายุ ระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียน บุรารักษ์ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการ การการศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย - หญิงที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบุรารักษ์ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการ การการศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 15 คน โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกดังนี้

1. สุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัย มา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 8 ห้องเรียน
2. ผู้วิจัยทำการประเมินจริยธรรมเด็กปฐมวัยโดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. นำคะแนนมาจัดเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก คัดเลือกเด็กที่คะแนนน้อยที่สุด

ตามลำดับ จำนวน 15 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ การเล่านิทานและการติดตามผล
2. ตัวแปรตาม คือ การรับรู้จริยธรรมของเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้
 - 2.1 ด้านการพูด
 - 2.2 ด้านการกระทำ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบุรารักษ์ อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ

นิทาน หมายถึง เรื่องสั้นที่ครูแต่งเอง มีสาระเน้นจริยธรรมด้านการพูด ได้แก่ พูดไพเราะและพูดไม่โกหก สาระจริยธรรมด้านการกระทำ ได้แก่ การไม่ก้าวร้าวและการช่วยเหลือผู้อื่นโดยมีตัวละครเป็นสัตว์ จำนวน 2 - 3 ตัว

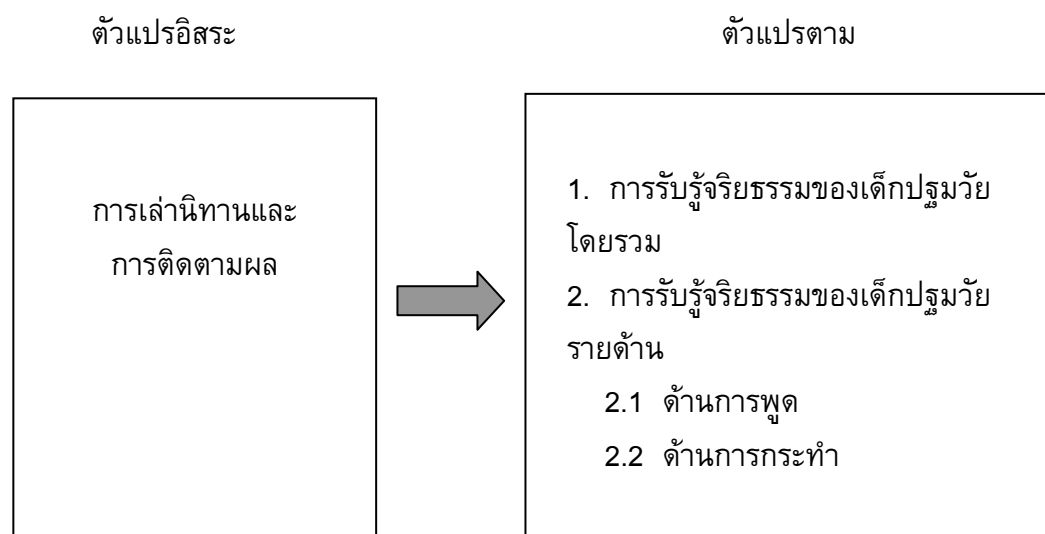
การเล่านิทานและการติดตามผล คือ การนำเอาเรื่องราวนิทานที่ครูแต่งเอง โดยมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับจริยธรรมมาเล่าให้เด็กฟัง เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย และการติดตามผลเป็นการประเมินตามสภาพจริง หลังจากที่ได้ฟังนิทานจบแล้ว ให้เด็กประเมินตนเองด้วยการให้เด็กรายงานการปฏิบัติจริยธรรม แล้วให้เด็กติดสติ๊กเกอร์ในแผ่นบันทึกจริยธรรมประจำสัปดาห์ ตามการปฏิบัติจริงของเด็กแต่ละคน

จริยธรรมของเด็กปฐมวัย หมายถึง การรับรู้ของเด็กเกี่ยวกับข้อที่พึงปฏิบัติและเป็นที่ยอมรับของสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย 2 ด้าน ดังนี้

1. จริยธรรมด้านการพูด คือ การพูดไพเราะ กับพูดไม่โกหก
 - 1.1 การพูดไพเราะ คือการใช้วาจาที่สุภาพ อ่อนหวานกับเพื่อน ผู้ใหญ่ และบุคคลอื่นๆ
 - 1.2 การพูดไม่โกหก คือ การพูดไม่ให้ร้ายป้ายสีกับผู้อื่น พูดความจริง
2. จริยธรรมด้านการกระทำ คือ ไม่ก้าวร้าวกับการช่วยเหลือผู้อื่น
 - 2.1 การไม่ก้าวร้าว คือ การไม่ละเมิด หรือไม่ล่วงเกินผู้อื่นทั้งโดยการพูดและการกระทำ ให้ได้รับความเดือดร้อน และการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นที่ไม่ละเมิดหรือไม่ล่วงเกินทั้งการพูดและการกระทำให้ได้รับความเดือดร้อน
 - 2.2 การช่วยเหลือผู้อื่น คือ การแสดงความมีน้ำใจ รู้จักช่วยเหลือและแบ่งปันให้กับผู้อื่น

การพัฒนาจริยธรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านการรับรู้จริยธรรมของเด็กด้านการพูดและการกระทำ ซึ่งประเมินโดยแบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน โดยใช้นิทานและการติดตามผล มีการรับรู้ด้านจริยธรรมในแต่ละด้านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้
 - 1.1 ความหมายของการรับรู้
 - 1.2 ความสำคัญของการรับรู้
 - 1.3 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้
 - 1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 1.5 การรับรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายของจริยธรรม
 - 2.2 ความสำคัญของจริยธรรม
 - 2.3 องค์ประกอบของจริยธรรม
 - 2.4 รูปแบบของจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.5 คุณลักษณะที่จะต้องพัฒนาทางด้านคุณธรรมจริยธรรม
 - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย
3. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย
 - 3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์
 - 3.2 ทฤษฎีพัฒนาการเชิงเหตุผลจริยธรรมของโคลเบอร์ก
 - 3.3 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมของ فروยด์
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นนิทาน
 - 4.1 ความหมายของนิทาน
 - 4.2 ความหมายของการเล่นนิทาน
 - 4.3 ประเภทของนิทาน
 - 4.4 จุดประสงค์ของการเล่นนิทาน
 - 4.5 คุณค่าและประโยชน์ของนิทานที่มีต่อเด็กปฐมวัย
 - 4.6 หลักในการเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟัง
 - 4.7 เทคนิควิธีในการเล่นนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย
 - 4.8 รูปแบบการเล่นนิทาน
 - 4.9 องค์ประกอบของการเล่นนิทาน

4.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

5. การติดตามผล

5.1 การประเมินผล

5.2 วิธีการประเมิน

5.3 การประเมินตามสภาพจริงกับเด็กปฐมวัย

5.4 เครื่องมือประเมินผลตามสภาพจริง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายของการรับรู้

การรับรู้มีความสำคัญต่อการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ สำหรับเด็กปฐมวัย ได้มีผู้ให้ความหมาย ของการรับรู้ไว้ดังนี้

กันยา สุวรรณแสง (2538: 127) ได้กล่าวว่า การรับรู้หมายถึงการใช้ประสบการณ์เดิมแปลความหมาย สิ่งเร้าที่ผ่านประสาทแล้วเกิดความรู้สึก ระบุหรือรู้ความหมายว่าเป็นอย่างไร

ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร (2543: 93) ได้กล่าวถึง การรับรู้ว่าเป็นการรับรู้ทางด้านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของเด็กปฐมวัยที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อม ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มระดับความสามารถทางเชาว์ปัญญาของเด็ก

พัชรี สวนแก้ว (2545: 40) ได้กล่าวว่า การรับรู้ คือ การได้สัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 หรืออาจกล่าวได้ว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่เด็กได้นำเอาสิ่งที่เด็กได้ยินได้เห็น ได้สัมผัส ได้ชิม ได้กลิ่น จากสิ่งเร้าภายนอกรอบตัว เข้ามาจัดระเบียบและให้ความหมาย เกิดเป็นความรู้ความเข้าใจขึ้น

สรุปได้ว่า ความหมายของการรับรู้ คือ การที่เด็กได้ใช้ประสาททั้งห้า ในการชมการได้ยิน การได้สัมผัส การได้กลิ่นกับสิ่งเร้าต่างๆ รอบๆ ตัวเด็ก ทำให้เกิดการเข้าใจความหมายแล้วประมวลเป็นความรู้เข้ากับประสบการณ์เดิม

1.2 ความสำคัญของการรับรู้

กันยา สุวรรณแสง (2538: 150) กล่าวถึงความสำคัญของการรับรู้ได้ ดังนี้

1. มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ การรับรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ ถ้าไม่มีการรับรู้ การเรียนรู้ก็ไม่เกิดขึ้น สังเกตได้จากกระบวนการดังนี้

สิ่งเร้า ประสาทสัมผัสกับสิ่งเร้า ดีความและรับรู้ความหมาย สัญชาตญาณ (รับรู้) เกิดสังเกตเป็นการเรียนรู้

การเรียนรู้มีผลต่อการรับรู้ครั้งใหม่ เนื่องจากความรู้ ความจำจะช่วยแปลความหมายให้ทราบว่าคืออะไร

2. มีความสำคัญต่อเจตคติ อารมณ์ และแนวโน้มของพฤติกรรม เมื่อรับรู้แล้วย่อมเกิดความรู้สึกและมีอารมณ์ พัฒนามาเป็นเจตคติ แล้วพฤติกรรมก็ตามมาในที่สุด

ชวนพิศ ทองทวี (2536: 97) ได้กล่าวถึง การรับรู้ว่ามีความสำคัญต่อเจตคติ อารมณ์ และแนวโน้มของพฤติกรรม กล่าวคือ เมื่อรับรู้สิ่งใดก็ย่อมเกิดความรู้สึกกับสิ่งนั้น พอเกิดอารมณ์หลายๆ ครั้งก็อาจจะกลายเป็นเจตคติ แล้วทำให้เกิดแนวโน้มอย่างหนึ่งอย่างใด เกิดขึ้น

สรุปได้ว่า การรับรู้มีความสำคัญมากต่อการเรียนรู้ เจตคติ อารมณ์ และพฤติกรรม ที่เกิดขึ้น การที่ได้รับรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งบ่อยๆ ทำให้เกิดเจตคติ

1.3 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

สุชา จันทร์เอม (2539: 132) กล่าวว่าในการที่จะรับรู้ได้มากน้อยเพียงใดต้องอาศัยองค์ประกอบ ดังนี้

1. ประสบการณ์เดิม ได้แก่ ความคิด ความรู้ และการกระทำที่ได้เคยกระทำมาแล้ว ในอดีต ประสบการณ์เหล่านี้ต้องมีปริมาณมาก และเป็นความรู้ที่ถูกต้อง

2. ความต้องการและความสนใจในขณะนั้น ถ้าคนเรามีความต้องการและสนใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็จะมีคามตั้งใจแน่วแน่ มีความสังเกต พิจารณาส่งนั้นอย่างถี่ถ้วน ซึ่งก็จะให้เกิดการตีความหมายอย่างถูกต้อง

3. สภาพแวดล้อมและลักษณะของสิ่งเร้าที่มาเร้า สภาพแวดล้อมที่ดี ย่อมทำให้จิตใจแจ่มใส ปลอดโปร่ง สติปัญญาดีขึ้น ย่อมช่วยให้การตีความหมายจากการรับสัมผัสดีขึ้น

พัชรี สวนแก้ว (2545: 40 - 42) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่สำคัญของการรับรู้ มี 4 ประการ คือ

1. สิ่งเร้า สิ่งที่เป็นต้นกำเนิดให้เกิดการเรียนรู้จะอยู่ในรูปของวัตถุพลังงานต่างๆ เช่น เสียง แสง อุณหภูมิ สี กลิ่น การรับรู้ของบุคคลขึ้นอยู่กับพลังงาน ปฏิกริยา หรือ ความเข้มของสิ่งเร้า

2. ตัวกลางหรือสื่อ มีอิทธิพลที่จะทำให้การรับรู้ดีขึ้นหรือเลวลง ตัวกลาง ได้แก่ คลื่นเสียง คลื่นแสง อุณหภูมิหรือปัจจัยทางกายภาพ

3. เซลล์ประสาทรับสัมผัส จัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการรับรู้ ประสาทสัมผัสประกอบด้วยเซลล์ตัวรับสัมผัสจำนวนมาก ซึ่งอยู่ในบริเวณผิวรอบนอกของอวัยวะต่างๆ ในร่างกาย เช่น ผิวหนัง ลิ้น ตา หู จมูก เซลล์ประสาทเหล่านี้ทำหน้าที่รับความรู้สึกจากสิ่งแวดล้อม รับและส่งถ่ายทอดความรู้สึกเป็นทอดๆ ไปจนถึงประสาทส่วนกลาง คือ สมอง

4. ระบบประสาทส่วนกลางหรือสมอง มีบทบาทในการรับรู้ข้อมูลการรู้สึกที่ส่งเข้ามา สมองทำหน้าที่บันทึกและลงรหัสสิ่งเร้าเหล่านั้น มีการประเมินและตีความต่อข้อมูลการรู้สึกเหล่านั้น ซึ่งในการทำงานของระบบส่วนกลางต้องอาศัยประสบการณ์เดิมมาประมวลเพื่อจัดระบบการเรียนรู้ใหม่ แล้วพัฒนาเป็นการรับรู้

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการรับรู้ คือ สิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นในตัวเด็ก และสื่อมีอิทธิพลทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งทางบวกและทางลบ ตลอดจนเซลล์ประสาท

สัมผัสที่อยู่รอบนอก ทำหน้าที่รับความรู้สึกและส่งไปยังสมอง สมองก็จะทำหน้าที่รับข้อมูลความรู้สึก และตีความข้อมูล เพื่อจัดระบบการรับรู้ใหม่ และพัฒนาการเรียนรู้จากประสบการณ์เดิมที่ถูกต้อง

1.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย

พียาเจท์ (Piaget) ได้ศึกษาพัฒนาการการรับรู้ของเด็กเป็นขั้นๆ ตามลำดับอายุ โดยอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ เฉพาะด้านความคิดความเข้าใจ พียาเจท์ พบว่า เด็กคิดและเข้าใจสิ่งต่างๆ แตกต่างจากผู้ใหญ่ จึงได้อธิบายถึงความคิดเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ขั้นต่างๆ แบ่งตามอายุโดย ประมาณ ดังนี้ (พัชรี สวนแก้ว. 2545: 98 - 100)

1. ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensor motor Stage)

อยู่ในช่วงตั้งแต่แรกเกิดจนอายุ 2 ปี เป็นขั้นที่เด็กรู้จักการใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น หู ตา มือ เท้า ฯลฯ ในขั้นนี้จะเป็นการพัฒนาการทางความคิดก่อนระยะเวลาที่ทารกจะพูดและใช้ภาษาได้ สามารถรับรู้และแสดงกิริยาอาการต่างๆ ได้ เป็นช่วงที่มีปฏิกิริยาสะท้อน เช่น การจับ การกำ การดูด ฯลฯ

2. ขั้นความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ (Preoperational Stage)

อยู่ในช่วงอายุ 2 - 7 ปี เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูด และเข้าใจเครื่องหมาย ทำทาง ที่สื่อความหมาย เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น แต่ยังอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถคิดหาเหตุผลและยกเหตุผลขึ้นมาอ้างได้ เด็กจะเริ่มเข้าใจสัญลักษณ์และเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ เด็กจะพยายามพูด และนำคำมาสร้างประโยคใหม่ทุกๆ ที่ยังไม่เข้าใจความหมายดีนัก

3. ขั้นปฏิบัติการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Stage)

อยู่ในช่วงอายุ 7 - 11 ปี เด็กสามารถใช้เหตุผลกับสิ่งที่แลเห็นได้ และมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น เด็กสามารถคิดตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม สามารถบอกจำนวนและคำนวณ แก้ปัญหาได้ เปรียบเทียบสิ่งที่เป็รูปธรรมได้

4. ขั้นปฏิบัติการคิดแบบนามธรรม (Formal Stage)

อยู่ในช่วงอายุ 11 - 15 ปีขึ้นไป เป็นช่วงที่เด็กคิดหาเหตุผลและเรียนรู้เกี่ยวกับนามธรรมได้ดีขึ้น สามารถตั้งสมมติฐานและแก้ปัญหาได้ การคิดหาเหตุผลแบบตรรกศาสตร์เป็นขั้นที่เกิดโครงสร้างทางสติปัญญาอย่างสมบูรณ์

บรูเนอร์ (Bruner) ได้ศึกษาการรับรู้ของบุคคลจะมีประสิทธิภาพเพียงใด ขึ้นอยู่กับกิจกรรมทางสมอง ในแง่ที่จะสามารถสร้างสกับในสิ่งที่รับรู้ได้เพียงใด หรือเขามีความสามารถที่จะจัดเข้าพวก

บรูเนอร์ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาและการคิดออกเป็น 3 ขั้นด้วยกัน คือ

1. ขั้นการเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Enactive Stage) เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้ด้วยการกระทำมากที่สุด

2. ขั้นการเรียนรู้ด้วยภาพและจินตนาการ (Iconic Stage) ในขั้นนี้เด็กจะเกี่ยวข้องกับความจริงมากขึ้น และเกิดความคิดการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ อาจมีจินตนาการบ้าง แต่ยังไม่สามารถคิดได้ลึกซึ้ง

3. ขั้นการเรียนรู้ด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Stage) เป็นขั้นพัฒนาการสูงสุดของบรูเนอร์ เป็นขั้นที่เด็กสามารถเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งของ สามารถเกิดความคิดรวบยอดในสิ่งต่างๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้

กิลเซล (Gesell) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการการเจริญเติบโตของเด็กทางด้านร่างกาย เนื้อเยื่อ อวัยวะ หน้าที่ของอวัยวะต่างๆ และพฤติกรรมที่ปรากฏขึ้นเป็นรูปแบบที่แน่นอนจะเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้น กิลเซล ได้แบ่งพัฒนาการของเด็กออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ (สิริมา วิทยุณนันทพงษ์. 2545: 34 - 35)

1. พฤติกรรมทางการเคลื่อนไหว (Motor Behavior) ครอบคลุมการบังคับอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย และความสัมพันธ์ด้านการเคลื่อนไหว
2. พฤติกรรมทางการปรับตัว (Adaptive Behavior) ครอบคลุมความสัมพันธ์การใช้มือและสายตา การสำรวจ ค้นหา การกระทำต่อวัตถุ การแก้ปัญหาในการทำงาน
3. พฤติกรรมการใช้ภาษา (Language Behavior) ครอบคลุมการที่เด็กใช้ภาษา การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
4. พฤติกรรมส่วนตัวและสังคม (Personal - Social Behavior) ครอบคลุมการฝึกปฏิบัติส่วนตัว เช่น การกินอาหาร การขับถ่าย และการฝึกต่อสภาพสังคม เช่น การเล่นเกม การตอบสนองผู้อื่น

จากทฤษฎีและแนวคิดของนักจิตวิทยาที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าทฤษฎีและแนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่าการรับรู้ คือ กระบวนการที่เด็กได้ลงมือทำโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ เด็กได้เห็น ได้ยิน ได้ดมกลิ่น ได้ชิมรส และได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เด็กจะเกิดประสบการณ์ใหม่ที่ผสมผสานกับประสบการณ์เดิม และเด็กสามารถตีความหมายนั้นจนเข้าใจ รวมทั้งแสดงออกด้วยพฤติกรรมที่เหมาะสม

1.5 การรับรู้ของเด็กปฐมวัย

พัชรี สวนแก้ว (2545: 42 - 43) ได้กล่าวถึง การรับรู้ของเด็กปฐมวัยในเรื่องต่างๆ ที่ได้มีการศึกษาทดลองค้นคว้าพบได้ในหลายลักษณะ ดังนี้

1. การรับรู้รูปทรงต่างๆ เด็กสามารถรับรู้และมีปฏิกิริยาต่อความแตกต่างเรื่องรูปร่างของวัตถุตั้งแต่อายุ 6 เดือนขึ้นไป เด็กจะพัฒนาความสามารถในด้านการรับรู้รูปทรงของวัตถุตามอายุที่เพิ่มขึ้น เด็กอายุ 2 - 3 ขวบ สามารถจัดวัตถุเข้าคู่กันตามรูปทรง เด็กอายุ 3 - 6 ปี จะจับคู่วัตถุโดยเลือกสีได้ และเด็ก 6 ปีขึ้นไป จะมีความสามารถแยกรูปทรงของตัวอักษรและตัวเลขได้ แต่ยังแยกความแตกต่างของพยัญชนะบางตัวไม่ได้

2. การรับรู้ส่วนต่างๆ ส่วนรวม และรายละเอียด เด็กจะไม่สามารถแยกแยะสิ่งที่เขารับรู้ออกเป็นส่วนตัวๆ ได้ โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นสิ่งใหม่ไม่มีความหมาย โดยปกติแล้วเด็กจะรับรู้โครงสร้างส่วนนอกของสิ่งต่างๆ ส่วนความสามารถที่จะแยกส่วนต่างๆ ออกจากการรับรู้ของโครงสร้างส่วนรวมนั้น จะพัฒนาขึ้นทีละน้อยตามลำดับอายุ

3. การรับรู้กับความคงที่ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ถึงคุณสมบัติต่างๆ ของวัตถุที่ยังคงสภาพอยู่เสมอ แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงสถานะต่างๆ เช่น การมองบ้านในระยะไกลจะเห็นว่าบ้านเล็กกว่าที่มองในระยะใกล้ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะเกิดการรับรู้ความคงที่ของขนาดวัตถุซึ่ง ความสามารถในการรับรู้เกี่ยวกับความคงที่นี้ ไม่สามารถรับได้ว่าเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือเนื่องจากการรับรู้

สรุปได้ว่า การรับรู้ของเด็กปฐมวัยเกิดจากวุฒิภาวะและความพร้อมในตัวเด็ก โดยต้องอาศัยพ่อแม่ ครู และผู้ปกครอง จะต้องช่วยกันจัดประสบการณ์ที่กระตุ้นให้เด็กได้ฝึกฝนการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และเปิดโอกาสให้เด็กหัดคิดใช้เหตุผล และแก้ปัญหาด้วยตนเอง

1.6 การรับรู้พัฒนาการของเด็ก

เยาเวพา เตชะคุปต์ (2542: 36 - 37) ได้กล่าวถึง ลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัย พอแบ่งออกได้เป็น 2 ประการ ดังต่อไปนี้

1. เด็กทุกคนมีความคล้ายคลึงกัน เด็กทุกคนจะมีลำดับขั้นของพัฒนาการคล้ายคลึงกัน ซึ่งสรุปลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเอาไว้ดังนี้

1.1 พัฒนาการจะเกิดในลักษณะต่อเนื่อง การพัฒนาจะเป็นระบบหรือกระบวนการต่อเนื่อง ซึ่งไม่สามารถหยุดการเปลี่ยนแปลงได้ และพัฒนาการระยะหนึ่งๆ จะเป็นรากฐานของการพัฒนาในระยะต่อไป

1.2 พัฒนาการจะเป็นไปตามขั้นตอนของมันเอง เช่น พัฒนาการของมนุษย์จะเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นตอน คือ นิ่งก่อน แล้วก็ยืน แล้วก็เดิน เป็นต้น

1.3 พัฒนาการจะเกิดเป็นอัตราที่ไม่เหมือนกัน บุคคลทุกคนจะมีขั้นการพัฒนาเป็นแบบฉบับเดียวกัน แต่การเจริญเติบโตจะแตกต่างกัน

1.4 พัฒนาการจะเกิดเป็นทิศทางเฉพาะ พัฒนาการจะเริ่มจากศีรษะลงไปสู่เบื้องล่าง จากแกนกลางของลำตัวไปสู่ส่วนย่อย จากส่วนที่ใกล้ไปหาส่วนที่ไกล

1.5 พัฒนาการแต่ละช่วงอายุไม่เป็นอัตราเดียวกัน เช่น ในวัยเด็ก การเจริญเติบโตของร่างกายจะมีอัตราสูงในช่วง 2 ปีแรก ต่อจากนั้นอัตราการเจริญเติบโตจะลดลง และสูงขึ้นไปอีกครั้งในวัยรุ่น

2. เด็กทุกคนมีความแตกต่างกัน เด็กทุกคนจะมีความแตกต่างกัน เพราะแต่ละคนจะเติบโต และพัฒนาขึ้นตามแบบแผนของพัฒนาการที่เหมือนกัน แต่จะมีอัตราที่เร็วช้าต่างกัน ด้วยเด็กแต่ละคนจะพัฒนาไปตามความสามารถของตน ซึ่งสรุปได้ว่า เด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน เนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

2.1 เด็กแต่ละคนจะมีลักษณะที่แตกต่างกันตามพันธุกรรม

2.2 เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการต่างกัน แต่ช่วงพัฒนาการของเด็กจะมีผลต่อการกระทำต่างๆ ของเด็กซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละช่วงพัฒนาการ

2.3 เด็กหญิงจะพัฒนาเร็วกว่าเด็กชาย

2.4 สิ่งแวดล้อมมีผลต่อความถนัดและทัศนคติของแต่ละคน ถ้าเด็กที่มีความอบอุ่น มีคนรับฟัง พูดคุยด้วย รักเขา เขาจะมีพัฒนาการดีกว่าเด็กที่ขาดคนเอาใจใส่

สุชา จันทน์เอม (2542: 43) ได้กล่าวถึงลักษณะของพัฒนาการไว้ ดังนี้

1. พัฒนาการเป็นไปตามแบบฉบับของมันเอง โดยไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือสัตว์มักจะมีการพัฒนาที่เป็นตัวเอง

2. พัฒนาการไม่ว่าด้านใดก็ตามจะเริ่มจากส่วนใหญ่ไปหาส่วนย่อยและจากส่วนกลางไปส่วนข้างที่ไกลตัวออกไป

3. พัฒนาการทั้งหลายเป็นสิ่งที่ต่อเนื่องกันไป โดยพัฒนาการทุกขั้นตอนดำเนินการมาเรื่อยๆ ตั้งแต่อดีตและดำเนินการเรื่อยต่อไปอีก

4. อัตราพัฒนาการของเด็กแต่ละคนอาจแตกต่างกันไปได้

5. อัตราพัฒนาการส่วนต่างๆ ของร่างกายแตกต่างกัน โดยส่วนต่างๆ ของร่างกายมิได้เจริญด้วยอัตราเร็วเท่ากันหมด บางส่วนอาจเจริญเร็วกว่าบางส่วน

6. พัฒนาการของคุณสมบัติต่างๆ มักจะสัมพันธ์กัน

7. พัฒนาการของเด็กอาจทำนายได้ เนื่องจากอัตราการพัฒนาของเด็กปกติส่วนใหญ่ มักคงที่ เราจึงพอจะทำนายได้ว่า จะมีพฤติกรรมใดเกิดขึ้นในเวลาใด

8. พฤติกรรมบางชนิด ผู้ใหญ่อาจถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา แต่แท้ที่จริงแล้วเป็นพฤติกรรมที่ปกติของเด็ก ซึ่งเป็นไปตามลักษณะของพัฒนาการนั่นเอง

ถวิล ธาราโกชน (2541: 53 - 54) ได้กล่าวถึงพัฒนาการเด็กอายุแรกเกิด - 12 ปีไว้ดังนี้

1. พัฒนาการวัยทารก (Infancy) เริ่มตั้งแต่คลอดจนอายุประมาณ 2 ปี ในระยะ 2 สัปดาห์แรก อาจเรียกว่าทารกแรกคลอด เป็นวัยที่เริ่มปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอก คือจะต้อง หายใจ กินอาหาร และขับถ่ายเอง ไม่เหมือนกับอยู่ในครรภ์ที่ต้องขึ้นอยู่กับระบบหายใจกินอาหาร และขับถ่ายของแม่ วัยทารก จึงเป็นวัยที่เริ่มเป็นอิสระจากแม่ วัยนี้พัฒนาทางร่างกายจะเป็นไปในอัตราที่เร็วมากใน 1 ปีแรก การพัฒนาด้านต่างๆ เช่น ภาษา เชาวน์ปัญญา อารมณ์ สังคม และบุคลิกภาพเป็นไปพร้อมๆ กัน แต่อยู่ในอัตราที่ต่างกัน ทารกควรได้รับการตอบสนองทั้งทางด้านศิลปะและทางด้านจิตวิทยาที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นการวางรากฐานพัฒนาการด้านต่างๆ ให้แก่เด็กอีกด้วย

2. พัฒนาการวัยเด็กตอนต้นหรือวัยก่อนเข้าเรียน (Preschool Age) อายุ 2 - 5 ปี ในวัยนี้เด็กจะเริ่มไปโรงเรียน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนในระดับประถมต่อไป เด็กในวัยนี้ เป็นวัยอยากรู้อยากเห็น ช่างซักช่างถาม ชอบสำรวจหรือค้น เด็กในวัยนี้จะมี

จินตนาการและมีความคิดสร้างสรรค์ ชอบฟังนิทานหรือดูภาพยนตร์ โทรทัศน์ที่มีเรื่องราวที่ตื่นเต้น มหัศจรรย์ ผจญภัย เด็กชอบสังเกต จดจำ และเลียนแบบพฤติกรรมของตัวละคร เด็กในวัยนี้อารมณ์รุนแรง แสดงออกโดยการลงมือลงเท้า เมื่อเวลาโกรธหรือไม่พอใจ จะมีพฤติกรรมที่ต่อต้าน ไม่เชื่อฟัง

3. พัฒนาการวัยเด็กตอนกลางหรือวัยเข้าเรียน (School Age) อายุ 6 - 12 ปี ในวัยนี้ เด็กเริ่มไปโรงเรียน พัฒนาการด้านต่างๆ จะเป็นไปอย่างช้าๆ พัฒนาการที่เด่นชัดในวัยนี้ก็คือ พัฒนาการด้านสังคม วัยเด็กตอนกลางเป็นวัยของการเข้ากลุ่ม สมาชิกในกลุ่มมักเป็นเพศเดียวกัน อายุไล่เลี่ยกัน ทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน เช่น ศิลปะ กีฬา ดนตรี เป็นต้น

พัฒนาการของเด็กแต่ละอายุจะมีสัมผัสรับรู้ที่ต่างกันเด็กเล็กจะเรียนรู้จากการรับรู้ด้วยรับฟังด้วยประสาทสัมผัสของทั้ง 5 ตัวอย่าง เช่น เด็กทารกสัมผัสจากการรับรู้ด้วยปฏิกิริยาสะท้อนแล้วจะค่อยๆ หายไปเมื่อทารกอายุ 6 เดือน หลังจากนั้นจะเป็นการกระทำที่มีจุดมุ่งหมาย การพัฒนากล้ามเนื้อจะเริ่มจากบริเวณศีรษะ ลำตัว แขน และนิ้วมือตามลำดับ ทารกเมื่อแรกเกิดมือและแขนจะเคลื่อนไหวไปมา กำๆ แปะๆ พออายุ 6 เดือน สามารถพลิกรอบตัวได้ และเมื่อเข้าสู่ 9 เดือน ทารกสามารถนั่งได้โดยไม่ต้องจับ แต่นั่งได้ไม่นานนัก อายุ 12 เดือน ทารกสามารถจับดินสอขีดเขียนเล่น ถือขวดนมและดูดได้เอง ทารกจะคลานได้ อายุ 15 เดือน ทารกพยายามจับช้อน เพื่อตักอาหารใส่ปาก ทารกเริ่มเดินได้แล้ว อายุ 2 ปี สามารถตักข้าวกินเองได้ รู้จักเปิดหนังสือ เปิดผาขวด หรือโยนลูกบอล จะพยายามฝึกทักษะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับขา เช่น การวิ่ง กระโดด ปีนป่าย เป็นต้น (สุชา จันทรเฒ. 2542: 114 - 115) จากตัวอย่างการวิจัยของ ขวัญแก้ว ดำรงค์ศิริ (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ โดยเน้นจุดประสงค์ที่มีต่อความพร้อมทางด้านร่างกายของเด็กอายุ 4 - 5 ปี ผลการศึกษาพบว่า ในเวลา 6 สัปดาห์ ความพร้อมทางด้านร่างกายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในเวลา 8 สัปดาห์ ความพร้อมทางด้านร่างกายของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพร้อมทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มหลังการทดลอง 6 สัปดาห์ และ 8 สัปดาห์ มีคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลอง และเมื่อนำมาพิจารณาทางสถิติ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในสัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 8 กลุ่มทดลองมีคะแนน ความพร้อมทางด้านร่างกายสูงกว่ากลุ่มควบคุม จะเห็นได้ว่าการรับรู้ของเด็กจะเป็นไปตามสถานการณ์และวุฒิภาวะ

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของเด็กปฐมวัย

งานวิจัยในต่างประเทศ

คอนโทส (Kontos. 1985) ทำการศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ของวัยเด็กตอนต้นที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดู และการรับรู้เอาใจใส่จากผู้ปกครองพบว่า พฤติกรรมของผู้ปกครองทั้งทางบวกและทางลบ ตลอดจนการได้รับการเอาใจใส่จากพ่อแม่ ถือว่ามีความสำคัญยิ่งในมาตรฐานการเป็นผู้ปกครองที่ดี ขณะที่ผู้ปกครองเห็นว่า พฤติกรรมของตนเป็นสิ่งที่คล้าย

กับบรรทัดฐานของการเป็นผู้ปกครอง สรุปได้ว่า ในวัยเด็กตอนต้นจะมีการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตทางลบหรือไม่ ขึ้นอยู่กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองในบ้าน

งานวิจัยในประเทศ

พัชรี เจตน์เจริญรักษ์ (2537: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสนใจในการรับรู้ของเด็กอายุ 4 - 5 ปี จากการใช้เทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลม โดยใช้เทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบ มีความสนใจในการรับรู้การร่วมกิจกรรมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลม โดยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สดใส ชนะกุล (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์และการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กอายุ 5 - 6 ปี พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมภายนอกชั้นเรียน และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพในชั้นเรียนแบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียนแบบปกติ มีการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เบญจพร สมานมาก (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมละครสดเสริมจริยธรรมและการสนทนาเสริมจริยธรรมที่มีต่อการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กอายุ 5 - 6 ปี พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสดเสริมจริยธรรม กิจกรรมสนทนาจริยธรรม และกิจกรรมแบบปกติ มีการรับรู้ทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า คะแนนเฉลี่ยการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย กลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสดเสริม จริยธรรมแตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาเสริมจริยธรรม และกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาเสริมจริยธรรมและกิจกรรมแบบปกติ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เสาวลักษณ์ อนุติชัย (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมศิลปศึกษา เพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางด้านศิลปะสำหรับเด็กวัยอนุบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล 3 อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน ผลการศึกษา พบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ กลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ทางศิลปะสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ กลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ทางศิลปะสูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นโปรแกรมการสอนศิลปศึกษาสำหรับเด็กอนุบาล ประกอบด้วย การจัดกิจกรรม 3 ชั้น คือ 1) ชั้นกิจกรรมการมอง การเห็น การสังเกต และการสัมผัส 2) ชั้นกิจกรรมการถามและการตอบ และ 3) ชั้นกิจกรรมศิลปะปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่จัดเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะในเรื่องเส้น รูปร่าง รูปทรง สีและพื้นผิว

เสาวนีย์ จันท์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญา ที่มีต่อการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กอายุ 5 - 6 ปี พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญาหลังการทดลองมีคะแนนการเฉลี่ยการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับดีมาก และมีการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญาหลังการทดลองมีการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านอนุรักษ์ต้นไม้และการอนุรักษ์น้ำสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่มีการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางด้านการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าวิธีการที่จะทำให้เด็กเกิดการรับรู้ต่อสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กนั้น ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในพื้นฐานความต้องการของเด็กเพื่อที่จะได้เลือกจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและเปิดโอกาสให้เด็กทำซ้ำบ่อยๆ เด็กก็จะค่อยๆ ซึมซับประสบการณ์ ครูต้องจัดหาสิ่งเร้ามากระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างถูกต้อง เช่น สื่อที่แปลกใหม่ ตลอดจนวิธีสอน และกิจกรรม สิ่งแวดล้อมที่น่าสนใจ

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรม (Ethics) มาจากภาษากรีกว่า Ethos แปลว่า หลักความประพฤติ หรือ ลักษณะนิสัย (Character) หมายถึง ความคิดรวบยอด หรือมโนทัศน์เกี่ยวกับคุณค่า หรือค่านิยม (Value concepts) (ประภาศรี สีหอำไพ. 2535: 36)

จริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผน ตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงามอยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคล มุ่งกระทำความดี ละเว้นความชั่ว มีแนวทางความประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง ความควรในการปฏิบัติตน เพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างสงบเรียบร้อย และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีคุณธรรมและมโนธรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดี โดยสำนึกที่จะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามค่านิยม ที่พึงประสงค์ (ประภาศรี สีหอำไพ. 2535: 24)

วารี นิยมธรรม (2536: 9) ได้ให้ความเห็นว่า จริยธรรม หมายถึงแนวทางในการปฏิบัติอันเป็นลักษณะที่สังคมต้องการ และประเมินแล้วว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งผู้กระทำจะได้รับความพึงพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

จริยธรรม เป็นเรื่องของการฝึกนิสัย โดยทำบ่อยๆ ซ้ำๆ จนเป็นนิสัย แล้วกลายเป็นคุณธรรม เป็นการริเริ่มจากภายนอกเข้าไปสู่ภายใน และเป็นลักษณะนิสัย เป็นคุณสมบัติที่ดี

มีในจิตใจ ฉะนั้น การทำดีต้องทำบ่อยๆ จนเป็นนิสัย (พระเมธีธรรมาภรณ์; อ้างอิงจาก กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2538: 12)

จริยธรรม เป็นลักษณะของความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติดี อันเป็นเครื่องตัดสินว่าการกระทำนั้นผิด หรือถูก โดยสังคมเป็นผู้ตัดสิน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2541: 4; อ้างอิงจาก Kohlberg)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543: 278) ได้ให้ความหมายไว้ว่า จริยธรรมหมายถึง

1. เป็นสาขาหนึ่งของวัฒนธรรม
2. เป็นหลักประเพณีที่ผูกประเพณีและยอมรับกันในแต่ละสังคมว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ยุติธรรม และเป็นสัจจะและเหมาะสม
3. ผู้ปฏิบัติสามารถบรรลุถึงสภาพชีวิตที่มีคุณค่า อันพึงประสงค์ของตนและสังคมนั้นๆ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 291) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม

พือาเจท์ (Piaget. 1960: 1) ให้ความเห็นไว้ว่า จริยธรรมเป็นลักษณะประสบการณ์ของมนุษย์และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือ เกี่ยวกับการจัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจและอนามัยบุคคล ความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของการกระทำและสิทธิ

โคลเบอร์ก (Kohlberg. 1976: 4) กล่าวถึง จริยธรรมว่า จริยธรรมเป็นความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคม ซึ่งบุคคลพัฒนาขึ้นจนกระทั่ง มีความประพฤติเป็นของตนเอง โดยสังคมจะเป็นตัวตัดสินของการกระทำนั้นว่าเป็นการกระทำที่ถูกหรือผิดจากความหมายจริยธรรมที่กล่าวข้างต้น

สรุปได้ว่า จริยธรรม คือ หลักประพฤติปฏิบัติเป็นแนวทางหรือกฎเกณฑ์ การปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม เป็นที่ต้องการของสังคม และก่อให้เกิดคุณค่าต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

2.2 ความสำคัญของจริยธรรม

จริยธรรม มีความสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยในการปูพื้นฐานลักษณะอันดีงามให้กับเด็ก ควรให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจ ที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดเป็นนิสัย ซึ่ง ธีราพร กุลนันทน์ (2544) ได้กล่าวถึงการพัฒนาเด็กมี 3 ด้าน คือ

1. ด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Domain) ได้แก่ การเกิดความรู้ ความเข้าใจว่าสิ่งใดดี สิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรทำ สิ่งใดควรยกเว้น
2. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ได้แก่ การเกิดความรู้สึกโน้มเอียงทางอารมณ์ที่สะท้อนออกมาในลักษณะทางอารมณ์ – ไม่ชอบ อย่างเห็นความสำคัญ เต็มใจรับค่านิยมเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติจนเป็นนิสัย
3. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ได้แก่ ความสามารถที่จะลงมือปฏิบัติด้วยกายหรือวาจา ในลักษณะนิสัยทางจริยธรรม

สรุปได้ว่า จริยธรรมช่วยปูพื้นฐาน ความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึกที่ดีให้กับเด็ก นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางให้เด็กเลือกปฏิบัติได้ถูกต้อง

2.3 องค์ประกอบของจริยธรรม (Moral Elements)

จริยธรรมเป็นเครื่องกำหนดหลักปฏิบัติในการดำรงชีวิตเป็นแนวทางให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อยประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ระเบียบวินัย (Discipline) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง การหย่อนระเบียบวินัยทำให้เกิดการละเมิดสิทธิ และหน้าที่ตามบทบาทของแต่ละบุคคล
2. สังคม (Society) การรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างมีระเบียบแบบแผน ก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม มีวัฒนธรรมอันเป็นความมีระเบียบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
3. อิสระเสรี (Autonomy) ความมีสำนึกในมโนธรรมที่พัฒนาเป็นลำดับ ก่อให้เกิดความอิสระ สามารถดำรงชีวิตตามสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษา และประสบการณ์ในชีวิต มีความสุขอยู่ในระเบียบวินัยและสังคมของตน เป็นค่านิยมสูงสุดที่คนได้รับขัดเกลาแล้วสามารถบำเพ็ญตนตามเสรีภาพเฉพาะตนได้อย่างอิสระ สามารถปกครองตนเองและชักนำตนเองให้อยู่ในทำนองครองธรรม

องค์ประกอบของจริยธรรมตามแนวคิดของบราวน์ (ส. วาสนา ประवालพุกษ. 2535: 3 – 6; อ้างอิงจาก Brown. 1965) จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมออกเป็น 3 ด้าน คือ ความรู้ (Knowledge) ความรู้สึก (Feeling) และความประพฤติ (Conduct) ซึ่งคล้ายกับฮอฟแมน (Goffman. 1976) ที่กำหนดว่า จริยธรรมประกอบด้วยความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) และความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2541: 15) ได้จัดประชุมวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย สรุปว่าจริยธรรมของบุคคลมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. ด้านความรู้ (Moral Reasoning) คือ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยการคิด
2. ด้านอารมณ์ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) คือ ความพึงพอใจศรัทธาเลื่อมใสความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ
3. ด้านพฤติกรรม (Moral Conduct) คือ การกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเชื่อว่าเกิดจากอิทธิพลของทั้งสององค์ประกอบข้างต้น

สรุปได้ว่า จริยธรรมประกอบไปด้วยระเบียบวินัย ความรู้ ความรู้สึก และความประพฤติ ตลอดจนค่านิยมสูงสุดและสามารถปกครองตนเองให้อยู่ในทำนองครองธรรม

2.4 รูปแบบของจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

วารภรณ์ รักวิชัย (2535: 114) ได้กล่าวไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กกับพัฒนาการ

ทางจริยธรรมจะมีความเกี่ยวข้องกัน ซึ่งจริยธรรมที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กปฐมวัยมีดังนี้

1. มีระเบียบวินัยเคารพสิทธิของผู้อื่น
2. มีความซื่อสัตย์สุจริต
3. รู้จักเสียสละ
4. มีความกตัญญูกตเวที
5. มีความขยันหมั่นเพียร
6. มีความรับผิดชอบ
7. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
8. สามารถควบคุมตนเองได้
9. การประหยัด

ราศี ทองสวัสดิ์ (2539: 3) ได้กล่าวไว้ว่า คุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล สรุปได้ดังนี้ คือ

1. วาจาสุภาพ
2. การมีสัมมาคารวะ
3. ความอดทน
4. การรู้จักรอคอย
5. การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
6. ความเพียร
7. ความรับผิดชอบ
8. ความเมตตากรุณา
9. การเป็นผู้ให้
10. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
11. ความซื่อสัตย์
12. ความประหยัด
13. การให้อภัย
14. ความเกรงใจผู้อื่น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2547: 212) ได้กล่าวถึงจริยธรรมที่ปลูกฝังในเด็กมี

2 ประการ คือ

1. จริยธรรมภายในตน ได้แก่ รับผิดชอบ ริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยเหลือตนเอง ประหยัด และรู้จักการดูแลตนเอง
2. จริยธรรมสากล เป็นจริยธรรมที่มีต่อผู้อื่น หรือการปฏิบัติที่ดีต่อผู้อื่น ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อ การช่วยเหลือผู้อื่น การนับถือผู้อื่น การตรงต่อเวลา

มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร (2547: 12) ได้กล่าวถึงลักษณะนิสัยทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนา 3 ด้านคือ

1. การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมต่อตนเอง คือ การช่วยเหลือตนเอง การรักษา ความสะอาด การมีความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร การมีระเบียบวินัย การประหยัดอดออม การรู้จักรอคอย อดกลั้น สามารถควบคุมตนเองได้

2. การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมต่อผู้อื่น คือ ความซื่อสัตย์ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเมตตากรุณา การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ความกตัญญูกตเวทีก การรู้จักเล่น และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

3. การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมต่อสิ่งแวดล้อม คือ การรู้จักรักษาสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี การใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าและประหยัด

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า รูปแบบจริยธรรมที่ควรส่งเสริมให้กับเด็กปฐมวัย คือ ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบ การรู้จักรอคอย ช่วยเหลือตนเอง ประหยัด ซื่อสัตย์ ช่วยเหลือผู้อื่น และรักษาสีสิ่งแวดล้อม แต่ในการวิจัยนี้ จะเลือกมาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นจริยธรรมสากล

2.5 คุณลักษณะที่ต้องพัฒนาทางด้านคุณธรรมจริยธรรม

จุดมุ่งหมายของการพัฒนาเด็ก 0 ถึง 12 ปี ทางด้านคุณธรรม จริยธรรม คือ ให้เด็กไทยอายุ 0 ถึง 12 ปี เป็นคนดีและเป็นคนเก่ง ที่มีคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และศาสนา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว จึงควรพัฒนาพฤติกรรมและจิตลักษณะไปพร้อมกัน โดยแบ่งช่วงอายุ ดังนี้

เด็กอายุ 0 ถึง 5 ปี ควรได้รับการพัฒนา

1. มีลักษณะของคนไทย
2. มีศาสนา
3. มีพฤติกรรมที่นำไปสู่การเป็นคนดีและคนเก่งเมื่อโตขึ้น
4. มีความพร้อมที่จะรับจริยศึกษา
5. มีความฉลาดเฉลียว สุขภาพจิตดี และเรียนรู้เกี่ยวกับคนรอบตัว

สรุป คุณลักษณะตามช่วงอายุ ควรได้รับการพัฒนาให้สัมพันธ์กับพัฒนาการด้านอื่นๆ เช่น พัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคม ทำให้การพัฒนาต้องกระทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป อย่างต่อเนื่องและเหมาะสมตามวัย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

งานวิจัยในต่างประเทศ

ดีโรส รีสเรเมต และมอร์แกน (Devries; Reese - Learned; & Morgan. 1991) ได้ศึกษา องค์ประกอบสำคัญ ของการพัฒนาจริยธรรมทางสังคม ตามแนวคิด คอนสตรัคติวิส โดยเชื่อว่า เป็นตัวแปรในการพัฒนาจริยธรรมทางสังคมให้กับเด็ก ในด้าน

วิธีการสอนและบรรยากาศการเรียนรู้ โดยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนระหว่างวิธีการสอนและบรรยากาศการเรียนรู้แบบต่างๆ มีผลต่อการพัฒนาระดับจริยธรรมทางสังคมของเด็ก จากการศึกษาเปรียบเทียบระดับจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอายุ 5 - 6 ปี ที่มาจาก 3 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการสอนโดยเน้นให้เด็กทำงานที่ต้องทำคือ การฝึกฝนตนเอง โดยการอ่าน เขียน และคิดคำนวณ ครูมีบทบาทในการกำหนดกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กโดยตรง บรรยากาศในชั้นเรียน มีความเคร่งเครียด เด็กขาดโอกาสในการเลือก หรือตัดสินใจทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง และไม่ส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ตัวอย่างรูปแบบการสอนชนิดนี้ว่าการสอนแบบ Direct Instruction (DISTER)

2. รูปแบบการสอนที่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และทำกิจกรรมต่างๆ ตามความสนใจ เด็กมีโอกาสนในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยครูเป็นผู้ให้การช่วยเหลือ แนะนำ และร่วมมือ บรรยากาศไม่ตึงเครียด มีความเป็นมิตร และความเห็นอกเห็นใจต่อกัน ตัวอย่าง รูปแบบการสอนชนิดนี้ เช่น การสอนแบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivist)

3. รูปแบบการสอนแบบผสมผสาน (Eclectic) เป็นวิธีที่ให้เด็กมีอิสระในการเลือก และตัดสินใจทำกิจกรรมบ้าง แต่ครูยังคงเป็นผู้กำหนดการเรียนรู้ และสั่งการให้เด็กปฏิบัติสิ่งต่างๆ ตามที่กำหนด จากการศึกษาพบว่า ค่าร้อยละของระดับจริยธรรมทางสังคมด้านกลวิธีการเจรจา เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันระดับ 2 และด้านการให้และการรับประสบการณ์ร่วมกันระดับ 2 พบมากที่สุดใเด็กวัยอนุบาลที่มาจากรูปแบบการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivist) และรูปแบบการสอนแบบ Eclectic มีค่าร้อยละของจริยธรรมทางสังคมทั้งสองด้านรองลงมา และในขณะที่พบได้น้อยที่สุดในเด็กวัยอนุบาลจากการสอนแบบ DISTER

งานวิจัยในประเทศ

วาริ นิยมธรรม (2536: 59) ได้ศึกษา ผลการใช้เทคนิคแม่แบบจากนิทานชาดก เพื่อพัฒนา พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 และทดลองสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 - 6 ปี ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดกมีพัฒนาการเชิงจริยธรรม

จิราภรณ์ วสุวัต (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาล ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาลปีที่ 3 อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 15 คน

พิชญ์ ขำมา (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ผลการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ของเด็กวัยอนุบาล โดยการใช้การอภิปรายเพื่อแก้สถานการณ์ที่มีความขัดแย้งทางจริยธรรม

จากการเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า จริยธรรมเป็นเรื่องของการฝึกนิสัย โดยนำบ่อยๆ ซ้ำๆ จนเป็นนิสัย เป็นคุณสมบัติที่ดีในจิตใจ ฉะนั้น การทำความดีต้องทำบ่อยๆ จนเป็นนิสัย การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กจึงค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่อง

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย

ในการศึกษาทางด้านจริยธรรม มีนักทฤษฎีทางจิตวิทยาส่วนใหญ่เชื่อว่าจริยธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับบุคคล มีต้นเหตุมาจากอิทธิพลทางสังคมมากกว่าทางพันธุกรรม บุคคลจะต้องเรียนรู้ และยอมรับประเพณีของสังคมของตน แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดทางจริยธรรมนี้ยังมีความแตกต่างกัน ดังนั้น ทฤษฎีทางจิตวิทยา จึงสามารถนำมาศึกษาทางด้านจริยธรรมได้ดังนี้ คือ

3.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของพียาเจต์

พียาเจต์ พบว่า กระบวนการที่ทำให้เด็กเปลี่ยนแปลงพัฒนา ย่อมขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคล ในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่างๆ ทางสังคมนั่นเอง พียาเจต์ ได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนากฎเกณฑ์ออกเป็น 4 ขั้น และได้นำมาเป็นหลักเกณฑ์การแบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม (สุภาวดี สุจริต. 2531: 15; อ้างอิงจาก Piaget. 1962: 16 - 19) ไว้ดังนี้

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (แรกเกิด - 2 ปี) เป็นขั้นที่ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมและระบบกฎเกณฑ์อย่างละเอียด แต่มีความต้องการทางกาย จึงประพฤติปฏิบัติกระทำ เพื่อสนองความต้องการทางร่างกาย โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสม จะพูดและแสดงการรับรู้ของตนเองเท่านั้น

2. ขั้นปฏิบัติตามคำสั่ง (อายุ 2 - 8 ปี) เด็กสามารถรับรู้สภาพแวดล้อม และบทบาทของตนต่อผู้อื่น รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ เห็นว่าคำสั่งหรือกฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตาม

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน (อายุ 8 ปีขึ้นไป) เด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการทางสติปัญญาขึ้นคิดตามแบบแผนของตรรกวิทยา ซึ่งเด็กสามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล ประกอบการตัดสินใจ จะประเมินความถูกต้องโดยดูจากเจตนาผู้กระทำและตั้งเกณฑ์ของตนเองได้

พียาเจต์ ได้อธิบายว่า จริยธรรมมีความแฝงอยู่ในกฎเกณฑ์ทุกชนิด และเขาได้สังเกตการเล่นของเด็ก พบว่า เด็กที่อยู่ในช่วงอายุก่อน 8 ปี เป็นระยะที่ผู้มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของเด็ก และยึดถือกฎเกณฑ์ที่ได้จากผู้ใหญ่เป็นกฎเกณฑ์ตายตัว

3.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก ได้พัฒนาระดับจริยธรรม และเหตุผลเชิงจริยธรรมกำหนดเป็นทฤษฎี (Kohlberg's theory) ไว้เป็นระดับ จำแนกตามอายุดังนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2547: 212 - 213)

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Reconvention Level) เป็นลักษณะการแสดงออก

เชิงจริยธรรมและเหตุผลขึ้นอยู่กับรางวัลและการลงโทษ มี 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ชั้นยึดคำสั่งและการถูกลงโทษ พบได้ในเด็กอายุ 2 - 7 ปี
เด็กช่วงนี้จะแสดงจริยธรรม เพราะกลัวการลงโทษ เหตุเพราะผู้ใหญ่สั่ง เช่น กลัวถูกตี

ชั้นที่ 2 ชั้นยึดของรางวัล เด็กอายุ 7 - 10 ปี จะกระทำความดีมีคุณธรรม
ที่เห็นรางวัลและความสนใจของตนเอง เด็กจะเชื่อคำสั่งหรือไม่จะอยู่ที่ตัวเด็กเอง และเด็กจะรู้สึก
ว่าสิ่งนั้นเป็นการดีจากการได้รางวัล

2. ระดับกฎเกณฑ์ (Conventionally Level) เป็นจริยธรรมเชิงเหตุผลชั้นที่ 2
หรือชั้นกลาง ในขั้นนี้เด็กจะคิดถึงเหตุผลเชิงจริยธรรมกำลังระหว่างความรู้สึกของตนกับ
มาตรฐานจริยธรรม ภายนอกเป็นเกณฑ์มากกว่ามี 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 3 ยึดตามแบบผู้อื่น เป็นช่วงจริยธรรมของวัยรุ่น อายุ 10 - 13 ปี
เป็นช่วงจริยธรรมที่เด็กต้องการความมั่นใจการดูแล และการศรัทธา ยึดการปฏิบัติด้วยเหตุผล
ทางจริยธรรมตามมาตรฐานของพ่อแม่เพื่อเป็นคนดีในสายตาพ่อแม่

ชั้นที่ 4 ยึดกฎระเบียบสังคม คนช่วงวัย 13 - 16 ปี เป็นช่วงวัยที่มีเหตุผล
เรียนรู้สังคมอย่างชัดเจน เด็กจะมีเหตุผลจริยธรรมตามระเบียบหรือกฎของสังคมและกฎหมาย

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post - Conventional Level) เป็นเหตุผลเชิง
จริยธรรมที่เข้าสู่การเป็นผู้ใหญ่ เป็นจริยธรรมระดับสูงสุดที่เกิดจากภายในตัวบุคคลเอง รู้จัก
ตนเอง และตัดสินใจด้วยตนเอง มี 2 ชั้น คือ

ชั้นที่ 5 ยึดมั่นคำสัญญา เป็นขั้นที่คนมีจริยธรรมโดยเข้าใจถึงคุณค่าของ
คนและกฎหมายว่ามีความสัมพันธ์กัน คนรู้ว่าการกฎหมายสำคัญแต่กฎหมายเปลี่ยนได้แต่คำนิยาม
แห่งตน มีความสำคัญกว่ากฎหมาย

ชั้นที่ 6 ยึดจริยธรรมสากล เป็นวัยผู้ใหญ่เป็นขั้นของจริยธรรมสูงสุด
เป็นการปฏิบัติที่ใช้มาตรฐานของสิทธิมนุษยชน คำนึงถึงจิตสำนึกที่ดีมากกว่ากฎหมาย

การพัฒนาจริยธรรมของคน จะมีการเปลี่ยนแปลงตามวัยที่สืบเนื่องมาจาก
ประสบการณ์ที่ได้รับ โคลเบอร์ก เชื่อว่าพัฒนาการของจริยธรรมเป็นไปตามลำดับขั้น จาก
ขั้นที่หนึ่งผ่านไปตาม ลำดับจนถึงขั้นที่หกจะข้ามขั้นไม่ได้ (Morrison. 1998 : 259)

3.3 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์เกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมของ فروยด์

فروยด์ (Sigmund Freud) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับจริยธรรมไว้ แตกต่างจาก
แนวคิดของพือาเจต์และโคลเบอร์ก فروยด์ เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับ
พัฒนาการระบบ ซุปเปอร์อีโก้ (Superego) ของเด็ก ซุปเปอร์อีโก้ เป็นส่วนหนึ่งของจิตใจ
ในลักษณะของความรู้สึก ผิดชอบชั่วดี หรือพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐานการยอมรับจากสังคม
ซึ่งได้รับการปลูกฝังมาจากการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ และพัฒนาการแสดงบทบาททางเพศ
จากพ่อแม่ของตน โดยการเลียนแบบ บทบาททางเพศจากพ่อหรือแม่ที่เป็นเพศเดียวกันกับตน

ซูเปอร์อีโก้จะพัฒนาขึ้นจากการเลียนแบบ บทบาททางเพศนี้ ซึ่งประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ (จิราภรณ์ อารยะรังษฤษฎ์. 2539: 57 - 58)

1. Ego ideal หมายถึง การแสดงออกที่สมบูรณ์แบบ เป็นมาตรฐานของแต่ละบุคคล ซึ่งพัฒนามาจากการที่เด็กยอมรับความคิดและค่านิยมของผู้ใหญ่ในสังคมเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

2. Conscience หมายถึง ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของเด็กที่พัฒนามาจากการที่เด็กมีประสบการณ์ ในการกระทำความผิด และเกิดความรู้สึกผิดขึ้นในใจ

จากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม พอสรุปได้ว่า การพัฒนาทางด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยนั้น มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ คือ ขบวนการทางสติปัญญา การเรียนรู้ การเลียนแบบ การพัฒนาซูเปอร์อีโก้ในตัวเด็ก และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ การพัฒนาทางด้านจริยธรรมจะเป็นไปตามลำดับขั้น เด็กจะเกิดการเรียนรู้ ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและบุคคลที่ใกล้ชิด ที่มีอิทธิพลต่อตัวเด็ก เด็กจะเลียนแบบบุคคลในสังคม โดยการสังเกตถึงการแสดงออกของผู้อื่นที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และจะจดจำการกระทำและพฤติกรรมของผู้ใหญ่ และนำมาปฏิบัติตาม การเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้สังคมจะทำให้เด็กมีประสบการณ์ รับบทบาทของตนเอง ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อปูพื้นฐานทางด้านจริยธรรมนั้น ควรพัฒนาอย่างต่อเนื่องค่อยเป็นค่อยไป โดยสอดแทรกให้เด็กในชีวิตประจำวัน การเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้อย่างหลากหลาย ได้เห็น ได้ฟัง ซึมซับเข้าไปในสมองอยู่ตลอดเวลา จะช่วยให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้จริยธรรม เด็กจะเกิดความรู้ความเข้าใจว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี สิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดไม่ถูกต้อง จะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงออกในลักษณะที่ดีทางด้านจริยธรรม

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

4.1 ความหมายของนิทาน

จันทร์เพ็ญ สุภาพล (2535: 26) กล่าวว่า นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาโดยอิงความจริง หรือจินตนาการ มีวัตถุประสงค์ให้ความสนุกสนาน แฝงความคิดสอนใจ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากเนื้อหาในนิทาน

กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์ (2535: 8) ให้ความหมายของนิทานว่า หมายถึง เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นการผูกเรื่อง เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกสนุกสนาน แฝงคำสอน จรรยาในชีวิต เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่อเนื่องของผู้เล่าให้คนรุ่นใหม่ฟัง

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539: 16) ให้ความหมายของนิทานว่า เป็นเรื่องราวที่เล่าสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่โบราณ โดยมีเนื้อหาที่เล่าเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม คุณงามความดี เพื่อปลูกจิตสำนึกของคนให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความดีและเป็นตัวอย่างแก่สังคม

ครุรักษ์ ภิมย์รักษ์ (2540: 45) กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา โดยวัตถุประสงค์ เพื่อสืบทอดประสบการณ์ ความรู้ความคิดหรือค่านิยมบางอย่างให้ผู้ฟังพร้อมทั้งสอดแทรกความสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อมๆ กัน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541: 210) ให้ความหมายไว้ว่า นิทาน คือ สื่อที่มีประสิทธิภาพสำหรับการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ไม่มีเด็กคนใดไม่ชอบฟังนิทาน นิทานสามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจ และการรับรู้ให้กับเด็ก

วันเนาว์ ยูเด็น (2542: คำนำ) ให้ความหมายไว้ว่า นิทาน คือ ชีวิตเรื่องราวในนิทานแท้ที่จริงเป็นเรื่องราวของชีวิต นิทานไม่ใช่เรื่องสำหรับเพียงเพื่อฟัง อ่าน เพื่อสนุกหรือรับคำสอนที่แทรกอยู่เท่านั้น

สันหพัฒน์ อรุณธาริ (2542: 2) ให้ความหมายว่า นิทาน คือ เรื่องที่มีผู้แต่งขึ้นใหม่ โดยยึดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการเล่าเรื่องให้เข้ากับสถานการณ์ในเวลานั้นๆ ซึ่งสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คติสอนใจ ที่ฟังประสงค์ให้ผู้ฟังนำไปใช้ในชีวิต จากเนื้อหาของนิทาน เพื่อใช้เป็นสื่อในการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก

วาโร เฟิงสวัสดิ์ (2542: 138) ได้กล่าวว่า นิทานและการเล่าเรื่อง หมายถึง เรื่องราวที่เล่าต่อๆ กันมาเป็นเวลานาน เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและให้ความรู้ เพื่อเป็นคติอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และบางครั้งก็สอดแทรกคติและคุณธรรม เพื่อสอนใจลงไปด้วย ในระหว่างการเล่าเรื่องให้เด็กฟัง อาจมีการสนทนาโต้ตอบ อภิปราย ชักถาม แสดงข้อคิดเห็น และแสดงท่าทางประกอบเรื่องราวก็ได้ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่านิทาน

สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542: 48) สรุปความหมายของนิทานไว้ว่า

1. เป็นเรื่องราวที่ผูกขึ้น
2. เป็นเรื่องราวที่เล่าจากเป็นสื่อในการถ่ายทอด
3. เป็นบทประพันธ์ที่มีลีลาการเล่าแบบเป็นกันเอง ทำนองการเล่าด้วยวาจา
4. เป็นเรื่องเล่าที่มีจุดประสงค์หลัก เพื่อความบันเทิงใจ และมีสิ่งสอนใจเป็น

จุดประสงค์รอง

สรุปได้ว่า นิทานเป็นเรื่องเล่าที่แต่งขึ้นมาด้วยการผูกเรื่องขึ้น โดยอาศัยประวัติของความจริงบ้าง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงบ้าง หรืออาจเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นมาจากจินตนาการ หรืออิงความจริง มีวัตถุประสงค์ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินสอดแทรกแง่คิด คติสอนใจ และแฝงด้วยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอันดีงาม เพื่อให้ผู้ฟังนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติตนที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคม

4.2 ความหมายของการเล่านิทาน

พัชรี ไชยะสนธิ (2535: 80) ได้กล่าวว่า การเล่านิทาน หมายถึง การเล่าเรื่องให้เด็กฟังและสนทนาโต้ตอบ อภิปรายชักถาม แสดงข้อคิดเห็นและแสดงท่าทางประกอบเรื่องราวหรือประสบการณ์รอบตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเล่า

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539: 35) การเล่านิทาน คือ ผู้ที่มีความสามารถ ในการเล่าเรื่องราว ผู้เล่าแต่ละคนมักจะมีลักษณะเด่นพิเศษแตกต่างกัน บางคนใช้เสียงเป็นสิ่งที่สร้างความสนใจ บางคนอาจใช้ท่าทางประกอบการเล่า แล้วเกิดความสนุกสนาน บางคนสร้างสื่อ หรืออุปกรณ์ช่วยในการเล่าให้เกิดความตื่นตาตื่นใจ

สรุปได้ว่า การเล่านิทาน หมายถึง วิธีการในการถ่ายทอดเรื่องราวของนิทานให้เด็กได้ฟัง ไม่ว่าจะเป็นโดยใช้น้ำเสียง ท่าทางประกอบเรื่องราว สื่อวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนการส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสเป็นผู้เล่าด้วยตนเอง

4.3 ประเภทของนิทาน

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539: 20 - 22) กล่าวถึง การแบ่งประเภทของนิทานตามรูปแบบของนิทาน และตามเนื้อหาสาระที่เป็นเรื่องราวของนิทาน แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ 8 ประเภท คือ

1. เทพนิยายหรือเรื่องราวปรัมปรา เป็นนิทานหรือนิยายที่เกินเลยความเป็นจริงของมนุษย์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอภินิหาร ตัวเอกหรือตัวละครเด่นๆ จะมีอภินิหารหรือเวทมนต์ ฤทธิ์เดช ฉากหรือสถานที่ในเรื่องมักเป็นสถานที่พิเศษ หรือถูกกำหนดขึ้นมา เช่น สรวงสวรรค์หรือเมืองบาดาล มีพระเอกเป็นเจ้าชาย มีนางเอกเป็นเจ้าหญิง มีนางฟ้า มีเทวดา มียักษ์ เป็นต้น
2. นิทานประจำท้องถิ่นหรือนิทานพื้นบ้าน มักเป็นนิทานที่ถูกเล่าขานตกทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูเขา ทะเล แม่น้ำ เรื่องราวของโบราณวัตถุที่มีเหตุแห่งที่มาของการสร้าง การคิด ฯลฯ
3. นิทานคติสอนใจ เป็นนิทานที่เรียบเรียงเชิงเปรียบเทียบกับชีวิต และความ เป็นอยู่ร่วมกันในสังคมให้บังเกิดผล ในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ให้พึงพิถีพิถันละเอียดรอบคอบ และไม่ประมาท ช่วยเหลือหรือเมตตาต่อผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
4. นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่กล่าวอ้างถึงบุคคลที่มีความสามารถ อดอาจ กล้าหาญ มักเป็นเรื่องราวถ่ายทอดเรื่องจริงของบุคคลสำคัญๆ ไว้ มักสร้างฉากหรือสถานการณ์ที่น่าตื่นเต้นเกินความเป็นจริง เพื่อให้เรื่องราวสนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามว่าบุคคลที่เป็นบรรพบุรุษนั้น มีความสามารถและน่าสนใจจริงๆ
5. นิทานอธิบายเหตุ เป็นเรื่องราวของเหตุที่มา ของสิ่งหนึ่งสิ่งใดและอธิบายพร้อมตอบคำถามเรื่องราวนั้นๆ ด้วย เช่น เรื่องกระต่ายในดวงจันทร์ ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม นกกับกา เป็นต้น
6. เทพปกรณัม เป็นนิทานที่เกี่ยวกับความเชื่อ โดยเฉพาะตัวบุคคลที่มีอภินิหารเหนือความเป็นจริง ลึกลับ ได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม ทศกัณฐ์ เป็นต้น
7. นิทานที่มีตัวสัตว์เป็นตัวเอก เปรียบเทียบเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ ที่อยู่ร่วมกันในสังคม สอนจริยธรรม แฝงแง่คิดและแนวทางแก้ไข บางครั้งสอนแบบทางอ้อม

ผู้อ่านหรือผู้ฟัง จะต้องพิจารณาเอง เป็นเรื่องบันเทิงคดีที่สนุกสนาน

8. นิทานตลกขบขัน เป็นเรื่องเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ แต่มีมุขที่ตลกขบขัน สนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสุข เนื้อเรื่องเกี่ยวกับไหวพริบ เรื่องราวแปลกๆ เรื่องเหลือเชื่อ เรื่องเกินความจริง เป็นต้น

นิทานมีหลายประเภทด้วยกัน การแยกประเภทนิทานขึ้นอยู่กับลักษณะของเรื่อง และที่มาของนิทานเป็นสำคัญ ซึ่งจะขอแบ่งประเภทของนิทานออกเป็น 8 ประเภท (สันหพัฒน อรุณธาริ. 2542: 17) ตามสภาพการณ์ปัจจุบัน ดังนี้

1. นิทานปรัมปรา
2. นิทานท้องถิ่น
3. นิทานเทพนิยาย
4. นิทานตลกขบขัน
5. นิทานสร้างเสริมคุณธรรม
6. นิทานเรื่องเกี่ยวกับสัตว์
7. นิทานที่ให้ความรู้เฉพาะเรื่อง เช่น เรื่องยาเสพติด เรื่องสิ่งแวดล้อม

เป็นต้น

8. นิทานส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

สรุปว่า นิทานมีหลายประเภท ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นหมวดใหญ่ๆ ได้ 2 หมวดด้วยกัน คือ นิทานสมัยเก่า มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ ส่งเสริมคุณธรรม เช่น ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมและอภินิหาร เป็นต้น นิทานสมัยใหม่ มีเนื้อหาเป็นปัจจุบันส่งเสริมความรู้และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

4.4 จุดประสงค์ของการเล่านิทาน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541: 11 - 12) ได้กล่าวว่า การเล่านิทานให้เด็กฟังนั้น มีเป้าหมายสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. ให้เด็กได้พัฒนาภาษาและความคิด การเล่านิทาน จึงไม่ควรมาจากครูคนเดียว ครูควรให้เด็กเป็นผู้เล่านิทานเองด้วย เพราะการให้เด็กเล่านิทานเอง จะช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึก ขยายความคิดของตนให้กระจ่าง และพัฒนาทางภาษา หากครูเล่าเอง ควรมีการถามตอบโต้ที่让孩子คิดระหว่างการเล่านิทานด้วย

2. สร้างความรักการอ่านและหนังสือให้กับเด็ก เวลาเล่านิทานเป็นเวลา ที่สร้างความสนใจในการอ่านและหนังสือให้กับเด็กมาก ครูควรเตรียมให้พร้อมโดยการอ่านนิทานเล่มที่จะเล่าให้เข้าใจ จำได้เวลาอ่านให้เปิดหนังสือเสมอตาเด็ก ตาครูจับที่เด็กคอยสังเกต คอยตั้งคำถามเป็นช่วงๆ เพื่อช่วยให้เด็กทบทวนรายละเอียดและตื่นตัวที่จะฟังอยู่เสมอ เวลาเล่านิทานควรจัดเป็นกลุ่มเล็กๆ 4 - 5 คน ถ้าไม่ได้ก็ให้เด็กนั่งเป็นวงเห็นหน้าครูชัดเจน และครูเห็นเด็กทุกคน ถ้าเด็กรู้สึกเพลิดเพลินกับนิทานจากหนังสือที่ครูเล่า เด็กจะชอบและสนใจที่จะ

อ่านหนังสือด้วยตนเอง สิ่งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างนิสัยรักการอ่าน และความรักหนังสือที่ดี

3. สร้างการเรียนรู้ที่มีความหมายให้กับเด็ก จุดประสงค์ของการเล่านิทาน คือ การสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็ก ทั้งทางด้านสังคม อารมณ์ คุณธรรม หรือแม้แต่การพัฒนาสติปัญญาที่สามารถใช้นิทานเป็นสื่อของการเรียนรู้ได้ จุดสำคัญที่จะนำไปสู่จุดประสงค์ของการเรียนรู้นั้น นอกจากเนื้อหาของนิทานตรงประเด็นแล้ว บรรยากาศในการเล่ามีความสำคัญมาก ผู้เล่าที่ดีต้องสนุกกับการเล่านิทาน และสามารถสื่อสารเรื่องราวให้เด็กเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นที่จะฟัง ในขณะที่เด็กต้องหยุดถามเป็นระยะๆ หรือให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่านิทาน โดยเฉพาะประเด็นที่ต้องการให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ การเล่านิทานอาจเล่าซ้ำได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กได้ถ้อยข้อมูลใหม่เปรียบเทียบ เพื่อหาข้อสรุปที่ถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์ทฤษฎีของ พิวาเจท์ที่ว่าด้วยการคิดเพื่อการพัฒนาความรู้ใหม่

สรุปได้ว่า จุดประสงค์ของการเล่านิทาน คือ ใช้นิทานเป็นสื่อการเรียนรู้ เพื่อช่วยพัฒนาด้านภาษา ด้านความคิด ด้านอารมณ์และจิตใจ สร้างสมาธิ ปลูกฝังจริยธรรม ส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

4.5 คุณค่าของนิทานที่มีต่อการเรียนการสอนของเด็กปฐมวัย

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539: 55 - 56) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่านิทาน ดังนี้

1. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกรอบรู้หรือใกล้ชิดเป็นกันเองกับผู้เล่า
2. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะเกิดความรู้สึกร่วมในขณะที่ฟัง ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย และสดชื่นแจ่มใส
3. เด็กๆ หรือผู้ฟังจะมีสมาธิหรือความตั้งใจที่มีระยะเวลานานขึ้นหรือยาวนานขึ้น โดยเฉพาะเล่าที่มีความสามารถในการดึงดูดให้ผู้ฟังหรือเด็กๆ มีใจจดจ่ออยู่กับเรื่องราวที่ผู้เล่าเล่าเรื่องที่มีความยาว
4. เด็กๆ และผู้ฟังจะถูกกล่อมเกลดด้วยนิทานที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้เด็กๆ และผู้ฟังเข้าใจในความดีและความงามยิ่งขึ้น
5. นิทานจะช่วยทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังสามารถใช้กระบวนการคิดในการพิจารณาแก้ปัญหาได้
6. นิทานจะช่วยทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังมีความละเอียดอ่อนรู้จักการรับและการให้มองโลกในแง่ดี
7. นิทานสามารถสร้างความกล้าให้กับเด็กๆ หรือผู้ฟังในการแสดงออกผ่านกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพ
8. เด็กๆ และผู้ฟังจะได้ความรู้ที่เป็นประโยชน์และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้
9. นิทานช่วยเสริมสร้างจินตนาการที่กว้างไกลไร้ขอบเขตให้กับเด็กหรือผู้ฟัง
10. นิทานสามารถช่วยให้เด็กและผู้ฟังได้รู้จักการใช้ภาษาที่ถูกต้อง

สมศักดิ์ ปริพฺรณะ (2542: 59 - 62) กล่าวว่า การเล่านิทานเป็นวิธีการให้ความรู้วิธีหนึ่งที่ทำให้เด็กสนใจในการเรียนรู้ สามารถจดจำ กล้าแสดงออก และมีแรงจูงใจที่จะเปิดรับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา นอกจากนี้ยังช่วยตอบสนองความต้องการของเด็ก เช่น ความอยากรู้ อยากรู้อยากเห็น ความสัมฤทธิ์ผล ความต้องการเป็นที่ยอมรับ เนื้อหาของนิทานที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการดังกล่าว จะช่วยให้เด็กสมความปรารถนาและมีความสุข กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ นิทานมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อเด็กดังนี้

1. เป็นเครื่องมือในการสอนที่มีประสิทธิภาพ ในการชักจูงให้ผู้เรียนได้คล้อยตาม เป็นตัวกระตุ้นและแรงจูงใจในตัวผู้เรียน ทั้งยังเป็นการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออก ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพของผู้เรียน

2. เป็นเครื่องกระตุ้นและโน้มน้าวให้เด็กเปิดใจที่จะยอมรับพฤติกรรมด้านต่างๆ และตอบสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็กด้วย

3. เป็นตัวแทนในการหล่อหลอมพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็ก

นอกจากนี้ นิทานมีประโยชน์และคุณค่าต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก นิทานช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ให้เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย และยังช่วยปลูกฝังบุคลิกภาพ แก้ไขพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามตัวแบบในนิทานที่ เด็กชื่นชอบ รวมทั้งยังเปิดโลกจินตนาการให้กว้างไกล และมีสัมพันธภาพอันดีกับบุคคลรอบข้าง เป็นเครื่องกระตุ้นให้เด็กยอมรับพฤติกรรมต่างๆ และเป็นต้นแบบในการหล่อหลอมพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็ก

ภารดี ศรีประยูร (2542: 30) ได้กล่าวถึง คุณค่าของนิทานต่อการเรียนการสอนดังนี้

1. ให้ความบันเทิงใจกับเด็กๆ ทำให้ผ่อนคลายอารมณ์ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้เด็กเร่าแรงแจ่มใสสมวัย

2. นิทานใช้นำเข้าสู่บทเรียน

3. นิทานช่วยเปลี่ยนทัศนคติที่ไม่ดี หรือผิดบางประการของเด็กเกี่ยวกับความเชื่อ ความกลัว และสอนจริยธรรมแก่เด็ก

4. นิทานจะทำให้เด็กๆ หรือผู้ฟังสามารถใช้กระบวนการคิดพิจารณาแก้ปัญหาได้

5. ใช้นิทานเป็นเครื่องมือฝึกทักษะทางภาษาและกระบวนการคิด

6. ฝึกให้เด็กเป็นผู้รู้จักฟัง มีสมาธิ รู้จักสำรวจอริยาบถของตนเอง

7. ใช้นิทานส่งเสริมการอ่าน

8. ใช้นิทานเพื่อสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเด็ก ซึ่งจะส่งผลไปถึงการปกครองเด็ก

สรุปได้ว่า นิทานมีคุณค่าและประโยชน์ คือ เป็นวิธีการให้ความรู้ที่จะทำให้เด็กสนใจเรียนรู้ สามารถจดจำและกล้าแสดงออก ปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึง

ประสงค์ของเด็กจากตัวแบบในนิทานที่เด็กประทับใจ สร้างสมาธิ ผ่อนคลายอารมณ์ สร้างความสัมพันธ์ ใกล้ชิดระหว่างผู้เล่าและผู้ฟัง

4.6 หลักในการเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟัง

สมใจ บุญอูร์พิภิญโญ (2539: 7 - 8) กล่าวว่า การเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟัง ควรคำนึงถึงอายุและความสนใจของผู้ฟัง เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4 - 6 ปี จะสนใจตัวเองน้อยลง เริ่มสนใจภายนอกมากขึ้น มีอารมณ์รักสนุก ชอบฟังนิทานประเภทต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องที่มีสัตว์พูดได้ นิทานสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีหลายประเภท เช่น นิทานที่เล่นคำ เล่นเสียงจิ้งหะหะคำ นิทานที่มีคำคล้องจอง มีคำซ้ำๆ กันที่น่าฟัง นิทานที่กระตุ้นจินตนาการ และตอบสนองให้เด็กได้แสดงท่าทาง นิทานที่รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของเด็ก และให้ความเห็นอกเห็นใจ หนังสือที่นำมาเล่านี้ควรมีภาพประกอบที่ชัดเจน สีสันสวยงามและเสนอภาพที่สะท้อนความคิดของเด็กในทางที่ดีงาม ระยะเวลาในการเล่า ในระยะแรกควรใช้เวลาประมาณ 15 - 20 นาที

เกริก ยूनพันธ์ (2539: 57 - 59) ได้กล่าว คือ การเลือกนิทานที่จะเล่าให้เด็กฟังนั้น ผู้เล่านิทานจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ และความสามารถที่จะแยกแยะเลือกนิทานให้เหมาะสมกับความสนใจ และความต้องการของเด็ก เด็กวัยระหว่าง 4 - 6 ปี จะให้ความสนใจกับตัวเองน้อยลง หันมาสนใจสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวมากขึ้น แต่ความสนใจของเด็กในวัยนี้ ยังเป็นระยะสั้นเท่านั้น คำกลอนที่มีคำคล้องจอง เช่น เพลงกล่อมเด็ก คำทายที่ประหลาดปัญญา นิทานที่เป็นคำประพันธ์สัมผัสคล้องจอง เด็กๆ จะชอบมาก เช่น หนูมีกับหนูมา หนูมากับหนูมี หนูมีมีตุ๊กตาหมา หนูมากับตุ๊กตาหมี เป็นต้น นอกจากนี้ วัยเด็กยังชอบนิทานที่ตัวเดินเรื่องหรือตัวเอกเป็นสัตว์พูดได้ เช่น หมาป่าพูดได้คุยกับหนูน้อยหมีแดง เป็นต้น นิทานที่เหมาะสมและควรเล่าให้เด็กฟังนั้น ควรเป็นนิทานที่เปี่ยมด้วยคุณค่าทางเนื้อหา ได้อรรถรส รูปแบบการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา ความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมคุณภาพ ยกระดับสติปัญญาและจิตใจในทางที่ดี นิทานที่เล่าให้เด็กฟัง นอกจากปัจจัยข้างต้นแล้ว ผู้เล่ามีส่วนอย่างมากในการนำเสนอให้นิทานเรื่องนั้นมีความสนุกสนานเหมาะสมกับวัยของเด็ก มีแง่มุม มีชั้นเชิง และเห็นรายละเอียดที่จะเล่าให้เด็กฟัง ไม่ว่าจะเป็นการเล่านิทานปากเปล่า นิทานวาดไปเล่าไป และลีลาการเล่านิทานจะต้องส่งผลให้ผู้ฟังหรือเด็กๆ เห็นภาพพจน์และเกิดความรู้สึกสนุกสนานประทับใจ

จากข้อความข้างต้น สรุปหลักในการเลือกนิทานที่จะนำมาเล่าให้เด็กฟังได้ว่า ควรเป็นนิทานที่เหมาะสมกับวัย และความสนใจของเด็ก เนื้อเรื่องที่เล่าต้องเข้าใจสนุกสนาน ถ้ามีคำซ้ำๆ ประโยคซ้ำๆ ก็จะเป็นที่สนใจ สนุกสนาน ถ้ามีคำซ้ำๆ ก็จะเป็นที่สนใจของเด็กมาก ถ้าเป็นหนังสือควรมีภาพประกอบชัดเจน มีบทสนทนามากกว่าความเรียง เนื้อหาของเรื่องมีคุณค่า สร้างสรรค์ ส่งเสริมสติปัญญาและจิตใจ

4.7 เทคนิควิธีในการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2540: 45 - 46) กล่าวว่า ในการเล่านิทานสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือการสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ฟัง จุดเริ่มต้นอยู่ที่การเตรียมให้พร้อมพร้อมให้ดีของผู้เล่า ผู้ที่เล่าจะต้องหาจุดสำคัญของเรื่องให้ครบ และสรุปให้จับใจความดังนี้

ประโยคแรกที่จะใช้ในการเริ่มเรื่อง ควรหาถ้อยคำที่ฟังดูแล้วน่าตื่นเต้น จูงใจให้ติดตามเรื่องต่อไป คอยสังเกตว่าผู้ฟังยังให้ความสนใจกับบทบาทลีลาการเล่าอยู่หรือไม่ ถ้ารู้สึกว่าการเล่าสูญเสียความสนใจ ควรเปลี่ยนบรรยากาศด้วยการหยุดพักแล้วถามปัญหาอะไรเรื่อย ปัญหาเขาวัวหรือปัญหาอื่นๆ

การจบเรื่องประโยคสุดท้าย จะปิดเรื่องต้องมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าประโยคแรกที่ใช้เริ่มเรื่อง ผู้เล่าจะต้องคิดและเตรียมไว้ก่อนว่า จะปิดเรื่องด้วยประโยคใด จึงจะเป็นการสรุปจบที่จับใจผู้ฟัง โดยทั่วไปมักปิดการเล่านิทานด้วยถ้อยคำที่กินใจ ให้ข้อคิดหรือทิ้งท้ายไว้ให้คิด

กิจกรรมภายหลังการเล่านิทาน สิ่งที่ไม่ควรละเลย หลังจากเล่านิทานจบ ควรมีคำถามเกี่ยวกับนิทานที่นำมาเล่าให้เด็กตอบ ซึ่งอาจเป็นคำถามที่เกี่ยวกับชื่อตัวละครที่สำคัญ เหตุการณ์ที่สำคัญและข้อคิดที่ได้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 78 - 79) ได้เสนอวิธีการเล่านิทานที่ครูควรทราบ ดังนี้คือ

1. เนื้อเรื่องต้องเหมาะสมกับวัย ใช้เรื่องที่มีความดีชนะความชั่วเสมอไป และผู้เล่าต้องจำเนื้อเรื่องได้ดีทุกตอน
2. เสียง ผู้เล่าจะต้องให้เด็กทั้งหมดได้ยินเสียงผู้เล่าอย่างชัดเจน ระดับเสียงและจังหวะพูดถูกต้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง ใส่ความรู้สึกลงไปให้น่าเสียง ถ้าผู้เล่าสามารถทำเสียงสูงต่ำ ทำเป็นเสียงเด็ก เสียงคนแก่ หรือทำเสียงตามลักษณะของตัวละครได้ เด็กจะยิ่งสนใจมากยิ่งขึ้น
3. ท่าทาง ถ้ามีภาพประกอบผู้เล่าไม่ต้องใช้ท่าทางมาก แต่เน้นที่ภาพหากไม่มีภาพ ประกอบก็ควรใช้ท่าทางประกอบบ้างตามโอกาส แต่อย่าใช้มากเกินไปพึงระวังให้เป็นไปตามธรรมชาติ
4. จังหวะ จังหวะในการพูดเป็นสิ่งที่ช่วยให้นิทานน่าสนใจ
5. อารมณ์ ในขณะที่เล่าควรเล่าให้เด็กเห็นถึงความรู้สึก และอารมณ์ของผู้เล่า เช่น อารมณ์รื่นเริง ความรู้สึกตื่นเต้น หรืออารมณ์เศร้า ฯลฯ
6. ข้อตกลงก่อนฟังนิทาน ควรมีข้อตกลงกันว่าผู้ฟังจะต้องไม่พูดแซงในขณะฟังนิทาน
7. เวลาในการเล่า เด็กอายุ 5 - 6 ปี ใช้เวลาประมาณ 20 นาที

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541: 16 - 17) กล่าวถึงการเล่านิทานที่มีขั้นตอนการดำเนินการเป็นลำดับ ในแต่ละขั้นตอนของการเล่า ต้องมีการจัดเตรียมให้เหมาะสม จึงจะทำให้การเล่านิทานมีความหมายประทับใจแก่ผู้ฟัง แม้ว่านิทานจะเป็นสิ่งที่เด็กชอบ และพร้อมที่จะฟังอยู่เสมอก็ตาม นิทานทุกเรื่องกับการเล่าทุกครั้ง ไม่สามารถตรึงใจให้เด็กอยู่กับที่ได้ตั้งแต่ต้นจนจบ เว้นแต่กระบวนการเล่านั้น จะมีขั้นตอนการเตรียมการที่ดี นอกจากจะทำให้นิทานดำเนินไปสู่จุดประสงค์ของผู้เล่าที่ต้องการแล้ว ต้องทำให้เด็กเพลิดเพลินกับนิทานที่เล่าด้วยในการเตรียมการเพื่อการเล่า ครูเป็นผู้เล่า ครูต้องจัดเตรียมเนื้อหา นิทานก่อน ถ้าเป็นนิทานที่มาจากหนังสือ นิทาน ครูควรต้องอ่านให้เข้าใจ จำเนื้อเรื่องให้ได้ เมื่อนำไปเล่าประกอบภาพในหนังสือจะได้พูดความต่อเนื่องเป็นเรื่องราว มีการหยุดพัก ถ้ามืดจะทำให้ง่ายไม่ลืมน

การเตรียมเด็กสำหรับฟังนิทาน ที่นั่งของครูและเด็กจะต้องใกล้ชิดกัน ครูอาจนั่งสูงกว่าเด็กเล็กน้อย เพื่อให้สามารถแสดงภาพในหนังสือ หรือภาพอื่นๆ ในระดับสายตาเด็ก ขณะเล่าควรจัดเด็กเป็นกลุ่มเล็กๆ ถ้าเป็นกลุ่มใหญ่ให้นั่งล้อมวงครู ครูเริ่มกิจกรรมเตรียมเด็กด้วยการให้เด็กร้องเพลง ดูภาพหรือกล่าวคำจูงใจ เพื่อให้เด็กมีอารมณ์พร้อมที่จะฟัง เมื่อพร้อมแล้วจึงเริ่มต้นด้วยการเล่านิทาน

การดำเนินเรื่อง อาจเป็นการนำเสนอด้วยภาษาพูดอย่างเดียวหรือใช้ภาษาท่าทาง หรือใช้สื่อประกอบต่างๆ ทั้งแถบบันทึกเสียงและภาพประกอบ ผู้เล่าต้องใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจง่าย ถูกหลักไวยากรณ์ การสนทนาอาจใช้ภาษาถิ่น หรือใช้คำคุ้นที่เด็กเคยชิน จะช่วยให้การเล่ามีประสิทธิภาพและมีความหมายตรงกับจุดประสงค์ของผู้เล่ามากขึ้น

การสรุปเรื่องขั้นตอนสุดท้ายของการเล่านิทานทุกครั้ง ควรมีการสรุปเรื่องด้วยคำถามเกี่ยวกับประเด็นสาระสำคัญของเรื่อง ลักษณะของตัวแสดงในเรื่อง ความรู้และคำสั่งสอนที่ได้จากเรื่อง เพื่อให้เด็กได้คิดทบทวนและเก็บข้อความรู้จากนิทานเป็นการย้ำเตือนทำให้เด็กจดจำเรื่องราวได้ดี

4.8 รูปแบบการเล่านิทาน

สมใจ บุญอูร์พิภิญโญ (2539: 9 - 10) กล่าวถึงรูปแบบของการเล่านิทานไว้ดังนี้

1. การเล่านิทานปากเปล่า ผู้เล่าจะใช้คำพูดถ่ายทอดเรื่องราวด้วยเสียงธรรมชาติของตนเอง ผู้เล่าบางคนมีความสามารถพิเศษในการทำเสียงเลียนเสียงต่างๆ ช่วยให้นิทานน่าสนใจมากขึ้น
2. การเล่านิทานประกอบภาพวาดในสมัยโบราณมีการเล่านิทานประกอบภาพวาดลงบนพื้นดิน พื้นทราย ฝาผนังของถ้ำ แผ่นหนัง ต่อมาเริ่มวาดลงบนกระดาษและผ้า
3. การเล่านิทานประกอบภาพ ผู้เล่าจะเตรียมหนังสือนิทานที่มีภาพประกอบสวยๆ ให้ผู้ฟังได้ชมในขณะที่ฟังนิทาน หนังสือบางเล่มอาจมีเฉพาะภาพ แต่ไม่มีตัวอักษร ผู้เล่าต้องเล่าเตรียมเนื้อเรื่องให้สัมพันธ์กับภาพ
4. การเล่านิทานประกอบเส้นเชือก ผู้เล่าจะเตรียมเชือกนำปลายทั้ง 2 ข้าง

มาผูกติดกัน ใช้นิ้วมือทั้ง 10 นิ้ว ทำเป็นเส้นเชือกรูปร่างต่างๆ หรืออาจใช้เส้นเชือกวางเป็นรูปร่างต่างๆ บนกระดานหรือแผ่นโปร่งใส

5. การเล่านิทานประกอบหุ่นประดิษฐ์ ผู้เล่าจะเตรียมหุ่นให้สัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง ขณะเล่านิทานจะนำหุ่นออกมาแสดงประกอบ หุ่นที่ใช้มีลักษณะ เช่น หุ่นมือ หุ่นถุงกระดาษ หุ่นกระบอก หุ่นหนังตะลุง หุ่นผ้า หุ่นฟองน้ำ หุ่นถุงเท้า เป็นต้น

6. การเล่านิทานประกอบหุ่นปะ ผู้เล่าต้องเตรียมกระดาษ ผ้าสาหลี่ กระดานแม่เหล็ก หรือเวทีจำลอง และเตรียมตัวละครที่ทำจากกระดาษด้านหลังติดกระดาษทราย สำหรับติดบนกระดาษผ้าสาหลี่ จะทำให้นิทานสนุกสนานยิ่งขึ้น

7. การเล่านิทานประกอบการพับผ้าเช็ดหน้าหรือการพับกระดาษ ผู้เล่าต้องเตรียมกระดาษเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส หรือสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขณะเล่านิทานครูต้องสาธิตการพับผ้าหรือกระดาษเป็นรูปสัตว์ รูปดอกไม้ สิ่งของต่างๆ เด็กจะสนุกสนานและฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อและสายตาไปด้วย

8. การเล่านิทานประกอบการร้องเพลง ผู้เล่าอาจนำนิทานมาเขียนใหม่ให้เป็นบทเพลงและใส่ทำนองกระตุ้นให้เด็กเลิกละสนใจในเพลง คนไทยสมัยก่อนมักนำเนื้อหาของนิทานมาขับร้อง ทำให้เกิดความไพเราะในการใช้ภาษา เช่น ตำนานดาวลูกไก่

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539: 36 - 55) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการเล่านิทาน ดังนี้

1. การเล่านิทานแบบปากเปล่า เป็นนิทานที่ผู้เล่าเรื่องจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมตั้งแต่การเลือกเรื่องให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟัง นิทานปากเปล่าเป็นนิทานที่ดึงดูดและสร้างความสนใจของผู้ฟังด้วย น้ำเสียง แววดา สีลาและท่าทางประกอบการเล่าของผู้เล่าที่สง่างามและพอเหมาะพอดี

2. นิทานวาดไปเล่าไป เป็นการเล่านิทานที่ผู้เล่าต้องมีประสบการณ์การเล่านิทานแบบปากเปล่าอยู่พอสมควร แต่ต้องเพิ่มการวาดรูปในขณะที่เล่าเรื่องราว รูปหรือภาพที่เล่าออกมาอาจสอดคล้องกับเรื่องที่เล่า หรือบางครั้งเมื่อเล่าจบ รูปที่วาดจะไม่สอดคล้องกับเรื่องที่เล่าเลยก็ได้ คือ จะได้ภาพใหม่เกิดขึ้น

3. นิทานที่เล่าโดยใช้สื่ออุปกรณ์ในขณะที่เล่า เป็นนิทานที่ผู้เล่าจะต้องใช้สื่อที่เตรียมหรือหามา เพื่อใช้ประกอบการเล่า เช่น การเล่าโดยใช้หนังสือ นิทานหุ่นนิ้วมือ นิทานเชิด นิทานเชือก เป็นต้น หรือขณะเล่าอาจมีดนตรีประกอบจังหวะ เพื่อทำให้การเล่าสนุกสนานยิ่งขึ้น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541: 12 - 14) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเล่านิทานไว้ดังต่อไปนี้

1. การเล่านิทานปากเปล่า เป็นการเล่าที่อาศัยคำพูดและน้ำเสียงไม่มีการใช้สื่อประกอบการเล่า การเล่านิทานแบบนี้ต้องใช้ศิลปะในการพูด การเล่าที่จูงใจมาก การเล่านิทานปากเปล่า อาจให้เด็กเล่าเอง ผู้ใหญ่เล่าบ้าง หรือช่วยกันเล่า ไม่ควรเล่าเกิน 15 นาที

2. การเล่านิทานประกอบท่าทาง การเล่านิทานแบบนี้เป็นการเล่านิทานที่มีชีวิตชีวามากกว่า การเล่านิทานปากเปล่า เพราะเด็กสามารถติดตามเรื่องที่เล่าได้ และจินตนาการเป็นรูปธรรมมากขึ้น ตามท่าทางของผู้เล่า สนุกสนานมากขึ้นเพราะเห็นภาพพจน์ของเรื่องที่เล่า ท่าทางที่ใช้ประกอบการเล่านิทานอาจเป็นท่าทางของผู้เล่า ท่าทางแสดงร่วมของเด็กได้แก่การทำหน้าตา การแสดงท่าทางกาย หรือการเล่นนิ้วมือประกอบการเล่า

3. การเล่านิทานประกอบภาพ ภาพที่ใช้ในการเล่ามีหลายชนิด มีทั้งภาพถ่าย ภาพโปสเตอร์ ภาพจากหนังสือ ภาพวาด ภาพสไลด์ ภาพเคลื่อนไหว หรือภาพยนตร์ การที่มีภาพสวยๆ มาประกอบการเล่าเป็นการจูงใจเด็กให้ติดตามเรื่องราวด้วยความอยากรู้ เด็กจะสนุกมากขึ้นถ้าในขณะที่ฟังเรื่องและดูภาพ ผู้เล่าจะต้องกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นและร่วมกันสร้างจินตนาการให้กับนิทานที่เล่า

4. การเล่านิทานประกอบเสียง ได้แก่ เสียงเพลง เสียงดนตรี แถบบันทึกเสียงต่างๆ สามารถนำมาประกอบการเล่านิทานได้ จุดประสงค์เพื่อสร้างบรรยากาศเพื่อกระตุ้นเร้าให้เกิดความตื่นต่อนอยากติดตาม นอกจากการใช้เสียงเพลงดนตรีแล้ว ในการเล่านิทานเราอาจใช้เสียงเด็กมาประกอบ การเล่าได้ ตัวอย่างเช่น เมื่อเล่าถึงรถไฟวิ่งผู้เล่าอาจจะชักชวนให้เด็กๆ ที่ฟังร่วมทำเสียงรถไฟวิ่งประกอบการเล่า ซึ่งทำให้บรรยากาศการฟังนิทานสนุกสนานไปอีกแบบ

5. การเล่านิทานประกอบอุปกรณ์ หรือสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่หรือผู้เล่าจัดทำขึ้น เช่น หน้ากากตัวแสดงในนิทาน อุปกรณ์สามารถทำให้เด็กสนุกสนานตื่นตาไปกับนิทานที่เล่าได้เป็นอย่างดี สร้างความสนใจในการฟังนิทานให้แก่เด็กมากกว่ารูปแบบอื่นๆ

สรุป การเล่านิทานมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การเล่านิทานปากเปล่า การเล่านิทานประกอบท่าทาง การเล่านิทานประกอบภาพ และการเล่านิทานประกอบสื่อและอุปกรณ์

4.9 องค์ประกอบของการเล่านิทาน

ในการเล่านิทาน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ที่จะให้การเล่านิทานเป็นไปตามจุดประสงค์ของการเล่า ได้แก่ ตัวผู้เล่า เนื้อหานิทาน และสื่อประกอบการเล่านิทาน

กุลยา ดันดิผลาชีวะ (2541: 14 - 15) ได้เสนอองค์ประกอบของการเล่านิทานดังต่อไปนี้

1. ตัวผู้เล่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการเล่านิทาน คือ ตัวผู้เล่า เทคนิควิธีการ ภาษา ท่าทาง ความสามารถในการสร้างบรรยากาศในการเล่านิทานถือเป็นศิลปะเฉพาะตัวของผู้เล่านิทาน จึงสามารถฝึกฝนได้ ผู้เล่านิทานที่ดีจะต้องมีอารมณ์และสนุกกับการเล่า มีความพร้อมที่จะให้นิทานสนุกสอดคล้องกับสถานการณ์ขณะเล่านิทานได้

2. เนื้อหานิทาน นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก คือ นิทานที่มีความถูกต้องชัดเจน ภาษาถูกไวยากรณ์ เนื้อหาสั้น ง่าย มีตัวแสดงน้อย เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก เกี่ยวกับผู้ปกครอง พี่น้อง เพื่อเล่น และสัตว์เลี้ยง (Gilley and Gitley. 1980: 259) ไม่ว่าจะเป็นนิทาน

ที่นำมาหรือผู้เล่าแต่งเองก็ตาม ถ้าเนื้อหาในนิทานมีความสัมพันธ์กับเด็กมาก เด็กจะสนใจมากกว่านิทานใกล้ตัว นิทานที่เด็กฟังและสนใจมาก ตัวอย่างเช่น เด็กไม่ชอบกินผัก ครูใช้นิทานเรื่องหนูน้อยชอบผักให้ฟัง เด็กชอบสัตว์เลี้ยง ครูเล่านิทานสัตว์เลี้ยง เป็นต้น ประการหนึ่งที่สำคัญคือ เนื้อหาในนิทานต้องเป็นบทสนทนาหลายๆ เพราะเด็กไม่ชอบการเล่าแบบบรรยายความที่มีเนื้อหายาวๆ ตัวละครมากๆ เพราะเด็กยังไม่สามารถถ้อยโยงเรื่องราวที่ซับซ้อนได้

3. สื่อประกอบการเล่านิทาน สื่อประกอบในการเล่านิทานเป็นตัวขยายความในนิทานให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในรายละเอียดของท่าทางของตัวแสดงและบรรยากาศ ทำให้เด็กมีจินตนาการติดตามเรื่องราวได้อย่างแจ่มชัด อีกทั้งสนุกตื่นเต้นด้วยการกระตุ้นจากสื่อประกอบการเล่านิทาน ซึ่งสื่ออาจหาได้จากผู้เล่าสร้างขึ้นเอง หรือซื้อจากสื่อสำเร็จรูป

สรุปได้ว่า ทั้งผู้เล่า เนื้อหานิทาน และสื่อประกอบ ล้วนมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่ต้องพัฒนาควบคู่กันไป ผู้เล่าเก่ง เนื้อหาดี สื่อเยี่ยม ย่อมทำให้การเล่านิทานประสบความสำเร็จสูง

4.10 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิทาน

งานวิจัยต่างประเทศ

ดิกสัน จอห์นสัน และซอลท์ (Dixon, Johnson and Salt. 1997: 367 - 379) ได้ศึกษาเด็ก 4 กลุ่ม ในจำนวน 3 กลุ่ม ที่ได้รับการเล่านิทานให้ฟัง โดยแต่ละกลุ่มหลังจากที่ได้ฟังนิทานแล้วมีการสนทนา หรือพาไปศึกษานอกสถานที่ หรือแสดงเลียนแบบตัวละคร และอีกกลุ่มเป็นกลุ่มควบคุม ผลการทดลอง พบว่า ในการฟังนิทานนั้น ถ้าเด็กได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องไปด้วยจะพัฒนาความคิดต่างๆ ได้ดีที่สุด แสดงว่าเมื่อเด็กได้ฟังนิทานแล้วเด็กย่อมมีความต้องการที่จะเลียนแบบตัวละครที่ตนชอบ หรือตัวละครที่ประสบผลสำเร็จ และยังพบว่า เนื้อเรื่องในนิทานถ้าเป็นเรื่องใกล้ความจริงจะได้ผลดีต่อความคิดของเด็กได้ดีกว่านิทานที่มีเนื้อเรื่องไกลชีวิตของเด็ก

งานวิจัยในประเทศ

จันทร์เพ็ญ สุภาพผล (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีควบคู่กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือมีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคู่ กับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ

ทัศนีย์ อินทรบำรุง (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเล่านิทานก่อนกลับบ้านกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนกลับบ้านแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 30 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนกลับบ้าน มีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนกลับบ้านแบบปกติ

พจมาน เทียนมนัส (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นหัตถ์ประกอบการเล่นละครสร้างสรรค์และประกอบ การวาดภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย - หญิง อายุ 5 - 6 ปี จำนวน 38 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นหัตถ์ประกอบการเล่นละครสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นหัตถ์ประกอบการเล่นวาดภาพ

สรุปว่า นิทานมีความสำคัญกับเด็กมาก โดยเฉพาะเด็กระดับปฐมวัย เพราะจะช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน สร้างเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ เช่น ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

5. การติดตามผล

5.1 การประเมินผล

กัลโล (Gullo. 1994: 11) ให้ความหมายว่า การประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการตัดสินค่านิยมและคุณค่าขั้นสุดท้ายของโปรแกรมการศึกษาโครงการต่างๆ หรือเทคนิคต่างๆ การตัดสินใจและการสรุปผลนั้น เป็นการประเมินผลที่มีหลักฐานต่างๆ ได้มาทั้งวิธีการสังเกตอย่างเป็นระบบและไม่เป็นระบบ

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2544) กล่าวถึงคำนี้มีความหมายกว้างขวางครอบคลุมได้ 4 นิยาม ดังนี้

1. หมายถึง การวัดผล (Measurement) เพราะการประเมินผลเอาผลต่างๆ มาจากการวัดผลทั้งสิ้น
2. หมายถึง ความสอดคล้อง (Congruence) เป็นการหาความสอดคล้องกันระหว่างผลการปฏิบัติกับจุดประสงค์ (เชิงพฤติกรรม)
3. หมายถึง ดุลยพินิจพิจารณา (Judgment) อย่างลึกซึ้ง (Professional Judgment) ในการใช้กระบวนการเน้นถึงผลสุดท้าย
4. หมายถึง การตัดสินใจ (Decision) โดยนำข้อมูลต่างๆ มาตัดสินเพื่อหาทางเลือก

การสรุปการประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินที่อาศัยดุลยพินิจพิจารณาจากข้อมูล ที่ได้จากการวัดผล มีความหมายกว้างขวางกว่าการทดสอบและการวัด

ศิริชัย กาญจนวาสี (2542) ให้ความหมายว่า การประเมินผล (Evaluation) เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่า (Value judgment) ของสิ่งต่างๆ ตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยทั่วไปการประเมินต้องอาศัยข้อมูลการวัดที่เป็นปรนัย แต่บางครั้งการประเมินต้องอาศัยการสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อตัดสินคุณค่าของสิ่งนั้น การประเมินมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลจากการวัด 2) การตีความหมาย 3) การกำหนดคุณค่าตามเกณฑ์มาตรฐาน

การวัดและการประเมิน มีความสัมพันธ์กัน ข้อมูลจากการวัดอย่างเป็นทางการ เช่น การสอบ ข้อเขียน การสอบภาคปฏิบัติ การสัมภาษณ์ การสังเกต และจดบันทึกอย่างเป็นระบบ เป็นต้น และ/หรือข้อมูลจากแหล่งดังกล่าว ถูกนำไปใช้ในการประเมินด้วยการตัดสินคุณค่า ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการเปรียบเทียบกับปกติวิสัยของกลุ่มหรือมาตรฐาน

สรุปการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง กระบวนการในการตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ หรือคุณค่าในสิ่งที่ต้องการวัดเน้นกระบวนการทั้งต่อจากการวัด แล้วตัดสินใจสรุปคุณค่าอย่างมี เกณฑ์ การประเมินผลจึงเน้นผลการตัดสินจากผู้ประเมิน ไม่ใช่ผลจากการวัดโดยตรง

5.2 วิธีประเมิน

ครอนบัค (Cronbach. 1990) ให้ความหมาย การประเมินว่า เป็นกระบวนการ ที่ครอบคลุมกระบวนการวัดและประเมินในตัวเด็ก เน้นการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ในการวัดที่มีจุดมุ่งหมายและระบบในการมองความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์

โบม (Boehm. 1994; citing to Gullo. 1992) กล่าวว่า การประเมิน (Assessment) เป็นกระบวนการ เพื่อให้ได้มาความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ซึ่งสร้างความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเด็ก โดยมีกระบวนการแยกแยะในรายละเอียดของ ความสามารถหรือศักยภาพของเด็ก

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2543) กล่าวว่า การประเมิน (Assessment) เป็น กระบวนการ วัดและประเมิน เพื่อให้สอดคล้องวิธีเป็นการประเมินที่เกี่ยวข้องกับความต้องการคำตอบ หรือผลลัพธ์ (outcome) และผลลัพธ์นั้นมีหลายแบบและหลายระดับ อาทิ คำถามเป็นแบบปรนัย ดังนั้น ลักษณะการประเมิน จึงมีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยน จึงเป็นกระบวนการคัดเลือกข้อมูล (Collecting Data) ซึ่งครอบคลุมการประเมินทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนั้น แนวคิดนี้จึงเป็น แนวคิดการปรับเปลี่ยน การประเมิน ได้แก่ ความหมาย แนวความคิดรวบยอด (Concept) ของ การประเมิน การนำผลที่ใช้จากการประเมินไปช่วยวางแผนการสอนมากกว่าที่จะไปติดตาม หรือ ตรวจสอบนักเรียนเพียงอย่างเดียว การประเมิน ควรเน้นไปที่การปรับปรุงหรือข้อบกพร่องของ นักเรียนและมีการนำเสนอเรื่องความสามารถทางการปฏิบัติ (Performance) มาใช้ด้วยเพื่อจะ ทำให้การเรียนการสอนพัฒนาได้มาก นอกจากนี้ การประเมินควรเน้นเพื่อให้เด็กได้รู้จักจุดเด่น ของตนเองมากกว่าการจัดลำดับความอ่อนในการเรียนของนักเรียน การประเมิน ควรจะเป็นการ ประเมินเพื่อที่จะบอกเด็กว่า ตนเองคือคนเก่งที่สุดตามความเป็นจริง แต่ไม่ได้เก่งกว่าใคร เก่ง ตามความสามารถที่แท้จริง ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินสภาพจริง (Authentic Assessment) นักเรียนที่ได้รับการประเมินต้องเกิดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญมากที่สุดในการ ประเมินมากกว่าการจัด ลำดับความเก่งของนักเรียน รูปแบบวิธี จึงเป็นการประเมินในชั้นเรียน (Classroom Base) มีดังนี้

1. ควรมีการเก็บรวบรวมผลงานของนักเรียนเพื่อใช้ในการประเมิน
2. ควรทำการประเมินในลักษณะแบบต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงความคิดเด็ก

ตลอดเวลา

3. ควรมีการประเมินที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การประเมินสภาพจริงที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนในขณะนั้น

สรุป การประเมินเป็นคำที่มีความหมายกว้างสำหรับในระดับปฐมวัย การประเมินครอบคลุมถึงกระบวนการวัดและประเมินผลตัวเด็ก เน้นการใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการวัดที่มีระบบ และจุดมุ่งหมายในการมองความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์นักเรียน การประเมินเป็นการรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นตัวเลขปริมาณ (Quantitative) และค่าทางคุณลักษณะ (Qualitative) เพื่อใช้สารสนเทศที่ได้จากการประเมินเป็นข้อมูลให้ย้อนกลับไปยังผู้เรียนเกี่ยวกับความก้าวหน้า จุดเด่นจุดด้อยของผู้เรียน และใช้การประเมินตัดสินประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและความพอใจเพียงของหลักสูตร ดังนั้น การวัดและประเมินเด็กปฐมวัยมีแนวโน้มครอบคลุมเป็นความหมายนี้ ซึ่งมีความหมายในการประเมินกว้างขวางดังแสดงในตัวอย่าง

5.3 การประเมินตามสภาพจริงกับเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยต้องมีการประเมินผลคำตอบ คือ ไม่จำเป็นเพราะมักจะพบว่า การประเมินผลจะเน้นไปที่ความสามารถ หรือผลลัพธ์ด้านใดด้านหนึ่งของเด็กมากกว่า เช่น การอ่านออก การนับเลข การตอบคำถาม เป็นต้น ซึ่งจุดประสงค์ของการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กแบบองค์รวม นั่นคือ มีร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคมที่ดี ช่วยเหลือตัวเองได้

การวัดเพื่อประเมินผลเด็กเล็กกับเด็กโต มีความคล้ายคลึงกันในกลวิธีการสร้าง และหลักการโดยเฉพาะการใช้แบบทดสอบกับเด็ก แบบทดสอบที่ใช้กันนั้นต้องสอดคล้องกับวัย และพัฒนาการของเด็ก ทั้งข้อคำถาม ตัวเลือก วิธีการและภาษาที่ใช้ นักการศึกษาปฐมวัยต้องระมัดระวังอย่างมาก ในการเลือกใช้วิธีการประเมินผลที่เหมาะสม แบบทดสอบต้องเป็นไปได้อย่างเหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ที่สำคัญการประเมินต้องสร้างเสริมการเรียนรู้หนังสือให้กับเด็ก และสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองได้ว่า การประเมินนั้นสามารถวัดและเป็นสื่อพัฒนาเด็กได้จริงสิ่งสำคัญการประเมินภาพเด็กปฐมวัย มิได้เน้นถึงการจดหรือการจำแนกเด็ก แต่ใช้เพื่อการสื่อสารสัมพันธ์ไปยังผู้ปกครองให้ทราบความต้องการเฉพาะของเด็ก และสิ่งที่ต้องให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาเด็ก ที่สำคัญพ่อแม่ ครู ได้รู้จักเด็กได้ดีที่สุดมิใช่เพื่อลงตราเด็ก หรือทำอันตรายกับเด็กในทางใดทางหนึ่ง (NAEYC. 1992) การประเมินตามสภาพจริง จึงเป็นแนวทางหนึ่งของการประเมินที่สามารถนำมาใช้และเหมาะสมกับการประเมินเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2545)

5.4 เครื่องมือประเมินผลตามสภาพจริง

เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ เครื่องมือประเมินผลเฉพาะเรื่อง ได้แก่ แบบทดสอบ และแบบประเมินตามสภาพจริง

แบบทดสอบ เป็นแบบการประเมินที่ใช้วัดความสามารถของเด็กเฉพาะเรื่อง มีอย่างน้อย 4 ลักษณะ คือ 1) แบบทดสอบแบบเลือกตอบ ซึ่งข้อคำถามและตัวเลือกจะเป็นภาพ 2) แบบทดสอบสถานการณ์ เป็นแบบทดสอบที่ตั้งสถานการณ์ขึ้น แล้วให้เด็กทดลองปฏิบัติ

การประเมินแบบนี้ ครูจะใช้การสังเกตเป็นตัวร่วมในการประเมิน 3) แบบประเมินความสามารถในการสื่อสาร เป็นแบบทดสอบที่ให้เด็กเล่าตามภาพ โดยมีข้อกำหนดการประเมินจากครู และ 4) แบบประเมินความคล่อง เช่น ความคล่องทางการพูด การเขียน การอ่าน การเข้าสังคม หรือการปฏิบัติก็เป็นแบบสังเกตที่มีกำหนดเวลาและวิธีการ แบบทดสอบที่ใช้กับเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่เป็นภาพหรือการปฏิบัติจริงที่เด็กสามารถรับรู้และเข้าใจได้ นอกจากนี้เครื่องมือประเมินภาพ (Assessment Tools) สำหรับเด็กยังต้องมีคุณสมบัติดังนี้ด้วย

- การวัดต้องเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละบุคคล
- มีความเชื่อถือได้ในการวัด
- มีความตรงกับสิ่งที่วัดทั้งในแง่พัฒนาการและบริบทการเรียนรู้ของเด็ก
- ใช้ง่าย มีความเป็นกันเอง หมายถึง ง่ายและสะดวกสำหรับครูที่จะนำไปใช้

ให้คะแนนแก่เด็ก

แบบประเมินตามสภาพจริง การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินความก้าวหน้าและพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลาย ด้วยการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเป็นกระบวนการเพื่อวิเคราะห์ความก้าวหน้าของผู้เรียน เพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจตัดสินผลการเรียน โดยผู้สอน ผู้เรียนและผู้ปกครองร่วมมือกัน เช่น การใช้การสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นเครื่องมือในการประเมินตามสภาพจริงประกอบด้วย ชิ้นงานที่ครูต้องสะสม ซึ่งอาจเป็นผลงานจากฝีมือของเด็กเองหรือผลงานที่มาจากการสังเกตของครู วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ได้แก่

1. การสังเกต เป็นวิธีการหลักของการประเมินตามสภาพจริง ครูจะบันทึกสิ่งที่สังเกตต่างๆ ที่ได้จากการสังเกตเด็ก แล้วบันทึกที่ครูเป็นผู้เขียนและรวบรวมข้อมูล สำหรับประเมินภาพเด็กส่วนใหญ่ใช้ในการประเมินการปฏิบัติงานของเด็ก แบบบันทึกที่ครูใช้นี้ได้แก่

- บันทึกพฤติกรรม (Anecdotal record) เป็นบันทึกที่ครูจดเก็บบันทึก การกระทำ การแสดงออกของเด็กในเรื่องที่ครูต้องการประเมิน ซึ่งจะเป็นเรื่องๆ ตามจุดประสงค์การสังเกต
- บันทึกถ้อยคำ (Journal) เป็นบันทึกข้อความรู้หรือการเรียนรู้ของเด็กในแต่ละเรื่องที่ผ่านมา ส่วนใหญ่จะบันทึกวันต่อวัน ดังนั้น จึงอาจพบมีผู้ใช้คำว่าบันทึกประจำวัน
- บันทึกการปฏิบัติ (Logs) บันทึกการปฏิบัติ หรือพฤติกรรมของเด็ก แต่ละช่วงเวลาตามตารางที่กำหนด
- แบบตรวจรายการ (Checklist) เป็นแบบประเมินอีกอย่างหนึ่งที่ครูใช้สำหรับการสังเกตการปฏิบัติของเด็กตามขั้นตอนกระบวนการปฏิบัติงาน ในรายละเอียดแต่ละขั้นเป็นรายข้อ
- มาตรการให้คะแนน (Rubric) เป็นแบบสังเกตที่มีการกำหนดพฤติกรรม และตีค่าพฤติกรรมเป็นลำดับคะแนน ครูใช้สำหรับสังเกตการแสดงออกของเด็ก และตีค่าคะแนนตามมาตรฐานที่กำหนด

2. การสะท้อนผลงานสะสม การสะสมผลงาน (Portfolio) เป็นการรวบรวมตัวอย่างชิ้นงานที่ดีที่สุดของเด็กในแต่ละช่วงการเรียนรู้ เพื่อสะท้อนภาพการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กว่ามีการก้าวหน้าอย่างไร นับตั้งแต่เริ่มเรียนจนถึงปัจจุบัน (Elby and Kujawa. 1994: 11)

การประเมินด้วยการสะสมผลงานนี้ เป็นการประเมินที่ผลลัพธ์ที่ครูต้องพิจารณาย้อนกลับเพื่อสะท้อนภาพให้เห็นถึงความสามารถของเด็ก และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

3. การสัมภาษณ์และสอบถามเป็นอีกวิธีหนึ่งของการประเมินที่จะช่วยให้ครูทราบข้อเท็จจริงของเด็ก วิธีการอาจเป็นแบบใดแบบหนึ่ง ดังนี้

- การประชุมปรึกษาหารือระหว่างครูกับครูหรือครูกับผู้ปกครอง
- การสัมภาษณ์ครู หรือผู้ปกครอง
- การสื่อสารระหว่างครูกับผู้ปกครองมีหลายวิธีการ โดยหลักการ คือ

การสื่อสารให้ผู้ปกครองได้ตอบกลับมา

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะพบว่า จริยธรรมเป็นแบบพฤติกรรมที่ฝังใจเป็นหลักความประพฤติที่ปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมซึ่งให้ความหมายเชิงอรรถาธิบาย ในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผน (ประภาศรี สีหะอำไพ. 2535: 24) ซึ่งจริยธรรมนี้ควรพัฒนาตั้งแต่ปฐมวัย ตามทฤษฎีพียาเจต์ (Piaget) เห็นว่าจริยธรรมจะเริ่มต้นตั้งแต่แรกเกิดเป็นต้นมา ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ด้วยการรับรู้สภาพแวดล้อม ปฏิสัมพันธ์ที่ตนเองได้รับเช่นเดียวกับ โคลเบิร์ก ให้ความเห็นว่าจริยธรรมของเด็กปฐมวัยเกิดจากเงื่อนไขของผู้ใหญ่ ซึ่งทางการศึกษาของปฐมวัย ได้มีการนำนิทานมาใช้ในการเรียนการสอน สร้างจริยธรรมให้กับเด็ก ตัวอย่างเช่น การใช้แม่แบบจากนิทานชาดก เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในเด็กปฐมวัย (วารี นิยมธรรม. 2546) การจัดกิจกรรมละครส่งเสริมจริยธรรมและสนทนาเสริมจริยธรรมที่มีต่อการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัยของ เบญจพร สมามาก (2540) การจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรม การเล่นเกมร่วมมือ เพื่อศึกษาการรับรู้วินัยของเด็กปฐมวัยของ สุภัต ไหวหากิจ (2544) นอกจากนี้ยังพบว่า มีการสอนจริยธรรม โดยใช้นิทานในการสอนวินัย โดยครูเป็นผู้แตงนิทานขึ้น ผลของการปลูกฝังวินัยจากการเทียบเคียงจากนิทาน พบว่า เด็กพอใจ และเข้าใจง่าย จดจำได้ (น้ำฝน ปิยะ. 2541: 20 - 24) จากแนวคิดต่างๆ นี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำการเล่านิทานมาใช้ เพื่อการพัฒนาจริยธรรมในเด็ก โดยเน้นจริยธรรมด้านการพูด การกระทำ ผลการวิจัยที่ได้รับจะเป็นแนวทางสำหรับครู ในการพัฒนาการเรียนการสอน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายหญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบุรารักษ์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 9 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายหญิงอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบุรารักษ์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งได้มาโดยวิธีการดังนี้

1. เลือกห้องเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบุรารักษ์ อำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรปราการ มา 1 ห้องเรียน ด้วยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน
2. ทดสอบด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยห้องที่ได้มาจากข้อ 1 โดยใช้แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. คะแนนที่ได้จากการทดสอบจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในข้อ 2 เรียงลำดับคะแนนจากมากไปน้อย เลือกเด็กกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำที่สุดขึ้นไป 15 อันดับ จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. นิทานที่ครูแต่งเอง
2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
3. แบบทดสอบด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

4. แบบบันทึกการปฏิบัติงานของเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่นที่ครูแต่งเอง

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่นที่ครูเตรียม อินทรบำรุง (2539) กรรณิสสร ประเสริฐศักดิ์ (2539) สุภักดิ์ ไหวหากิจ (2544)

2. ดำเนินการเลือกสาระและสร้างนิทานดังนี้

2.1 เขียนโครงร่างเนื้อหา นิทาน คุณลักษณะของเด็กปฐมวัย ในประเด็นดังนี้

(1) จริยธรรมด้านการพูด ประกอบด้วย มารยาทในการฟัง วาจาอ่อนน้อม พูดและตอบตามความจริง ลักษณะคำพูด

(2) ด้านการกระทำ ประกอบด้วย การช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันของให้เพื่อน ช่วยเหลือส่วนรวมด้วยความเต็มใจ ไม่ก้าวร้าวและไม่ล่วงเกิน ไม่ละเมิด ไม่ป้ายความผิดผู้อื่น ไม่แย่งของผู้อื่น ไม่เอาของผู้อื่นมาเป็นของตน

2.2 จัดเนื้อหา นิทานโดยสอดคล้องกับกิจกรรม ประกอบกับสาระจริยธรรม ที่กำหนดตามนิยามศัพท์การวิจัย โดยจำแนกนิทานออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 จริยธรรมด้านการพูด พูดไพเราะ

ด้านที่ 2 ด้านการพูดไม่โกหก

ด้านที่ 3 ด้านการกระทำ ไม่ก้าวร้าว

ด้านที่ 4 ด้านการกระทำ ช่วยเหลือผู้อื่น

2.3 กำหนดประเด็นติดตามผลการปฏิบัติของเด็กตามนิทานแต่ละเรื่อง ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของนิทานแต่ละเรื่อง รวมทั้งหมด 12 เรื่อง ดังนี้

1) สวัสดิ์

2) ขอบคุณ

3) ขอโทษ

4) ช่างน้อยเกร

5) ลูกไก่ดี

6) ลิงจอมซน

7) กระต่ายจอมไว

8) ครอบครัวหมี

9) เจ้าหนูกับแมว

10) มดกับนกพิราบ

11) ปลาหมีเกร

12) นกกระจอกหารัง

2.4 สร้างแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานตัวเอง จำนวน 24 แผน โดยกำหนดรูปแบบของการจัดกิจกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย ชื่อนิทาน จุดประสงค์ อุปกรณ์ ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.4.1 ขั้นนำ ครูนำเด็กเข้าสู่เรื่องราว เช่น การร้องเพลง การสนทนา การทำท่าทางการใช้คำถาม และสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก ในการปฏิบัติตัวระหว่างฟังนิทาน

2.4.2 ขั้นเล่านิทาน ครูแนะนำกิจกรรมประกอบนิทานที่เด็กจะได้มีส่วนร่วม ในการแสดงท่าทางประกอบเนื้อหาสาระของนิทานแต่ละเรื่อง ขณะเล่านิทาน ครูให้เด็กแสดงท่าทางประกอบ เรื่องในนิทาน ด้วยการแสดงบทบาทสมมติพร้อมสื่อประกอบให้เด็กได้เล่น หมุนเวียนครบทุกคน วิธีการเล่นบทบาทสมมติพร้อมสื่อประกอบ ให้เด็กอาสาสมัครแสดงเป็นตัวละครนั้นๆ ในนิทาน

2.4.3 ขั้นสรุป ให้เด็กทั้งชั้นร่วมกันสรุปจริยธรรมสำคัญที่ได้จากเนื้อหา นิทานที่เด็กจะต้องนำไปปฏิบัติ

3. นำนิทานแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่ครูแต่งเอง และแบบบันทึกผลการปฏิบัติจริยธรรมของเด็กปฐมวัย เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของสาระกับจุดประสงค์ ความเหมาะสมของภาษา คำถามที่ใช้ สื่อจำนวน 3 ท่าน คือ

1. อาจารย์ ลัดดาวัลย์ ศรีนิมิตรแก้ว อาจารย์สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพมหานคร
2. อาจารย์ จิตเกษม ทองนาค ครูปฐมวัย โรงเรียนวัดโตนด กรุงเทพมหานคร

3. อาจารย์ จีรธร แหวนทอง ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ ระดับ 9 รับผิดชอบงานการศึกษาปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

4. นำนิทานแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ที่ผู้วิจัยแต่งขึ้นเองและแบบบันทึกผลการปฏิบัติจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความคิดเห็นตรงกันอย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน โดยผู้เชี่ยวชาญให้มีการแก้ไข ดังนี้

4.1 ปรับ เนื้อเรื่องในแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานให้สอดคล้องกับจุดประสงค์

4.2 ปรับ กิจกรรมให้มีความเหมาะสมและตรงกับจุดประสงค์ในการเล่า

4.3 ปรับคำถามในขั้นเล่านิทาน ควรใช้คำพูดที่แตกต่างกันในการถาม เพื่อให้การเล่ามีความน่าสนใจ และน่าติดตาม

5. นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองกับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบูรารักษ์ จำนวน 15 คน

6. นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่นที่แก้ไขแล้ว จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกับกลุ่มตัวอย่าง

7. นำแบบบันทึกการปฏิบัติของเด็กปฐมวัยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องด้านการพูดและด้านการกระทำของเด็กปฐมวัยดังรายนาม ต่อไปนี้

7.1 อาจารย์ ลัดดาวัลย์ ศรีนิมิตรแก้ว อาจารย์ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพมหานคร

7.2 อาจารย์ จิตเกษม ทองนาค ครูปฐมวัย โรงเรียนวัดโดนด แขวง บางหว้า เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

7.3 อาจารย์ จีรธร แหวนทอง ศึกษาพิเศษผู้เชี่ยวชาญ ระดับ 9 รับผิดชอบงานการศึกษาปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

8. นำแบบบันทึกการปฏิบัติของเด็กปฐมวัย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่ตรงกัน 2 ใน 3 ท่าน โดยผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้แก้ไขปรับปรุงดังนี้

8.1 ปรับปรุงแบบบันทึกการปฏิบัติของเด็กปฐมวัย เกี่ยวกับจริยธรรม ที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด

8.2 ปรับปรุงแบบบันทึกการปฏิบัติของเด็กปฐมวัย เกี่ยวกับจริยธรรม ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เช่น ข้อ 1 จริยธรรมด้านการพูดไม่โกหก ข้อ 2 มีคุณธรรมจริยธรรมให้เพิ่มข้อย่อย ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย มีความสามัคคี สุภาพเรียบร้อย มีความประหยัด

9. การติดตามผล การกำหนดให้เด็กประเมินตนเองในแต่ละสัปดาห์ โดยครูอธิบายให้เด็กรู้จักใช้แบบบันทึกการปฏิบัติของเด็ก พร้อมให้สติ๊กเกอร์ ซึ่งเด็กจะติด เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมจริยธรรมที่เด่นชัดออกมา ก็ให้เด็กติดสติ๊กเกอร์ลงในแบบบันทึกการปฏิบัติประจำสัปดาห์เป็นรายด้านและรายบุคคล

ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย และเครื่องมือวัดความสามารถทางด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย เช่น งานวิจัยของ จันทรเพ็ญ สุภาพล (2538), งานวิจัยของ ทศนีย์ อินทรบำรุง (2539), งานวิจัยของ พจมาน เทียมมนัส (2539) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

2. สร้างแบบทดสอบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย จำนวน 2 ชุด รวม 20 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ชุดที่ 1 แบบทดสอบวัดด้านจริยธรรมการพูด จำนวน 16 ข้อ ดังนี้

ด้านการพูดไพเราะ 8 ข้อ

ด้านการพูดไม่โกหก 8 ข้อ

ชุดที่ 2 แบบทดสอบวัดด้านจริยธรรมการกระทำ จำนวน 16 ข้อ ดังนี้

ด้านการไม่ก้าวร้าว 8 ข้อ

ด้านการช่วยเหลือ 8 ข้อ

3. นำแบบทดสอบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

3.1 อาจารย์ ลัดดาวัลย์ ศรีนิมิตรแก้ว อาจารย์สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพมหานคร

3.2 อาจารย์ จิตเกษม ทองนาค ครูปฐมวัย โรงเรียนวัดโตนด แขวง บางหว้า เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

3.3 อาจารย์ จีรธร แหวนทอง ศึกษานิเทศก์ผู้เชี่ยวชาญ ระดับ 9 รับผิดชอบงานการศึกษาปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

4. นำแบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นตรงกัน 2 ใน 3 ท่าน ดังนี้

4.1 ปรับแบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมให้มีความชัดเจน เช่น เมื่อคุณแม่หรือคุณครูเรียกเด็กๆ ควรพูดให้เปลี่ยนเป็น เมื่อคุณแม่ร้องเรียกเด็กๆ แล้วเด็กๆ ควรขานรับว่าอย่างไร

4.2 ปรับภาษาที่ใช้ในแบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมให้มีความเหมาะสม เช่น คำว่า เพื่อน ปรับเป็นน้อง

5. นำแบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ลงคะแนน เพื่อแสดงความเที่ยงตรงของเนื้อหาแล้วนำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง IOC มีค่าเท่ากับ 0.67 – 1.00 จำนวน 20 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.70

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest Posttest Design (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 249) ดังตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน (Pretest)	ทดลอง	สอบหลัง (Posttest)
E	T ₁	X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

- E แทน กลุ่มทดลอง
- T₁ แทน การทดสอบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง
- T₂ แทน การทดสอบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง
- X แทน การเล่นิทานที่ครูแต่งเอง

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ทำการทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที ทำการทดลองกิจกรรมเข้าจังหวะเสริมประสบการณ์ รวม 24 ครั้ง มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ขอความร่วมมือกับผู้บริหารโรงเรียนในการทำวิจัย
2. พบครูประจำชั้นของห้องที่ทำการทดลองเพื่อชี้แจงรูปแบบงานวิจัยและขอความร่วมมือ
3. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง เป็นระยะเวลา 3 วัน คือ วันจันทร์ วันอังคาร และ วันพุธ วันละ 20 นาที
4. ก่อนทำการทดลองผู้วิจัยทำการทดสอบ (Pretest) กับเด็กทั้งห้อง จากนั้นนำมาตรวจให้คะแนนเรียงลำดับคะแนนจากคะแนนสูงที่สุดไปหาคะแนนต่ำที่สุด เลือกเด็กที่มีคะแนนต่ำด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
5. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองโดยทดลองสัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที ในช่วงเวลา 09.30 - 09.50 ของวัน วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี จนถึงสิ้นสุดการทดลอง โดยระหว่างที่ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง เด็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างอยู่ในความดูแลของครูประจำชั้นด้วยการเล่นิทาน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 กำหนดการดำเนินการเล่านิทานในการวิจัย

สัปดาห์ที่	วันที่ทำการทดลอง	การเล่านิทานเรื่อง	จุดประสงค์
1	วันอังคารที่ 7 ส.ค. 50	เรื่องสวัสดี	การพูดไพเราะ
	วันพุธที่ 8 ส.ค. 50	เรื่องขอบคุณ	การพูดไพเราะ
	วันพฤหัสบดีที่ 9 ส.ค. 50	เรื่องขอโทษ	การพูดไพเราะ
2	วันอังคารที่ 14 ส.ค. 50	เรื่องช้างน้อยเกเร	การไม่ก้าวร้าว
	วันพุธที่ 15 ส.ค. 50	เรื่องลูกไก่ดี	การพูดไม่โกหก
	วันพฤหัสบดีที่ 16 ส.ค. 50	เรื่องลิงจอมซน	การพูดไม่โกหก
3	วันอังคารที่ 21 ส.ค. 50	เรื่องกระต่ายจอมโง่	การพูดไม่โกหก
	วันพุธที่ 22 ส.ค. 50	เรื่องครอบครัวหมี	การช่วยเหลือ
	วันพฤหัสบดีที่ 23 ส.ค. 50	เรื่องเจ้าหนูกับแมว	การช่วยเหลือ
4	วันอังคาร ที่ 28 ส.ค. 50	เรื่องมดกับนกพิราบ	การช่วยเหลือ
	วันพุธที่ 29 ส.ค. 50	เรื่องปลาหมึกเกเร	การไม่ก้าวร้าว
	วันพฤหัสบดีที่ 30 ส.ค. 50	เรื่องนกกระจอกหารัง	การไม่ก้าวร้าว
5	วันอังคารที่ 4 ก.ย. 50	เรื่องสวัสดี	การพูดไพเราะ
	วันพุธที่ 5 ก.ย. 50	เรื่องขอบคุณ	การพูดไพเราะ
	วันพฤหัสบดีที่ 6 ก.ย. 50	เรื่องขอโทษ	การพูดไพเราะ
6	วันอังคารที่ 11 ก.ย. 50	เรื่องช้างน้อยเกเร	การไม่ก้าวร้าว
	วันพุธที่ 12 ก.ย. 50	เรื่องลูกไก่ดี	การพูดไม่โกหก
	วันพฤหัสบดีที่ 13 ก.ย. 50	เรื่องลิงจอมซน	การพูดไม่โกหก
7	วันอังคารที่ 18 ก.ย. 50	เรื่องกระต่ายจอมโง่	การพูดไม่โกหก
	วันพุธที่ 19 ก.ย. 50	เรื่องครอบครัวหมี	การช่วยเหลือ
	วันพฤหัสบดีที่ 20 ก.ย. 50	เรื่องเจ้าหนูกับแมว	การช่วยเหลือ
8	วันอังคารที่ 25 ก.ย. 50	เรื่องมดกับนกพิราบ	การช่วยเหลือ
	วันพุธที่ 26 ก.ย. 50	เรื่องปลาหมึกเกเร	การไม่ก้าวร้าว
	วันพฤหัสบดีที่ 27 ก.ย. 50	เรื่องนกกระจอกหารัง	การไม่ก้าวร้าว

6. เมื่อดำเนินการทดลองไปจนครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัย ทำการทดสอบหลังการทดลองกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง วันที่ 7 สิงหาคม 2550 ถึงวันที่ 27 กันยายน 2550 โดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เวลา 9.30 – 9.50 น.

7. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการทดสอบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร t - test Dependent for Samples (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538: 104)

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 สถิติพื้นฐาน

3.1.1 ค่าเฉลี่ยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538: 73)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	$\bar{x}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3.1.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538: 79)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของคะแนนนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มตัวอย่าง

3.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.2.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมินการรับรู้ด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม (IOC) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 117) นำคะแนนที่ได้มาแทนสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะพฤติกรรม
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.2.2 หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538: 210)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	จำนวนความยากง่ายของแบบทดสอบแต่ละข้อ
	R	แทน	จำนวนคนที่ทำข้อนั้นถูก
	N	แทน	จำนวนคนที่ทำข้อนั้นทั้งหมด

3.2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยใช้วิธีของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) จากสูตร KR - 20 (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538: 197 - 198)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_i^2} \right]$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	แทน	จำนวนของแบบทดสอบทั้งหมด
	p	แทน	สัดส่วนของนักเรียนที่ทำได้ในข้อหนึ่งๆ
	q	แทน	สัดส่วนของนักเรียนที่ทำผิดในข้อหนึ่งๆ
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบทดสอบฉบับนั้น

3.3 สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลองและหลังการทดลองโดยใช้สถิติ t-test for Dependent Sample (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2521ข: 105)

$$t = \frac{\bar{D}}{S_{\bar{D}}}$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ} \quad S_{\bar{D}} &= \frac{S_D}{\sqrt{n}} \\ df &= n - 1 \end{aligned}$$

เมื่อ	$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนน
	$S_{\bar{D}}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนของผลต่างของคะแนน
	n	แทน	จำนวนนักเรียน

การแปลผลระดับการพัฒนากิจกรรมของเด็กปฐมวัย

การแปลผลการพัฒนากิจกรรม ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมของเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการพูด ประกอบด้วย
 - 1) การพูดไม่ไพเราะ
 - 2) การพูดไม่โกหก
2. ด้านการกระทำ ประกอบด้วย
 - 1) การไม่ก้าวร้าว
 - 2) การช่วยเหลือผู้อื่น

กำหนดการแปลผลโดยรวมและจำแนกรายด้าน ดังนี้

ภาพรวมของการพัฒนากิจกรรมคะแนนเต็ม 20 คะแนน เกณฑ์แปลผล แบ่งเป็น 4 ช่วง ดังนี้

คะแนนระหว่าง	15.01 - 20.00	หมายถึง	มีการพัฒนากิจกรรมในระดับดีมาก
คะแนนระหว่าง	10.01 - 15.00	หมายถึง	มีการพัฒนากิจกรรมในระดับดี
คะแนนระหว่าง	05.01 - 10.00	หมายถึง	มีการพัฒนากิจกรรมในระดับพอใช้
คะแนนระหว่าง	00.00 - 05.00	หมายถึง	มีการพัฒนากิจกรรมในระดับต้อง

ปรับปรุง

จำแนกรายด้านของการพัฒนากิจกรรม มี 4 ด้าน โดยแต่ละด้านมีคะแนนเต็ม 5 คะแนน เกณฑ์การแปลผล แบ่งเป็น 4 ช่วงดังนี้

คะแนนระหว่าง	3.76 - 5.00	หมายถึง	มีการพัฒนาจริยธรรมในระดับดีมาก
คะแนนระหว่าง	2.51 - 3.75	หมายถึง	มีการพัฒนาจริยธรรมในระดับดี
คะแนนระหว่าง	1.26 - 2.50	หมายถึง	มีการพัฒนาจริยธรรมในระดับพอใช้
คะแนนระหว่าง	0.00 - 1.25	หมายถึง	มีการพัฒนาจริยธรรมในระดับ

ต้องปรับปรุง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการทดลองและการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
K	แทน	คะแนนรวมรายทักษะ
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนน
$S_{\bar{D}}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนของผลต่างของคะแนน
p	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญ
**	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวณการเปรียบเทียบผลของการใช้กิจกรรมการเล่นทาน และติดตามผลที่มีการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยด้วยการหาคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ระดับการพัฒนาจริยธรรม

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบผลการพัฒนาจริยธรรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ระดับการพัฒนาจริยธรรม

ตาราง 3 ระดับการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง ภาพรวมและจำแนกรายด้าน

จริยธรรม	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. พุดไพเราะ	2.66	0.90	ดี	4.46	0.74	ดีมาก
2. พุดไม่โกหก	2.13	0.80	พอใช้	3.93	0.75	ดีมาก
3. การไม่ก้าวร้าว	1.66	1.17	พอใช้	2.80	0.56	ดี
4. การช่วยเหลือ	3.26	0.65	ดี	4.06	0.70	ดีมาก
รวม	9.73	2.22	พอใช้	15.27	1.87	ดีมาก

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมระดับจริยธรรม จากพอใช้เป็นดีมาก แต่เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า การไม่ก้าวร้าว เปลี่ยนไปเพียงระดับดี

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบผลการพัฒนาจริยธรรม

2.1 การเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ในภาพรวม

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองในภาพรวม

กลุ่มทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	t
ก่อนการทดลอง	9.73	2.22	5.53	2.13	10.044 **
หลังการทดลอง	15.27	1.87			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า การพัฒนาจริยธรรมของเด็กที่ผ่านการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ .01

2.2 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายด้าน

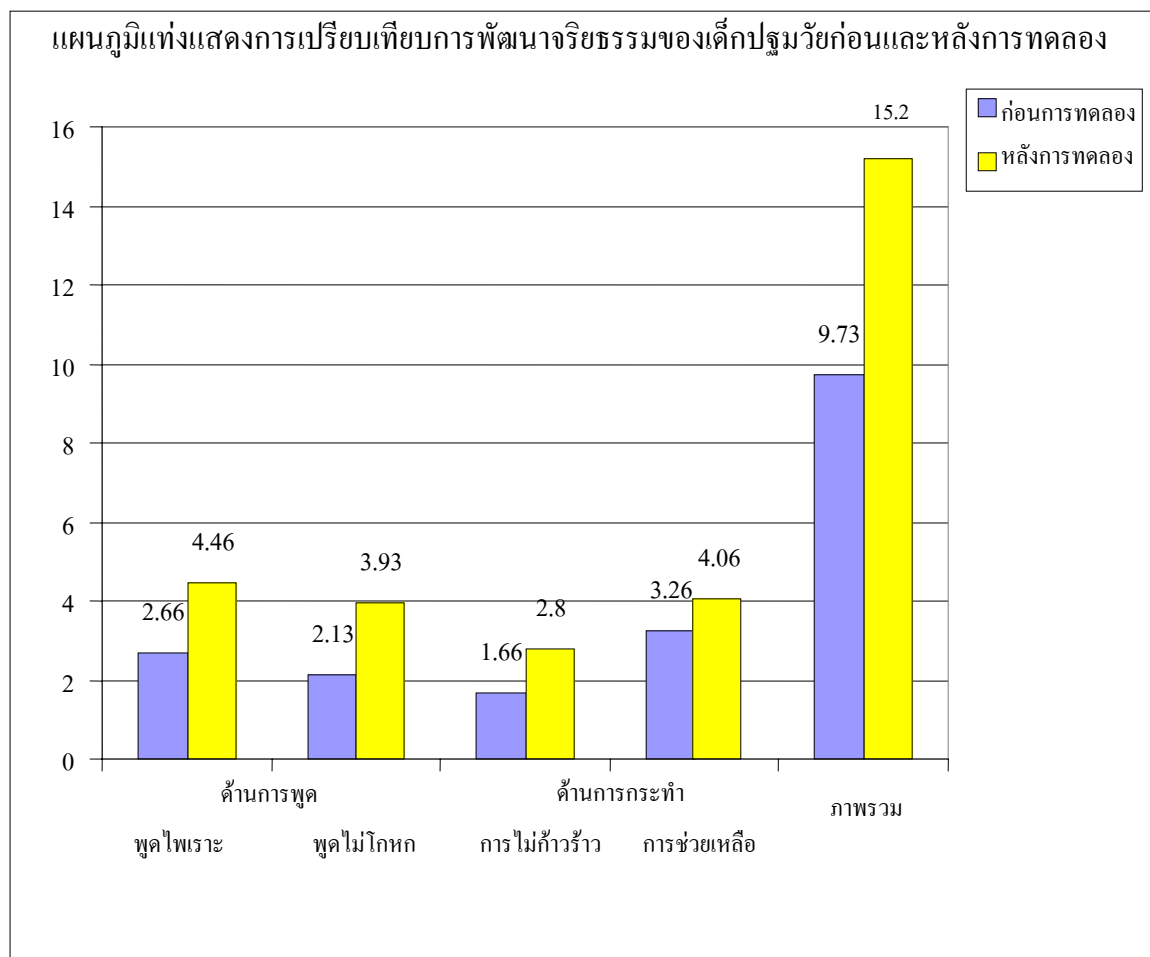
ตาราง 5 เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง จำแนกรายด้าน

จริยธรรม	N	K	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		$\bar{D}$	$S_{\bar{D}}$	t
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
ด้านการพูด									
1. พูดไพเราะ	15	5	2.66	0.90	4.46	0.74	1.80	.94	7.407**
2. พูดไม่โกหก	15	5	2.13	0.80	3.93	0.75	1.80	1.57	4.447**
ด้านการกระทำ									
3. การไม่ก้าวร้าว	15	5	1.66	1.70	2.80	0.56	1.13	1.13	3.90**
4. การช่วยเหลือ	15	5	3.26	0.65	4.06	0.70	.80	1.08	2.863**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่า t และค่าเฉลี่ยเด็กก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทานและติดตามผล ช่วยให้พัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น และค่าคะแนนความแตกต่าง ก่อนและหลัง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ก่อนและ
หลังการใช้กิจกรรมการเล่นและติดตามผล โดยใช้กราฟ

ภาพประกอบ 2 การเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังทดลอง

จากภาพประกอบ 2 แสดงให้เห็นว่า จริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่ใช้กิจกรรมการเล่นและติดตามผล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าหลังการใช้กิจกรรมการเล่นและติดตามผลเด็กมีพัฒนาจริยธรรมสูงขึ้นกว่าการทดลองทุกด้าน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการเล่านิทานและการติดตามผล ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลโดยสรุป ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยการใช้นิทานและการติดตามผลในการรับรู้การพูดและด้านการกระทำ ก่อนและหลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในการรับรู้จริยธรรมด้านการพูด
ด้านการกระทำก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้นิทานและการติดตามผลมีการรับรู้ด้านจริยธรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียน ชาย - หญิง ที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบุรารักษ์ อำเภอมือเืองฯ จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กนักเรียนชาย-หญิงที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบุรารักษ์ อำเภอมือเืองฯ จังหวัดสมุทรปราการ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 15 คน โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกดังนี้

1. สุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัย มา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 8 ห้องเรียน
2. ทดสอบจริยธรรมเด็กปฐมวัยในข้อ 1 โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. นำคะแนนมาจัดเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก คัดเลือกเด็กที่คะแนนน้อยที่สุดตามลำดับ 15 คน มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ การเล่นนิทานและการติดตามผล
2. ตัวแปรตาม คือ การรับรู้จริยธรรมของเด็กปฐมวัย แบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้
 - 2.1 จริยธรรมด้านการพูด
 - 2.2 จริยธรรมด้านการกระทำ

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการทดลองดังนี้

1. นิทานที่ครูแต่งเอง
2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นนิทาน
3. แบบทดสอบจริยธรรมของเด็กปฐมวัย
4. แบบบันทึกผลการปฏิบัติจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือวัด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบทดสอบจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย

สาระที่ทดสอบ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพูดไพเราะ จำนวน 5 ข้อ
2. ด้านการพูดไม่โกหก จำนวน 5 ข้อ
3. ด้านการไม่ก้าวร้าว จำนวน 5 ข้อ
4. ด้านการช่วยเหลือ จำนวน 5 ข้อ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มทดลองเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. ทำการทดสอบจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในแต่ละด้านการทดลองด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นผลก่อนการทดลอง

3. ดำเนินการทดสอบกับกลุ่มทดลองโดยใช้กิจกรรมเล่นิทานเป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วันๆ ละ 20 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง
4. เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเพื่อวัดจริยธรรมของเด็กปฐมวัย หลังการทดลองด้วยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
5. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติเพื่อสรุปผลการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. หาสถิติพื้นฐานของคะแนนจากแบบทดสอบจริยธรรม ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง t - test แบบ Dependent Sample

สรุปผลการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานและการติดตามผล ก่อนการทดลอง มีการรับรู้จริยธรรมด้านการพูดไพเราะ และการช่วยเหลืออยู่ในระดับดี ด้านการพูดไม่โกหก และการไม่ก้าวร้าวอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนหลังการทดลองการรับรู้จริยธรรมด้านการพูดไพเราะ การพูดไม่โกหก และการช่วยเหลืออยู่ในระดับดีมาก ส่วนการไม่ก้าวร้าวอยู่ในระดับดี แสดงว่าผลการวิจัยหลังการทดลอง สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานและการติดตามผล มีการรับรู้จริยธรรมสูงขึ้นและแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อศึกษาผลของการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย โดยการเล่นิทานและติดตามผล ผลการวิจัยปรากฏว่า เด็กปฐมวัยก่อนเล่นิทานและระหว่างเล่นิทานในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีคะแนนจริยธรรมโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีคะแนนแยกรายด้านได้แก่ ด้านการพูด การพูดไพเราะ การพูดไม่โกหก ด้านการกระทำ การไม่ก้าวร้าว การช่วยเหลือ ในแต่ละช่วงสัปดาห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือเด็กปฐมวัยมีจริยธรรมโดยเฉลี่ยรวมและแยกรายด้านระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่นิทานในแต่ละช่วงสัปดาห์สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม ซึ่ง

แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่นหาค้นหาและติดตามผล สามารถพัฒนาการจริยธรรมของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. การที่เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงขึ้นในระดับดีมาก และแตกต่างจากก่อนการทดลอง เป็นไปได้มากเพราะว่านิทานกับเด็กเป็นของคู่กัน โดยธรรมชาติของเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่ชอบฟังนิทาน เพราะนิทานให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และตอบสนองความต้องการของเด็ก กิจกรรมการเล่นหาค้นหา จึงเป็นกิจกรรมที่เด็กชอบ นิทาน จึงเปรียบเสมือนเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กสนใจ ซึ่งความสนใจนี้เป็นแรงจูงใจภายในที่มีคุณภาพผลักดันให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ใคร่เรียนนำไปสู่ความงอกงามและพัฒนาในทุกด้าน (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2543: 42) ถ้าผู้เล่ามีเทคนิคในการเล่นหาค้นหาที่ดี เด็กจะติดตามเนื้อเรื่องในนิทานอย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องมีการบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีทางสังคม ของแบนดูรา ที่ชี้ให้เห็นว่า กระบวนการสนใจมีผลต่อการรับรู้ ถ้าเด็กมีความสนใจจะเกิดการรับรู้ได้ดี (สุภัค ไหวหากิจ. 2544: 61) ครู จึงสามารถสอดแทรกเนื้อหาและข้อความรู้ ที่ต้องการสอนเด็กลงไปนิทานตามจุดประสงค์ที่ต้องการได้ เป็นการเรียนรู้แบบแทรกซึม ซึ่งในที่นี้ ผู้วิจัยมีจุดประสงค์ที่จะให้เด็กได้มีพัฒนาการทางจริยธรรม จึงได้สอดแทรกเนื้อหาดังกล่าวดลงไปนิทาน ทำให้เด็กได้รับเนื้อหาความรู้และได้ปฏิบัติกิจกรรมที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรม ที่ปรากฏในนิทาน โดยไม่รู้สึกรู้ว่าถูกบังคับ เด็กจึงเรียนรู้สนุกสนานและไม่เครียด เป็นผลดีต่อการพัฒนาการของเด็ก สอดคล้องกับ น้ำฝน ปิยะ (2541: 20 – 24) กล่าวว่า นิทานสามารถนำมาใช้สอนตามจุดประสงค์ที่ผู้วิจัยต้องการได้ โดยเฉพาะด้านคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2522: 45) กล่าวว่าการเล่นหาค้นหาที่มีตัวแบบที่ดี โดยมีจุดมุ่งหมาย ให้เด็กได้เลียนแบบพฤติกรรมของตัวละครนั้นๆ เป็นวิธีการที่เด็กเกิดการเรียนรู้ทางสังคมที่ดี เพื่อปลูกฝังจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก โดยการเรียนแบบจากตัวละครที่ดี ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่องสวัสดี เนื้อหาสาระเน้นจริยธรรมด้านการพูดไพเราะ พบว่า เมื่อผู้เรียนฟังนิทานแล้วเด็ก 8 คน ที่ทำได้เมื่อพบคุณครูก็จะทักทายกันพร้อมกับพูด สวัสดีค่ะ สวัสดีครับ เมื่อเด็กพูดได้ไพเราะก็จะให้เด็กติดสติ๊กเกอร์ เด็กดีใจและภาคภูมิใจมาก พูดกับคุณครูว่าหนูจะเป็นเด็กดีและเชื่อฟังคำสอนของคุณครูค่ะ

อีกประการหนึ่งที่ทำให้เด็กพัฒนาจริยธรรมมากขึ้นเพราะ กิจกรรมการเล่นหาค้นหา เป็นกิจกรรมสงบ และผ่อนคลาย เด็กจะมีสมาธิในการรับรู้สิ่งต่างๆ ดังเช่น งานวิจัยของ พัชรี เจตนเจริญรักษ์ (2537: 65 - 70) ที่ได้ศึกษาพบว่า กิจกรรมที่เตรียมให้เด็กสงบนั้น มีผลต่อการรับรู้ของเด็ก ทำให้เด็กมีความสนใจในการรับรู้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยการพัฒนาจริยธรรม พบว่า เมื่อร่างกายและจิตใจอยู่ในสภาพที่สงบและผ่อนคลาย มนุษย์จะสามารถรับรู้ข้อมูลและสามารถจดจำสิ่งต่างๆ ได้ดี (นกเนตร ธรรมบวร. 2544: 10 - 12) โดยเฉพาะลักษณะและเนื้อหาของนิทานที่ผู้วิจัยใช้ในการจัดกิจกรรมการเล่นหาค้นหาพัฒนาการจริยธรรม มีเนื้อหาสาระในการส่งเสริมจริยธรรมชัดเจน ประกอบกับสื่อที่ใช้ในการเล่นหาค้นหา ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้เนื้อหาของนิทานมีความชัดเจนและน่าสนใจ และจากการจัดกิจกรรม พบว่า เด็กมี

ความสนใจ และร่วมมือในการจัดกิจกรรม จึงทำให้เด็กได้รับข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการจริยธรรม ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการพูด และด้านการกระทำ ที่สอดคล้องกับนิทานที่เล่า และระหว่างการเล่า ผู้วิจัยจะถามคำถามตามจุดประสงค์ของนิทานแต่ละเรื่อง ทำให้เด็กได้คิดและตอบคำถามที่ปรากฏอยู่ในนิทาน เด็กจึงเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากการกระทำ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ดังที่ พือาเจท์ ได้กล่าวว่า เด็กในวัยนี้จะเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงหรือสิ่งที่เป็นรูปธรรม ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่อง มดกับนกพิราบ ครูถามว่า นกพิราบช่วยชีวิตใครไว้ได้ เด็กตอบว่า นกพิราบช่วยชีวิตมดไว้ได้คะ และอีกเรื่องหนึ่งที่แสดงพฤติกรรมที่ชัดเจนว่าเด็กสนใจพฤติกรรม คือ การช่วยเหลือ พบว่า เด็กหญิงกัญญาณัฐ กอมั่งคั่ง เป็นเด็กดี มีจริยธรรมเรียบร้อย ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เช่น เห็นคุณครูมาขี่เขาไปสวัสดิ์คะ คุณครูและช่วยถือของให้คุณครู ถ้าเห็นน้องเดินมาก็จะเข้าไปจูงน้องและหิ้วกระเป๋าให้น้องพาไปส่งที่ห้องเรียน แล้วกลับมาบอกกับคุณครูว่าหนูไปส่งน้องมาแล้วคะ คุณครูบอกว่าน่ารักมากคะ แล้วคุณครูก็ให้ติดสติ๊กเกอร์ เด็กดีใจและภูมิใจมากที่ได้ทำความดี

การสรุปหลังการเล่านิทาน ในการจัดกิจกรรมการเล่านิทานทุกครั้ง เมื่อเล่านิทานจบจะต้องมีการปฏิบัติกิจกรรม เช่น การพูดให้ไพเราะหรือการช่วยเหลือ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้นให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านการพูด และด้านการกระทำ เด็กจึงได้ทบทวนและนำเนื้อหาความรู้ที่ได้รับจากนิทานมาใช้ โดยการปฏิบัติกิจกรรมที่แสดงออกถึงสิ่งที่เรียนรู้ออกมาเป็นการกระทำ กิจกรรมทางจริยธรรม และเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เด็กสามารถจดจำได้นาน ดังที่ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541: 17) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนสุดท้ายของการเล่านิทานทุกครั้ง ควรมีการสรุปเรื่องด้วยคำถาม เกี่ยวกับประเด็นสาระสำคัญของเรื่องลักษณะตัวละคร ตัวแสดงในเรื่อง ความรู้ และคำสอนที่ได้จากเรื่อง เพื่อให้เด็กได้ติดตามทบทวนและเก็บข้อมูล ความรู้จากนิทาน เป็นการย้ำเตือนทำให้เด็กจดจำได้ดี ตัวอย่างเช่น คำสอนว่า เมื่อผู้ใหญ่ให้ของหรือทำอะไรให้เรา เราควรพูดว่า ขอขอบคุณหรือขอบคุณครับ เด็กนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อคุณแม่ให้เงินมาโรงเรียนเด็กๆ ก็ต้องสวัสดิ์พร้อมกับพูดว่าขอบคุณคะ

การติดตามผลเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เด็กพัฒนาจริยธรรมจากสังเกต พฤติกรรมเด็กในการประเมินตนเองตามสภาพจริง ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับโดยให้เด็กประเมินตนเอง และมีสติ๊กเกอร์เป็นตัวสื่อให้เด็กสนุกกับการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้ตนเองและทบทวนจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2547: 235) การประเมินตามสภาพจริงเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กได้ตามความเป็นจริง สำหรับการประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมิน เพื่อมุ่งให้เด็กลงมือปฏิบัติจริงส่งเสริมและเปิดโอกาสให้เด็กพบกับความสำเร็จทุกขั้นตอน โดยมีเกณฑ์การประเมินที่หลากหลาย โดยครอบคลุมลักษณะสภาพของการทดสอบ รูปคำถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการประเมินตามสภาพจริงมีหลายวิธี อาทิ การสังเกต การพูดคุย เป็นต้น ซึ่งในการวิจัยนี้ ให้เด็กประเมินตนเอง ซึ่งข้อดีคือ นิทานช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความประทับใจในเรื่องราว และตัวละครในนิทาน สร้าง

ประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับเด็ก เด็กทำได้เพราะเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตและเปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และเห็นการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง เด็กจะเกิดการเรียนรู้มากขึ้น

2. พัฒนาจริยธรรมรายด้านหลังการทดลอง พบว่า 3 ด้าน คือ ด้านการพูดเพราะการพูดไม่โกหก และการช่วยเหลืออยู่ในระดับดีมาก ยกเว้นจริยธรรมด้านความก้าวร้าวอยู่ในระดับดี ซึ่งเปลี่ยนแปลงจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นไปได้ว่าความก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้กับเด็กปฐมวัย และเด็กอาจเรียนรู้มาจากสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ ซึ่งพฤติกรรมนี้ พรอยต์ได้กล่าวถึงเรื่องของจิตใจและการปลุกฝังจากพ่อแม่ ซึ่งเป็นมาตรฐานของแต่ละบุคคล (จิราภรณ์ อารยะรังษฤษฎ์. 2539: 57) จากลักษณะเด็กของโรงเรียนบุรารักษ์ ที่เป็นกลุ่มทดลองมาจากครอบครัวที่พ่อแม่มีอาชีพรับจ้างในโรงงาน ซึ่งต้องทำงานหนักและบางคนทำงานเป็นกะ โอกาสที่จะมีเวลาให้คำสั่งสอนหรือแนะนำน้อยลง แม้ว่าเนื้อหาของนิทานจะเน้นสาระแล้วก็ตาม ทฤษฎีโคลเบิร์ต กล่าวว่าเด็กปฐมวัยจะต้องมีการเรียนการสอนที่เน้นการวางเงื่อนไขเป็นสำคัญ

ส่วนพฤติกรรมด้านการพูดเป็นพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงมากเป็นอันดับแรก อาจเป็นไปได้ว่า เด็กในช่วงปฐมวัยนี้รับรู้และการเรียนรู้เร็ว การฟังนิทานจึงทำให้เด็กสามารถพัฒนาภาษาและความคิด ประกอบกับเด็กได้มีส่วนร่วมในการเล่านิทาน จึงทำให้เด็กซึมซับการเรียนรู้มากขึ้น (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2541: 11) และที่สำคัญในกลวิธีการเล่าของผู้วิจัย ได้เห็นกระบวนการถามตอบ การแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุปทำให้เด็กได้กล่าวพูดและฝึกการใช้จริยธรรมด้านการพูดไปในตัวเด็ก ๆ ที่ฟังนิทานจะถูกกล่อมเกลียดด้วยเนื้อหาในนิทานที่มีสาระส่งเสริมคุณธรรมที่ทำให้มีจริยธรรมดีงามมากยิ่งขึ้น (เกริก ยूनพันธ์. 2539: 55) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กไปสู่การพัฒนาจริยธรรมจากนิทานสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภัต ไหวหากิจ (2544) ที่กล่าวว่านิทานมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของเด็ก ในนิทานจะสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมตามสิ่งต่างๆที่ปรากฏอยู่ในนิทาน เด็กจึงเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากการกระทำ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก พฤติกรรม ที่เป็นการพูด และการกระทำ จะส่งผลให้เด็กได้กระทำมากกว่าการพูด เพราะการกระทำจะปรากฏเด่นชัดกว่าการพูด

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการฟังนิทาน พบว่า ใน 2 สัปดาห์แรก เด็กยังขาดสมาธิและขาดความสนใจในการฟังนิทาน ครู จึงหาวิธีการใหม่ โดยให้เด็กมีส่วนร่วมในการเล่นบทบาทสมมติ พบว่า สัปดาห์ต่อมาเด็กจะสนใจมากขึ้น เพราะครูนำมกฏ หวีสัตว์ต่างๆ มาให้เด็กใส่เพื่อแสดงเป็นตัวละครในนิทานเรื่องนั้นๆ เด็กรู้สึกตื่นเต้นและอยากออกมามีส่วนร่วมแสดงมากขึ้น

จะได้เห็นอารมณ์และความรู้สึกที่เด็กแสดงออกมาทำให้เด็กตื่นเต้นและกล้าพูด กล้าซักถาม สามารถตอบคำถามครูได้

2. การติดตามผลเด็กทำได้โดยการที่เด็กได้ปฏิบัติจริงหลังจากเล่านิทานจบ ครูคอย สังเกตพฤติกรรมของเด็ก และจะเห็นการปฏิบัติจริงของเด็กเกี่ยวกับด้านการพูดและด้านการ กระทำ เด็กๆ จะปฏิบัติได้ดี เช่น ด้านการพูด เด็กจะพูดได้ไพเราะมากขึ้น ด้านการกระทำ เด็ก จะปฏิบัติตนในการดูแลและให้ความช่วยเหลือน้องๆ และเพื่อนคนอื่นๆ ดีขึ้นมาก ครูก็จะให้เด็ก ตีตสติกเกอร์ เมื่อเด็กได้ทำความดี ในช่วงสัปดาห์ต่อมาก็พบว่าเด็กมีพัฒนาการในแต่ละด้านดี ขึ้นหลังจากทำการทดลอง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ควรคำนึงถึงลักษณะของสื่อที่ใช้ประกอบในการทำ กิจกรรม เช่น ถ้าใช้ภาพประกอบการเล่านิทาน ภาพจะต้องมีขนาดกว้าง 11 นิ้ว ยาว 15 นิ้ว เด็ก จะมองเห็นได้ชัด และเป็นการจูงใจเด็กในการฟังนิทาน

2. การจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ควรคำนึงถึงระยะเวลาในการจัดกิจกรรมต้องมีความ เหมาะสมกับวัยของเด็ก และขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กในขณะที่ฟังนิทาน เด็กอายุ 5 – 6 ปี ระยะเวลาในการเล่ารวมทั้งกิจกรรมประมาณ 20 นาที

3. กิจกรรมการติดตามผล ครูจะต้องสังเกตพฤติกรรมที่เด็กปฏิบัติจริง โดยครูคอย สังเกตพฤติกรรมเด็กในขณะที่ทำกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ เด็กสามารถแสดงพฤติกรรม เด่นชัดในด้านการพูดและกระทำ เช่น ด้านการพูดเด็กจะพูดได้ไพเราะ และจะไม่พูดโกหก ส่วน ด้านการกระทำเด็กจะเป็นคนไม่ก้าวร้าว มีนิสัยดี และจะช่วยเหลือผู้อื่น ผลข้างเคียงที่ได้ตามมา จะทำให้เด็กเป็นคนดีมีความซื่อสัตย์และเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น เมื่อเห็นเด็กเดินมาทำกระเป๋ าหล่นก็เก็บแล้วนำไปส่งครูหาเจ้าของ ถือว่าเด็กได้ทำความดีแล้ว เพราะเด็กมีความซื่อสัตย์ ก็ จะให้เด็กตีตสติกเกอร์

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานกับการ จัดกิจกรรมรูปแบบอื่น เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย

2. ควรมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับการสร้าง “นิทาน” สำหรับการพัฒนา จริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย เช่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์ และการให้อภัย เป็นต้น

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริง ประกอบการทำกิจกรรมอื่น เพื่อ ดูผลการเรียนรู้ของเด็ก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรภัสสร ประเสริฐศักดิ์. (2539). ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชิงเหตุผลและคำถามเชิงเปรียบเทียบ. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). แนวทางการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- . (2540). หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- . (2541). กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). คำบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่เน้นความมีวินัยและความเป็นประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กันยา สุวรรณแสง. (2538). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2541, เมษายน). การเล่านิทาน. การศึกษาปฐมวัย. 2(2): 10 - 19.
- . (2543). การสอนแบบจิตปัญญา: แนวการใช้ในการสร้างแผนการสอนระดับอนุบาลศึกษา. กรุงเทพฯ: สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2545). รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ: เอดิชั่นเพรสโปรดักส์.
- . (2547). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอดิชั่นเพรสโปรดักส์.
- กุลวรา ชูวงศ์ไพโรจน์. (2535). เทคนิคการเล่านิทาน. ใน เทคนิคนวัตครูคู่แ่เด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร.
- เกริก ยุ้นพันธ์. (2539). การเล่านิทาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ขวัญแก้ว ดำรงค์ศิริ. (2539). ผลการใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยเน้นจุดประสงค์ที่มีต่อความพร้อมทางด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์. (2540, กรกฎาคม - กันยายน). นักเล่านิทานสร้างนักอ่าน. สารพัฒนาหลักสูตร. 16(130): 44 – 47.

- จันทร์เพ็ญ สุภาพล. (2535). การควบคุมพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคุมกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- (2538). การศึกษาพฤติกรรมทางสังคมของการศึกษาปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบดนตรีและนิทานประกอบภาพควบคุมกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิราภรณ์ วสุวัต. (2540). การพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาลตามแนวคอนสตรัคติวิสต์โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงสร้าง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จิราภรณ์ อาระยะรังษฤษฎ์. (2539). พัฒนาการทางด้านจริยธรรมของเด็ก. วารสารแนะแนว. 30(162): 53 – 59.
- ชวนพิศ ทองทวี. (2536). เอกสารประกอบการเรียนวิชาศึกษา 122 : จิตวิทยาการศึกษา. มหาสารคาม: วิทยาลัยครูมหาสารคาม.
- ถวิล ธาราโกชน. (2541). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- ทัศนีย์ อินทรบำรุง. (2539). วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นก่อนกลับบ้าน. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธีราพร กุลนันทน์. (2544). การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. นครสวรรค์: สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- นกเนตร ธรรมบวร. (2544). การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2544). การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- น้ำฝน ปิยะ. (2542, เมษายน). การปลูกฝังวินัยด้วยนิทานที่ครูแต่งขึ้นเอง. การศึกษาปฐมวัย. 2(2): 20 – 24.
- บัญชา แสนทวี. (2541, ธันวาคม). การศึกษารูปแบบเชิงเหตุผลของตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของครูผู้สอนในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ. วารสารวิชาการ. 1(12): 58 – 65.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2521). การวัดและประเมินผลการศึกษา: ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2521). เอกสารประกอบการสอนสถิติการศึกษา วัดผล 302.
กรุงเทพฯ: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2521). สถิติการศึกษารุ่นใหม่. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2543, พฤศจิกายน). การประมาณค่าความเชื่อมั่นสำหรับแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์
ชนิดเลือกตอบที่ประกอบด้วยความยากง่ายข้อต่างกัน. *สอ. ประเทศไทย*.
3(2):123 – 147.
- (2544). การวัดและประเมินผลการศึกษา : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ:
อักษรเจริญทัศน์.
- เบญจพร สมานมาก. (2540). ผลของการจัดกิจกรรมละครส่งเสริมจริยธรรมและการสนทนา
เสริมจริยธรรมที่มีต่อการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.
(การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ประไพพรรณ ภูมิวิมลสาร. (2543). พัฒนาการวัยเด็ก. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรม
วัยเด็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2535). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- พจมาน เทียมมนัส. (2539). ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์การเล่นหัตถ์ประกอบการแสดงละครสร้างสรรค์และประกอบการวาด
ภาพ. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรี เจตน์เจริญรักษ์. (2537). ความสนใจในการรับรู้ของเด็กปฐมวัยจากการใช้เทคนิค
การเตรียมเด็กให้สงบ (การเก็บเด็ก). ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรี ไชยะสนิท. (2535). เอกสารประกอบการจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อมระดับก่อน
ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- พัชรี สอนแก้ว. (2545). จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
ดวงกมล.
- พิชญ์ ขำมา. (2543). ผลของการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ของ
เด็กวัยอนุบาลโดยใช้การอภิปรายเพื่อแก้สถานการณ์ที่มีข้อขัดแย้งทางจริยธรรม
ในนิทานที่มีสองแพร่ง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- เพ็ญแข พุ่มพิมล. (2545). รายงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพุทธศาสนาที่เน้นการพัฒนาศักยภาพแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองนครนายก สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก.
- ภารดี ศรีประยูร. (2542). รูปแบบการเล่านิทานทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟังและ ความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร. (2547, เมษายน). การปลูกฝังจริยธรรมเด็กปฐมวัย. วารสาร การศึกษาปฐมวัย. 8(2): 9 – 13.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: เอพี กราฟฟิกส์ ดีไซน์.
- ราตี ทองสวัสดิ์. (2539). เอกสารอบรมเชิงปฏิบัติการ กลยุทธ์การสอนอนุบาล. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- (2540, กรกฎาคม). การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็ก 3 – 6 ขวบ. วารสารการศึกษาปฐมวัย. 1(3): 19 – 28.
- วรภรณ์ รักวิจัย. (2535). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- วันเนาว์ ยูเต็น. (2542). นิทานคือชีวิต. กรุงเทพฯ: องค์การคำคุณุสภาค.
- วารี นิยมธรรม. (2536). ผลการใช้เทคนิคแม่แบบจากนิทานชาดกเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วาไร เพ็งสวัสดิ์. (2542). รายงานการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย. สกลนคร: โปรแกรมวิชาการวัดผลการศึกษาคณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- วาสนา พรหมทอง. (2544). การศึกษาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายตามปัจจัยพื้นฐานของผู้ปกครองครอบครัวชาวประมง. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีธรรม ธนะภูมิ. (2535). พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2539). การวัดและประเมินผล. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์.
- ส. วาสนา ประवालพฤษ. (2535, กันยายน – ธันวาคม). การวัดจริยธรรม. การวัดผลทางการศึกษา. 14: 5 – 12.
- (2539, มกราคม-เมษายน). การประยุกต์ใช้การวัดและประเมินความสามารถจริงในการเรียนการสอน. การวัดผลการศึกษา. 17(51): 33.

- สดใส ชนะกุล. (2538). ผลการจัดกิจกรรมวาดภาพนอกชั้นเรียนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ และการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมใจ บุญอุรพิภิญโญ. (2539, ตุลาคม). นิทานสำหรับคุณหนู. การศึกษา กทม. 20(1): 7-10.
- สมใจ ลักษณะ. (2539). การศึกษาความมุ่งมั่นของอาจารย์ในการส่งเสริมการพัฒนาทาง จริยธรรมที่แทรกในกิจกรรมการสอนและคุณลักษณะด้านจริยธรรม.
- สมศักดิ์ ปริบูรณ์. (2542). นิทานความสำคัญและประโยชน์. สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. 2: 47 – 64.
- สันทพัฒน์ อรุณธาริ. (2542). นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย: โปรแกรมวิชาการศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2539). คู่มือประเมินพัฒนาการเด็กระดับ ก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- (2541). คู่มือการจัดกิจกรรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ระดับก่อน ประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). การวัดและประเมินแนวใหม่: เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชา จันทน์เอม. (2539). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- (2542). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภัค ไหวหากิจ. (2544). เปรียบเทียบการรับรู้วัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด กิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุริยะ รูปหมอก. (2546). มารูจักจริยธรรมกันก่อนที่จะนำไปสอนเด็ก. วารสารวิชาการ. 63 – 65.
- เสาวนีย์ จันท์ที. (2546). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากธรรมชาติตามรูปแบบจิตปัญญา ที่มีต่อการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวลักษณ์ อนุจิตย์. (2542). การพัฒนาโปรแกรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะ สำหรับเด็กอนุบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- Amoriggi, Helen Delores. (1981). The Effect of Story Telling on Young Children's Sequencing Ability. *Dissertation Abstracts International*. 49(6): 1366A – 1367A.
- Box, J.A. (1990). *The Effect of Shared Reading Experience on Head Start Children's Concept about Print and Story Structure*. Ed.D. Dissertation, University of Alabama at Birmingham.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. 5th ed. New York: Harper Row.
- DeVries, R.; Reese - Learned, H.; & Morgan, D. (1991). *Sociomoral Development Indirect Instruction, Eclectic, and Constructivist Kindergarten : A Study of Children's Enacted Interpersonal Understanding*. *Early Childhood Research Quarterly*. 6: 473 – 517.
- Dixon, D.; Johnson. J.; & Salts, E. (1977, June). Training Disadvantaged Preschoolers on Various Fantasy Activities : Effect on Cognitive Function and Impulse Control. *Children Development*. 48(2): 267 – 277.
- Gesell, A. (1940). *The First Five Years of life : A Guide to the Study of the Preschool Child*. New York: Harper.
- Gesell, A.L. (1943). *Infant and Child the Culture of Today; the Guidance of Development in Home and Nursery School*. New York: London.
- Gesell, A.; & F.L.I. (1946). *The Child from Five to Ten*. New York : Harper and Brothers.
- Gullo, D.F. (1994). *Understanding Assessment and Evaluation in Early childhood Education*. New York: Teacher College Columbia University.
- Kohlberg, L. (1976). Moral Stages and Moralization : The Cognitive Development Approach, in *Moral Development and Behavior : Theory Research and Social Issue*. Edited by Lickona, T. p. 355. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Kontos, S. (1985, September). Congruence of Parent and Early Childhood Staff Perception of Parenting. *Psychological Abstract International*. 27(9): 2478.
- Piaget, J. (1960). *The Moral Judgment of child*. Illinois: The Free Press.
- Piaget, J. and Inhelder, B. (1969). *The Psychology of the children*. New York : Weaver, Helen, Basic Books.
- Morrison, G.S. (1998). *Early childhood education today*. 7th ed. New Jersey: Prentice Hall, Inc.

Rosemond, J. (1990, November). Saying no to Infant Exercise Classes. *Better Homes and Gardens*. 168(11): 72 – 75.

Salt, Eli, David Dixon and James Johnson. (1977, June). Training Disadvantaged Preschoolers on Various Fantasy Activities : Effects on Cognitive Functioning and Impulse Control. *Child Development*. 48(2): 367 – 380.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คู่มือการใช้แบบทดสอบการพัฒนจริยธรรมของเด็กปฐมวัย
แบบทดสอบการพัฒนจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรม

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบทดสอบ วัดการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ซึ่งวัดเฉพาะด้านการพูด และด้านการกระทำ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 (5 - 6 ปี)
2. ในการดำเนินการทดสอบ ให้มีผู้ดำเนินการทดสอบ จำนวน 1 ท่าน และผู้ช่วยดำเนินการทดสอบจำนวน 1 คน สำหรับดูแลและอำนวยความสะดวกให้ผู้รับการทดสอบสามารถปฏิบัติให้ถูกต้องตามคำอธิบายของผู้ดำเนินการทดสอบ
3. แบบทดสอบทั้งหมด จำนวน 4 ชุด มีลักษณะเป็นตัวเลือกให้ตอบ โดยผู้ทดสอบจะอ่านให้ฟังและให้เด็กตอบ คำตอบที่ถูกต้องที่สุด

คำแนะนำการใช้แบบทดสอบ

1. ลักษณะทั่วไปของแบบทดสอบประกอบด้วยแบบทดสอบจำนวน 4 ชุด
 - ชุดที่ 1 แบบทดสอบวัดการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดไพเราะ จำนวน 5 ข้อ
 - ชุดที่ 2 แบบทดสอบวัดการพัฒนาจริยธรรมด้านการพูดไม่โกหก จำนวน 5 ข้อ
 - ชุดที่ 3 แบบทดสอบวัดการพัฒนาจริยธรรมด้านการไม่ก้าวร้าว จำนวน 5 ข้อ
 - ชุดที่ 4 แบบทดสอบวัดการพัฒนาจริยธรรมด้านการช่วยเหลือ จำนวน 5 ข้อ
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดสอบ
 - กำหนดให้ทำแบบทดสอบข้อละ 1 นาทีโดยประมาณ
3. การตรวจให้คะแนน
 - 3.1 ข้อที่ตอบถูก ให้ 1 คะแนน
 - 3.2 ข้อที่ตอบผิดให้ 0 คะแนน
4. การเตรียมการก่อนสอบ
 - 4.1 สถานที่สอบ

สถานที่สอบ ควรเป็นห้องที่มีสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่เอื้ออำนวยต่อผู้รับการสอบ เป็นต้น มีแสงสว่างเพียงพอ เก้าอี้ จัดให้เหมาะสมกับผู้รับการทดสอบและไม่เสียงดังจนเกินไป
 - 4.2 ผู้ดำเนินการทดสอบต้องทำหน้าที่อ่านข้อสอบ ให้ผู้รับการทดสอบฟังและทำ ดังนั้น จึงต้องอ่านคู่มือในการทดสอบแต่ละตอนให้เข้าใจ เพื่อให้คุ้นเคยกับสิ่งที่ต้องปฏิบัติในการดำเนินการทดสอบ
 - 4.3 อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้

การเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการทดสอบ

4.3.1 แบบทดสอบวัดการพัฒนาจริยธรรมที่ได้รับการตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว จำนวนเท่ากับผู้รับและทดสอบเขียนชื่อ - นามสกุล ของผู้รับการทดสอบไว้ให้พร้อม รวมทั้งแบบทดสอบที่เป็นตัวอย่าง สำหรับผู้ทำการทดสอบและสำรองบ้างตามสมควร

4.3.2 ดินสอดำ เพื่อใช้ในการทำแบบทดสอบ

4.3.3 นาฬิกาจับเวลา 1 เรือน

4.4 การเตรียมตัวผู้รับการทดสอบ

4.4.1 ก่อนดำเนินการทดสอบ ให้ผู้ช่วยดำเนินการทดสอบนำผู้รับการทดสอบไปปรับการทดสอบไปทำธุระส่วนตัว เป็นต้น ว่าดื่มน้ำ และเข้าห้องน้ำให้เรียบร้อย

4.4.2 เมื่อผู้ดำเนินการทดสอบ หาผู้รับการทดสอบมาถึงสถานที่สอบ หลังจากทำธุระส่วนตัวเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ดำเนินการทดสอบทักทายพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคย และไม่ทำให้ผู้รับการทดสอบกังวล และพร้อม จึงเริ่มทำการทดสอบ

5. ข้อปฏิบัติในแบบทดสอบ

5.1 ในการออกคำสั่งให้ผู้รับการทดสอบทำแบบทดสอบดำเนินการทดสอบต้องใช้คำพูดที่ชัดเจนเป็นธรรมชาติ

5.2 เมื่อดำเนินการทดสอบเสร็จในแต่ละชุด ต้องให้ผู้รับการทดสอบหยุดพัก เช่น ดื่มน้ำ หรือไปเข้าห้องน้ำ หรือเปลี่ยนอิริยาบถ ประมาณ 5 นาที

5.3 ในขณะที่ทำการทดสอบผู้ช่วยดำเนินการทดสอบต้องดูแลผู้รับการทดสอบทุกคนให้เรียบร้อยอยู่เสมอ

5.4 การให้ผู้เข้ารับการทดสอบทำแบบทดสอบในแต่ละชุด ผู้ดำเนินการทดสอบต้องมีวิธีการจูงใจ ระวังใจ ผู้รับการทดสอบสนใจและตั้งใจทำแบบทดสอบ ซึ่งในบางช่วงอาจเอาเทคนิควิธีการ ทำให้ผู้รับการทดสอบคลายความเมื่อยล้า มาให้สอดแทรกได้บ้าง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมเป็นสำคัญ

5.5 ในการทดสอบแต่ละครั้ง ผู้ดำเนินการทดสอบต้องคำนึงถึงระยะเวลาที่ใช้ในการทำแบบทดสอบ ซึ่งควรให้ผู้รับการทดสอบ ทดสอบติดต่อกันนานเกินกว่าครึ่งละ 30 นาที

แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ชุดที่ 1 การพูดไพเราะ

เด็กชาย/เด็กหญิง นามสกุล ชั้น อ. 3/... เลขที่

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

1. เมื่อคุณแม่วิ่งเรียกเด็กๆ ว่าอยู่ที่ไหน เด็กจะขวานรับว่าอย่างไร
 ถูก เด็กหญิง อยู่ที่นี่ค่ะ เด็กชาย อยู่ที่นี่ครับ
 ผิด มาแล้ว เล่นอยู่ค่ะ อยู่ที่สวน กำลังมาครับ
2. เมื่อไหร่นักเรียนควรกล่าวคำว่าขอบคุณ
 ถูก ผู้ใหญ่ให้ของ พ่อแม่ให้ของ ครูให้กินข้าว
 ผิด ไม่ทราบค่ะ ไม่ทราบครับ เฉยๆ ตอนเช้า ตอนเย็น
3. เด็กๆ จะใช้คำแทนตัวเอง เมื่อต้องพูดกับเพื่อนๆ ที่สนิทว่าอย่างไร
 ถูก ใช้ชื่อตัวเอง ผม ฉัน เธอ
 ผิด กู มึง เอ็ง ข้า เค้า
4. เมื่อเด็กๆ พบผู้ใหญ่ที่ไม่ใช่ครูหรือพ่อแม่ ต้องทักทายว่าอย่างไร
 ถูก สวัสดีค่ะคุณลุง สวัสดีค่ะคุณป้า สวัสดีค่ะคุณครู
 ผิด ไม่ทักทาย หลบ ไม่รู้ เฉย
5. ถ้าเพื่อนเดินชนเด็ก เด็กจะพูดกับเพื่อนคนนั้นว่าอย่างไร
 ถูก เดิน เฉย เพื่อนขอโทษไม่เป็นไร ขอโทษนะ
 ผิด ด่า ว่าเพื่อน ชนตอบ ฟ้องครู เพื่อนทำนองๆทำไม

แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ชุดที่ 2 การพูดไม่โกหก

เด็กชาย/เด็กหญิง นามสกุล ชั้น อ. 3/... เลขที่

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

- เมื่อเด็กๆ ทำแก้วหล่นแตก แล้วคุณครูถาม เด็กๆ จะพูดว่าอย่างไร
 ถูก มันหลุดมือ หนูทำแตกค่ะ
 ผิด ไม่ได้ทำค่ะ ไม่ได้ทำครับ ขอโทษ หนูจะกวาด
- ถ้าหนูทำน้ำหกในห้อง ครูถามว่าน้ำมาจากไหน หนูตอบว่าอย่างไร
 ถูก หนูทำน้ำหกค่ะ
 ผิด หนูไม่รู้ หนูไม่ได้ทำ ที่โรงเรียน น้องทำ ต้องเช็ค เพื่อนวิ่งชน
- คุณแม่ให้เด็กๆ เอาเงินไปซื้อของ แล้วมีเงินทอน แต่หนูยังไม่ได้คืนเงินคุณแม่
 เมื่อคุณแม่ถามหนูจะตอบว่าอย่างไร
 ถูก ไม่เหลือครับ ไม่เหลือค่ะ หนูไม่ได้เงินทอนมา
 ผิด เอาไปซื้อขนมแล้ว ลืม หาย หนูไม่รู้ อยู่ในกระเป๋า
- แป้งแอบเด็ดดอกกุหลาบที่คุณยายรักมากไป คุณยายถามแป้งว่าเด็ดดอกกุหลาบของ
 คุณยายหรือเปล่า ถ้าเด็กๆ เป็นแป้งเด็กๆ จะตอบว่าอย่างไร
 ถูก หนูเด็ดเองค่ะ แป้งเด็ดค่ะ
 ผิด ไม่ทราบค่ะ ไม่ทราบครับ เปล่า น้องเด็ด
- คุณครูให้เด็กๆ นำส้มมาโรงเรียนคนละ 1 ผล แต่เด็กๆ ลืมเอาส้มมา เด็กๆ จะทำอย่างไร
 ถูก ไม่ได้เอามา ลืมเอามา ผมลืมครับ
 ผิด ขอยืมเพื่อน ขอเพื่อน บอกเพื่อน

แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ชุดที่ 3 การไม่ก้าวร้าว

เด็กชาย/เด็กหญิง นามสกุล ชั้น อ. 3/... เลขที่

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

1. ถ้าเพื่อนพุดหยาบคายกับหนู หนูจะอย่างไร
 ถูก เจยๆ เดินหลบไป ไม่ได้เถียง
 ผิด ตำตอบ ฟังครู ตบปาก ไปฟ้องคุณครู
2. ถ้าเพื่อนทำให้หนูไม่พอใจหนูจะอย่างไร
 ถูก ขอเปลี่ยนกับเพื่อน
 ผิด ตำ กระแทกเพื่อน โกรธ ฟ้องคุณครู หาเพื่อนใหม่ ไม่สนใจเพื่อน
3. ให้ยกนิสัยเพื่อนที่นิสัยดีและไม่ดี มาคนละ 1 คน
 ถูก พุดไพเราะ ไม่เกรงเพื่อน
 ผิด ตำเพื่อน ดีเพื่อน เกรงเพื่อน
4. ถ้าหนูถูกเพื่อนแย่งของ จะอย่างไร
 ถูก บอกครู ถ้าแบ่งได้แบ่งให้
 ผิด ดีเพื่อน บอกเพื่อน แย่งมา
5. ครูให้หนูสลับที่นั่ง แต่หนูต้องนั่งกับคนที่ไม่ชอบ หนูจะอย่างไร
 ถูก บอกครู ทนเขา
 ผิด นั่งด้วยแต่ไม่พุดด้วย ย้ายที่กับเพื่อน

แบบทดสอบการพัฒนาจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ชุดที่ 4 การช่วยเหลือ

เด็กชาย/เด็กหญิง นามสกุล ชั้น อ. 3/... เลขที่

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

1. ถ้าครูจัดห้องเรียนต้องจัดโต๊ะ เก้าอี้ หนูจะอย่างไร
 ถูก ต้องช่วยคุณครูจัด ช่วยยก
 ผิด ไปบอกให้เพื่อนช่วย มองดูเฉย เก็บที่ ยืนดู เล่นกับเพื่อน
2. ในการทำโครงการ มีเศษขยะ อยู่เยอะแยะ หนูจะอย่างไร
 ถูก ช่วยกันเก็บขยะ กวาด เก็บทิ้ง
 ผิด เดินไปเฉย ไม่ใช้หน้าที่ ไม่รู้ ไม่เก็บ
3. ถ้าหนูเห็นเด็กเล็กกำลังไปเล่นน้ำที่บ่อนั้น หนูจะอย่างไร
 ถูก บอกให้ผู้ใหญ่ไปช่วย
 ผิด มองดูเดินไปเลย เรียกขึ้นมา ขอเล่นด้วย
4. เมื่อผู้ใหญ่ถือของมาเยอะมาก เด็กๆ เห็น เด็กๆ จะอย่างไร
 ถูก ให้ไปช่วยผู้ใหญ่ยกของ รีบเข้าไปช่วยถือ
 ผิด มองดู แล้วเดินไป
5. ครูให้ดินน้ำมันเด็กคนละ 1 ก้อน แต่เพื่อนทำขาดไปอีกหน่อย หนูจะอย่างไร
 ถูก ดูแล้วแบ่งให้ได้ก็จะแบ่ง ถ้าแบ่งไม่ได้ให้ไปหาครู
 ผิด บอกเพื่อนว่าขอเราหน่อย

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

อาจารย์ ลัดดาวัลย์ ศรีนิมิตแก้ว	อาจารย์ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีราชมงคลวิทยา กรุงเทพมหานคร
อาจารย์ จิตเกษม ทองนาค	ครู คศ.2 โรงเรียนวัดโตนด แขวงบางหว้า เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
อาจารย์ จรีพร แหวนทอง	ศึกษานิเทศก์ เชี่ยวชาญ ระดับ 9 รับผิดชอบงานการศึกษาปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

ภาคผนวก ค

แผนการจัดกิจกรรมการเล่นที่ครูแต่ง

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สัปดาห์ที่ 1

เวลา 20 นาที

เรื่อง สวัสดิ์

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็ก ๆ พูดคำว่า “สวัสดิ์”
2. เพื่อให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับมารยาทที่พึงปฏิบัติในการสวัสดิ์

การเรียนรู้	กิจกรรม	สื่ออุปกรณ์	การประเมินผล
ขั้นนำ ครูเปิดเพลงสวัสดิ์ให้เด็ก ๆ ร้องตาม ขั้นเรียนรู้ วันนี้เป็นวันที่กระรอกไปโรงเรียน วันแรก พ่อกระรอกและแม่กระรอก ดีใจ ซื้ช็อคโกแลตให้ลูกกระรอก ลูกกระรอกดีใจที่ได้ไปโรงเรียน จึง รีบแต่งตัว พ่อกระรอกและแม่กระรอกจึง พาลูกกระรอกไปส่งที่โรงเรียน ในระหว่างเดินทางไป พ่อแม่ของ กระรอก ทักทายครอบครัวม้าลายว่า “สวัสดิ์จ๊ะ ม้าลาย” ม้าลายจึงตอบว่า “สวัสดิ์เจ้ากระรอก จะไปไหนกัน” พ่อแม่ กระรอกบอกว่า “จะพาไปโรงเรียน” ลูกกระรอกก็สวัสดิ์ม้าลาย เมื่อถึงโรงเรียน คุณครูหมีจึงทักทาย พ่อแม่ ของกระรอกว่า “สวัสดิ์คะ วันนี้ น้องกระรอกมาโรงเรียนแต่เช้านะคะ” น้องกระรอกตอบว่า “สวัสดิ์คะคุณครูหมี” เมื่อคุณครูหมีเดินเข้าห้องเด็กทุกคน กล่าวทักทายคุณครูหมี เมื่อได้เวลาเรียน หนังสือเด็ก ๆ นั่งคอยคุณครูหมีอยู่ใน ห้องเรียนคุณครูหมีเดินเข้ามาในห้อง	- ให้เด็กเข้าแถวเป็น 2 แถว แล้วทำ ท่าทางประกอบ เพลงสวัสดิ์ - ให้เด็กจับคู่เข้าหา กันและจับมือสวัสดิ์ กัน - ให้เด็กทักทาย กล่าวคำสวัสดิ์ คุณครู - ให้นักเรียนร้อง เพลงสวัสดิ์ - ให้เด็กยืนขึ้นเป็น แถว 2 แถว	- วิชชุเทป - เทปเพลงสวัสดิ์- - เนื้อเพลงสวัสดิ์	- สังเกตความสนใจ - สังเกตการร่วม กิจกรรม - สังเกตการตอบ คำถาม

การเล่านิทาน	กิจกรรม	สื่ออุปกรณ์	การประเมินผล
เด็กๆ ยกมือไหว้และกล่าวคำว่า สวัสดีค่ะ สวัสดีครับ คุณครูหมี คุณครูหมีชื่นชมเด็กๆ และอธิบายให้ เด็กฟังว่า สวัสดีเป็นการทักทายและ แสดงความเคารพของคนไทยเมื่อพบกัน ขั้นสรุป เด็กและครูช่วยกันสรุปเนื้อเรื่องของ นิทาน - เมื่อเวลาเจอกันทักทายกัน ควรกล่าว คำว่าอะไร - ใครเป็นคนทักทายพ่อแม่และ กระรอก	แล้วร้องเพลงทำ ท่าทางประกอบ		

เพลงสวัสดี

สวัสดีเธอจำ
เธอและฉัน

เรามาพบกัน
พบกันสวัสดี

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สัปดาห์ที่ 2

เวลา 20 นาที

เรื่อง ปลาหมึกเกอร์

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กเป็นคนไม่ก้าวร้าว
2. เพื่อให้เด็กรู้จักมารยาทที่พึงปฏิบัติโดยการไม่ละเมิดสิทธิ์ผู้อื่น

การเรียนรู้	กิจกรรม	สื่ออุปกรณ์	การประเมินผล
ขั้นนำ ครูเปิดเพลงทะเลแสนงาม	- เด็กทำท่าทางประกอบ - เด็กๆ ทำท่าปลาแหวกว่ายในทะเล	- วิทยูเทป - เทปเพลงทะเลงาม - ที่คาดผมรูปปลา - ที่คาดผมรูปปลาหมึก	- สังเกตการร่วมกิจกรรม - สังเกตความสนใจ - สังเกตการตอบคำถาม
ขั้นเรียนรู้ ในห้องทะเลอันกว้างใหญ่ มีฝูงปลาและสัตว์น้ำต่างๆอาศัยอยู่อย่างสงบสุข แต่ปลาหมึกจะมีนิสัยชอบเกราะจะทำให้ทะเลปั่นป่วนไม่สงบอีกต่อไป เจ้าปลาหมึกชอบเกราะสัตว์ต่างๆที่อาศัยอยู่ในทะเล โดยการพ่นหมึกสีดำใส่ปลาและสัตว์ตัวอื่นๆที่อาศัยอยู่ในทะเล วันหนึ่งขณะที่เจ้าปลาหมึกกำลังแก่งปลาและสัตว์ตัวอื่นๆอยู่ หนุ่ทะเลก็เข้ามาช่วยปลาไว้ได้ โดยหนุ่ทะเลใช้ใบพัดหนวดปลาหมึกไว้แน่น เจ้าปลาหมึกจึงบอกว่า"ปล่อยฉันไปเดี๋ยวนี้ละ"แต่หนุ่ทะเลก็ไม่สนใจ ปลาหมึกถูกมัดอยู่หลายวันปลาหมึกไม่ได้กินอาหารทำให้ในที่สุดเจ้าปลาหมึกก็สำนึกผิดจึงไปขอโทษปลาทั้งหลาย ฝูงปลาก็พากันให้อภัยปลาหมึกและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในห้องทะเล	- ให้เด็กเล่นเกมโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่ม 1 เป็นปลาหมึก กลุ่ม 2 เป็นปลาและให้กลุ่ม 2 พูดยกให้อภัยปลาหมึก		

การเล่านิทาน	กิจกรรม	สื่ออุปกรณ์	การประเมินผล
ขั้นสรุป เด็กและครูร่วมกันสรุปนิทานเรื่องนี้ว่าเมื่อไร เราจะไม่ก้าวร้าวและตอบคำถามครูได้ - ปลาหมึกมีนิสัยอย่างไร - ปลาหมึกถูกมัดไว้เพราะอะไร - เมื่อเด็กๆ แสดงความก้าวร้าวออกมา จะเกิดอะไรขึ้น			

เพลงทะเลแสนงาม

โอ้ทะเลแสนงาม

มองเห็นเรือใบ

หอยทรายงามเห็นปู

กุ้งหอยนานา

ฟ้าสีครามสดใส

เล่นอยู่ในทะเล

ดูซีดูหมีปลา

อยู่ในท้องทะเล

แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

สัปดาห์ที่ 3

เวลา 20 นาที

เรื่อง มดกับนกพิราบ

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กรู้จักการช่วยเหลือ
2. เพื่อให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับมารยาทที่พึงประสงค์ในการช่วยเหลือผู้อื่น

การเล่านิทาน	กิจกรรม	สื่ออุปกรณ์	การประเมินผล
ขั้นนำ เด็กและครูร้องเพลงมด	- ร้องเพลงมด	- หมวกมด - หมวกนกพิราบ - ธนู	- สังเกตการร่วมกิจกรรม - สังเกตความสนใจ
ขั้นเล่านิทาน เช้าวันหนึ่งในฤดูร้อนของป่าแห่งหนึ่ง มีมดน้อยกำลังเดินไปที่ริมลำธารเพื่อกินน้ำ แต่ในขณะที่มันกำลังกินน้ำอยู่ก็ริมลำธาร มดไม่ได้ระวังมดจึงพลัดตกลงไปในลำธาร มดน้อยพยายามที่จะปีนขึ้นฝั่งแต่ก็ทำไม่ได้ มดน้อยจึงร้องเพื่อขอความช่วยเหลือ ช่วยด้วย ช่วยด้วย ช่วยด้วย ช่วยฉันด้วยฉันว่ายน้ำไม่เป็น ในขณะนั้นเอง มีนกพิราบบินผ่านมา ได้ยินเสียงร้องของมด ช่วยด้วยช่วยฉันด้วย ฉันจะจมน้ำแล้ว นกพิราบจึงบินไปที่ริมลำธาร ในขณะที่บินไปเหลือบเห็นกิ่งไม้เล็กๆ นกพิราบจึงคาบกิ่งไม้ไว้ในปากแล้ว ยื่นลงไปให้น้ำ มดน้อยรีบไต่ขึ้นไปบนกิ่งไม้ที่นกพิราบส่งให้ มดจึงรอดพ้นจากอันตรายได้ มดขอบคุณนกพิราบมากที่ช่วยชีวิตไว้และมดจะไม่ลืมความมีน้ำใจของนกพิราบ	- มดน้อยเดินไปที่ลำธารเพื่อจะกินน้ำ - มดตกลงไปในลำธาร - มดร้องเรียกให้ช่วย - นกพิราบได้ยินเสียงมดร้อง - นกพิราบบินไปที่ลำธาร - นกพิราบยื่นกิ่งไม้ให้มด - นกพิราบส่งกิ่งไม้ให้มดไต่ขึ้นมา - มดน้อยขอบคุณนกพิราบที่ช่วยชีวิตไว้		- สังเกตการตอบคำถาม

การเล่านิทาน	กิจกรรม	สื่ออุปกรณ์	การประเมินผล
ต่อมาไม่นาน มีนายพรานคนหนึ่งได้เข้ามาล่าสัตว์ในป่า และนายพรานหันไปเห็นนกพิราบเกาะอยู่บนต้นไม้ นายพรานจึงจ้องจ้อง เล็งไปที่นกพิราบหวังจะได้นกพิราบมาทำอาหารกินในตอนเย็น ขณะนั้นมดน้อยกำลังออกหากินอยู่ มดน้อยมองไปเห็นเหตุการณ์เข้า มดน้อยจึงรีบไต่ขึ้นไปบนขาของนายพรานแล้วกัดเข้าไปอย่างแรง ทำให้ลูกธนูที่นายพรานถืออยู่ในมือหล่นลงไป เมื่อธนูของนายพรานหล่น มดน้อยจึงรีบลงมาจากขาของนายพรานแล้วจึงรีบหนีไป นกพิราบจึงรอดพ้นจากความตาย นกพิราบขอบคุณมดน้อยมากที่ได้ช่วยชีวิตของตนเองไว้ มดน้อยบอกว่าไม่เป็นไร เพราะท่านก็เคยช่วยชีวิตเราไว้ แล้วมดน้อยก็เดินจากไปอย่างมีความสุข ที่ตนเองช่วยชีวิตนกพิราบไว้ได้	-มดไต่ขึ้นขา นายพราน - นกพิราบดีใจมาก และกล่าวขอบคุณ มด		

เพลงมด

มด มด มด
มดมันตัวเล็กย่อมเยา
มีบ้านใต้ดินเรียกว่ารัง

หนูเคยเห็นมดหรือเปล่า
มีขายาวๆ เดินหากิน
รังเล็กนิดเดียวอยู่ใต้หลายตัว

แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สัปดาห์ที่ 2

เวลา 20 นาที

เรื่อง ลิขจอนซอน

จุดประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็ก ๆ พูดยุติความจริงไม่โกหก
2. ให้เด็กรู้ว่าเมื่อทำผิดแล้วต้องยอมรับผิดและต้องพูดยุติความจริง

การเรียนรู้	กิจกรรม	สื่ออุปกรณ์	การประเมินผล
ขั้นนำ เด็ก ๆ และครูร่วมกันร้องเพลงลิง ขั้นเล่านิทาน เช้าวันหนึ่งอากาศเย็นสบาย แม่ลิงบอกกับลูกลิงว่า เมื่อวานแม่ไปเยี่ยมคุณยายมา คุณยายไม่สบาย วันนี้แม่ซื้อนมมาให้ลูกนำไปให้คุณยาย ซึ่งกำลังป่วยอยู่ ลูกลิงสงสัยจึงถามแม่ว่า คุณแม่ครับนมสำหรับเด็กแม่ลิงบอกกับลูกลิงว่า นมดื่มได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ แม่ลิงบอกกับลูกลิงว่าถ้าเด็กดื่มจะทำให้ร่างกายแข็งแรง ถ้าผู้ใหญ่ดื่มจะมีสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง ผมเข้าใจแล้วครับ ผมจะรีบนำนมไปให้คุณยาย ลูกลิงพูดจบพร้อมหัวเราะร่าไปให้คุณยาย แม่ลิงรู้นิสัยของลูกว่าต้องเที่ยวซุกซนไปเรื่อย ๆ แม่จึงสั่งลูกว่า ลูกต้องเอาตะกร้านม ไปส่งให้ถึงมือคุณยาย แม่ยังบอกว่านมในตะกร้ามีหกกล่อง เมื่อลูกเอานมให้คุณยายแล้วต้องรีบกลับเดี๋ยวจะมีด ลูกลิงรับปากกับคุณแม่แล้วรีบออกเดินทางมุ่งหน้าไปยังบ้านคุณยาย	- ให้เด็กทำท่าทางประกอบเพลง - ร้องเพลงลิง	- มงกุฎลิง	- การสังเกต - ความสนใจ - ความร่วมมือ - การตอบคำถาม

การเล่านิทาน	กิจกรรม	สื่ออุปกรณ์	การประเมินผล
ในระหว่างเดินทางไปลูกลิงรู้สึกหิว จึงนำเอานมมาดื่มหนึ่งกล่องแล้วเดินทางต่อไป ลูกลิงเห็นมดสามตัวกำลังกิน น้ำหวานอย่างเพลิดเพลิน ลูกลิงอยากกิน จึงตรงเข้าไปห้ามดบอากับมดว่า เรามีนมมา ถ้าเจ้าให้น้ำหวานเรากิน เราจะแบ่งนมให้เจ้ากิน มดตอบตกลงและให้น้ำหวานกับลิง เมื่อลูกลิงกินน้ำหวานหมดจึงเดินทางต่อไป มดจึงบอกกับลูกลิงว่าไหนเจ้าจะให้นมแก่เรา ลูกลิงจึงบอกกับมดว่า นมนี้เป็นของคุณยาย มดเดินตามลูกลิงไป จนถึงบ้านคุณยาย คุณยายได้ยินจึงเดินออกมาแล้วถามว่า เจ้าเถียงกันเรื่องอะไร มดจึงเล่าให้คุณยายเรื่องให้คุณยายฟังทั้งหมด คุณยายจึงสอนลูกลิงว่า เจ้าจะพูดอะไรให้เจ้าคิดก่อน เมื่อพูดไปแล้วต้องทำให้ได้ แต่ครั้งนี้ไม่เป็นไร เมื่อเจ้าสัญญา กับคุณยายแล้ว นมของคุณยายยังพอมีอยู่ เจ้าก็เอานมนี้ให้มดไป ลูกลิงจึงหยิบนมส่งให้มดแล้วขอโทษมดและสัญญาว่าจะไม่พูดโกหกอีก ขั้นสรุป ครูและเด็กร่วมกัน สรุปและตอบคำถาม - ลิงทำผิดเรื่องอะไร - ลิงต้องขอโทษใคร	- เด็กทำท่าทางลิง - ให้เด็กเข้าแถว แลกเปลี่ยนกันส่งนมให้เพื่อน		

เพลงลิง

เจี้ยก	เจี้ยก	เจี้ยก	เป็นเสียงเรียกของลิง
ลิงมันไม่อยู่นิ่ง			มันชอบวิ่งกันอยู่ไปมา
เจี้ยก	เจี้ยก	เจี้ยก	มันร้องเรียกพวกมา
ครั้นพอถึง เวลา			มันเที่ยวหาผลไม้กิน

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างนิทานจริยธรรม
แผนการจัดกิจกรรมการเล่นิทานที่ครูแต่ง

ตัวอย่าง นิทานจริยธรรม

เรื่อง สวัสดิ์

เวลาเล่า 20 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ให้อ่านข้อตกลงเด็กเรื่องการแสดงบทบาทสมมติและการสรุปนิทาน
2. เล่านิทานโดยเด็กมีส่วนร่วม
3. ให้แบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย
4. สาธิตการใช้สติ๊กเกอร์

เนื้อหา นิทาน

วันนี้เป็นวันที่กระรอกไปโรงเรียนเป็นวันแรกพ่อกระรอกและแม่กระรอกดีใจ จึงซื้อชุดใหม่ให้ลูกกระรอก

ลูกกระรอกดีใจที่ได้ไปโรงเรียน จึงรีบอาบน้ำแต่งตัว พ่อกระรอกและแม่กระรอกจึงพาลูกกระรอกไปส่งที่โรงเรียน

ในระหว่างเดินไปโรงเรียนพ่อแม่ของกระรอกทักทายครอบครัวม้าลายว่า “สวัสดิ์จะม้าลาย”

ม้าลายจึงตอบว่า “สวัสดิ์จะ เจ้ากระรอก จะไปไหนกัน” พ่อแม่กระรอกบอกว่า “จะพาลูกไปโรงเรียน” ลูกกระรอกก็สวัสดิ์ม้าลาย

เมื่อไปถึงโรงเรียนคุณครูหมี จึงทักทายพ่อแม่ของกระรอกว่า “สวัสดิ์คะ วันนี้น้องกระรอกมาโรงเรียนแต่เช้านะคะ” น้องกระรอกตอบว่า “สวัสดิ์คะคุณครูหมี”

เมื่อคุณครูหมีเดินเข้าห้องเด็กก็สวัสดิ์คุณครูหมี คุณครูหมีก็อธิบายให้เด็กๆ ฟังว่าการสวัสดิ์เป็นการทักทาย และแสดงความเคารพของคนไทยเมื่อพบกัน

คำถามประจำเรื่อง

- เมื่อเวลาเจอกันทักทายกัน ควรกล่าวคำว่าอะไร
- ใครเป็นคนทักทายพ่อแม่และกระรอก

ภาคผนวก จ

คู่มือการติดตามผล
แบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย

คู่มือการติดตามผล

คำชี้แจง

วิธีการติดตามผลให้ทำดังนี้

1. ครูจะเป็นผู้สังเกต เมื่อเด็กปฏิบัติหรือลงมือกระทำ โดยเด็กเป็นผู้ตัดสินใจเองในการติดตามผลมีอยู่ 2 ด้าน คือ ด้านการพูด ด้านการกระทำ
 - 1.1 ด้านการพูดแบ่งเป็น การพูดไพเราะ การพูดไม่โกหก
 - 1.2 ด้านการกระทำแบ่งเป็น การไม่ก้าวร้าว การช่วยเหลือ
2. แบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย เป็นแบบติดตามรายบุคคล ซึ่งถ้าเด็กกระทำซึ่งตรงกับเนื้อหาสาระทางจริยธรรมก็จะให้เด็กติดสติ๊กเกอร์ลงในแผ่นติดตามผลของเด็กปฐมวัย
3. เวลาที่ใช้ในการติดตามสังเกต เพื่อติดตามผล คือ ช่วงเวลาจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์และในช่วงกิจกรรมกลางแจ้งเป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ได้แก่ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี โดยทำการติดตามผลหลังการเล่านิทานแต่ละเรื่อง
4. ครูจะเป็นผู้คอยสังเกตการปฏิบัติของเด็กถ้าถูกติดให้เด็กผ่านไปแต่ถ้าเด็กไม่เข้าใจครูต้องแนะนำ

ข้อปฏิบัติในการติดตามผล

1. เขียนชื่อผู้ติดตาม (ครู) ผู้ถูกติดตาม (เด็ก) กำหนดเป็นสัปดาห์
2. ให้ติดตามเป็นรายบุคคล ในแต่ละด้าน ติดตามตั้งแต่เด็ก 1 – 15 คน และเมื่อติดตามครบแล้วก็เปลี่ยนเป็นด้านอื่นต่อไปจนครบ 2 ด้าน ให้หมุนเวียนเป้าหมาย

การติดสติ๊กเกอร์ในแบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย

เมื่อติดตามผลในแต่ละด้านของเด็ก เช่น ด้านการพูด แบ่งเป็นการพูดไพเราะและการพูดไม่โกหก ถ้าเห็นเด็กคนไหนพูดไพเราะ ก็ให้ติดสติ๊กเกอร์ลงในแบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย แต่ถ้าเด็กคนไหนยังพูดไม่ไพเราะก็ยังไม่ให้ติดสติ๊กเกอร์จนกว่าเด็กจะพูดได้ไพเราะ จึงจะให้ติดสติ๊กเกอร์ ส่วนการพูดไม่โกหก ถ้าเด็กพูดความจริงก็จะให้ติดสติ๊กเกอร์ลงในแบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย ถ้าเด็กยังพูดโกหกก็ยังไม่ให้ติดสติ๊กเกอร์ สังเกตจนครบแล้ว จึงจะเปลี่ยนด้านการกระทำ ด้านการกระทำแบ่งเป็น การไม่ก้าวร้าว การช่วยเหลือ ถ้าเห็นเด็กคนไหนไม่ก้าวร้าวก็จะให้ติดสติ๊กเกอร์ลงในแบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย แต่ถ้าเด็กคนไหนยังก้าวร้าวอยู่ก็ยังไม่ให้ติดสติ๊กเกอร์ติดตามจนกว่า เด็กจะไม่ก้าวร้าว จึงจะให้ติดสติ๊กเกอร์ ส่วนการช่วยเหลือ เช่น ช่วยเหลือครู ช่วยเหลือเพื่อน หรือแบ่งปันคนอื่น ก็จะให้ติดสติ๊กเกอร์ลงในแบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย ถ้าเด็กคนไหนยังไม่ช่วยเหลือก็ยังไม่ให้ติดสติ๊กเกอร์ ผู้สังเกตจะ

คอยติดตามจนครบหมดทุกคน และเมื่อติดตามครบหมดก็จะมาดูว่าทั้ง 2 ด้าน ด้านไหนที่เด็กปฏิบัติได้ถูกต้องแสดงว่าเด็กมีจริยธรรม

การเตรียมการในการติดตามผล

การเตรียมครู

1. ผู้ติดตามต้องศึกษาคู่มือในการติดตามให้เข้าใจกระบวนการติดตามทั้งหมด เพื่อให้เกิดความชำนาญในการใช้แบบติดตาม
2. จัดเตรียมแบบติดตามผลของเด็กปฐมวัยในแต่ละด้านไว้ให้เรียบร้อย
3. ผู้ติดตามต้องสร้างความคุ้นเคยกับผู้ถูกติดตามก่อนที่จะทำการติดตาม และพยายามจำชื่อของผู้ถูกติดตามให้ได้ทุกคน

การเตรียมเด็ก

1. ครูปฐมนิเทศการติดตามผลให้เด็กฟัง
2. ครูให้เด็กลงมือปฏิบัติด้วยการสาธิตย้อนกลับ

แบบติดตามผลของเด็กปฐมวัย

ชื่อครู..... นามสกุล.....

ชื่อนักเรียน..... นามสกุล..... ชั้นอนุบาลปีที่ 3/.....

คำชี้แจง แบบติดตามผลการพูดการกระทำของเด็กปฐมวัยตามรายละเอียดในหัวข้อ
ต่อไปนี้แล้วให้เด็กติดสติ๊กเกอร์ลงในช่องที่เด็กปฏิบัติจริง

จริยธรรม	สัปดาห์ที่ 1	
	ทำ	ไม่ทำ
ด้านการพูด การพูดไพเราะ 1. พูดสวัสดิ์ที่มีคำลงท้าย (ครับ , คะ) - พูดกล่าวทักทายด้วยคำว่า สวัสดิ์ (ครับ , คะ)		
- พูดกล่าวคำอำลาด้วยคำ สวัสดิ์ (ครับ , คะ) 2. พูดขอบคุณที่มีคำลงท้าย (ครับ , คะ) - พูดขอบคุณเมื่อผู้ใหญ่ให้ของ		
- พูดขอบคุณเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น		
3. พูดขอโทษเมื่อทำผิดต่าง ๆ		
4. ไม่พูดคำหยาบ		
การพูดไม่โกหก 1. ต้องพูดความจริง		

--	--	--

จริยธรรม	สัปดาห์ที่ 1	
	ทำ	ไม่ทำ
2. มีคุณธรรมจริยธรรม		
- มีความซื่อสัตย์		
- มีระเบียบวินัย		
- มีความสามัคคี		
- สุภาพเรียบร้อย		
- มีความขยันหมั่นเพียร		
- มีความประหยัด		
ด้านการกระทำ		
การไม่ก้าวร้าว		
1. ไม่แย่งของผู้อื่น		
2. ไม่เล่นรุนแรง		
3. ไม่รังแกผู้อื่น		
4. ไม่ทำลายสิ่งของ (ของตนเองและผู้อื่น)		
การช่วยเหลือ		
1. ช่วยเหลือคุณครู		
2. ช่วยเหลือเพื่อน		

3. ช่วยเหลือเด็กที่เล็กกว่า		
4. รู้จักการแบ่งปัน		

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวปราณี ปรียวาทิ
วันเดือนปีเกิด	25 เมษายน 2498
สถานที่เกิด	จังหวัดสมุทรปราการ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	134 ตำบลปากน้ำ อำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรปราการ 10270 โทร.02-7028253, 087-1016880
ตำแหน่งหน้าที่ทำงานในปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับปฐมวัย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบุรารักษ์ 53/2 ม. 4 ตำบลบางเมืองใหม่ อำเภอเมืองฯ จังหวัดสมุทรปราการ โทร. 02-3941109
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2515	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนสตรีสมุทรปราการ
พ.ศ. 2522	ประกาศนียบัตรพิเศษวิชาการศึกษา (พ.กศ)
พ.ศ. 2533	ประกาศนียบัตรพิเศษมัธยมศึกษา (พ.ม.)
พ.ศ. 2541	ครุศาสตรบัณฑิต (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จากสถาบันราชภัฏฉะเชิงเทรา
พ.ศ. 2551	การศึกษามหาบัณฑิต (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ